

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**DUYGUSAL ZEKA VE SALDIRGANLIK
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BELİRLENMESİ: HEMŞİRELERDE BİR
ARAŞTIRMA**

Aycan POLAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
OCAK-2020**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**DUYGUSAL ZEKA VE SALDIRGANLIK
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ:
HEMŞİRELERDE BİR ARAŞTIRMA**

**DANIŞMAN : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT
JÜRİ : Prof. Dr. Abdullah SOYSAL
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Hilal KUŞÇU KARATEPE**

Aycan POLAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
OCAK-2020**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**DUYGUSAL ZEKA VE SALDIRGANLIK
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ:
HEMŞİRELERDE BİR ARAŞTIRMA**

Aycan POLAT

YÜKSEK LİSANSTEZİ

Kod No :

Bu Tez/...../2020 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT Prof. Dr. Abdullah SOYSAL

BAŞKAN

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Hilal KUŞÇU

KARATEPE

ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Burcu ERŞEHAN
Enstitü Müdürü V.

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAĞLIK YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DUYGUSAL ZEKA VE SALDIRGANLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BELİRLENMESİ: HEMŞİRELERDE BİR ARAŞTIRMA**

Aycan POLAT

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT

Yıl : 2020, Sayfa: 82+IX

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT(Başkan)
: Prof. Dr. Abdullah SOYSAL (Üye)
: Dr. Öğr. Üyesi Hilal KUŞÇU KARATEPE (Üye)

Bu araştırma sağlık kurumlarında hizmet sunan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Erzincaan ilinde hizmet vermekte olan bir kamu hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde duygusal zekâ ve saldırganlık ölçekleri uygulanarak veriler elde edilmiştir. Duygusal zeka ölçeği 16 maddeden meydana gelmektedir ve iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Saldırganlık ölçeğinde 29 maddeden meydana gelmekte ve fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke, sözel saldırganlık şeklinde 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Hemşirelerden anket vasıtasıyla elde edilen veriler SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programına girilerek analizleri yapılmıştır. Analiz işlemine geçilmeden önce de elde edilen verilerin veri seti yardımıyla normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmış ve normal dağılımdan sapmadığı görülerek parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Veriler neticesinde parametrik analiz yöntemlerinden, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve pearson korelasyon analizi uygulanmış ve ayrıca verilerden tanımlayıcı istatistiksel metotlar, sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi bilgilerde sunulmuştur. Bu araştırmada hemşirelerin duygusal zekâ düzeyi ile saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır ve elde edilen veriler sonucunda da hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutlarının (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) düzeyleri ile saldırganlık ve alt boyutları (fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke, sözel saldırganlık) düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin var olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre de hemşirelerin duygusal zekâ ve alt boyutlarının düzeylerinde ortaya çıkacak bir artış saldırganlık ve alt boyutlarında azalış, duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeylerinde azalış, saldırganlık ve alt boyutlarında artışa neden olacağı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Duygusal Zekâ, Saldırganlık

**DEPARTMENT OF HEALT MANAGEMENET
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL
INTELLIGENCE AND AGGRESSION: A RESEARCH IN NURSES**

Aycan POLAT

Supervisor : Assist. Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT

Year : 2020, Pages: 82+IX

Jury : Assist. Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT(Chairperson)

: Prof. Dr. Abdullah SOYSAL (Member)

: Assist. Prof. Dr. Hilal KUŞÇU KARATEPE /(Member)

The aim of this study was to investigate the relationship between emotional intelligence and aggression level of nurses providing services in health institutions. For this purpose, emotional intelligence and aggression scales were applied to nurses working in a public hospital in Erzincan. The emotional intelligence scale consists of 16 items and consists of 4 sub-dimensions: well-being, self-control, sensuality and sociality. The aggression scale consists of 29 items and consists of 4 sub-dimensions: sequential aggression, hostility, anger and verbal aggression. The data obtained from the nurses through the questionnaire were entered into the SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) package program and analysed. Before passing the analysis process, it was examined whether the data set showed normal distribution and it was decided to perform parametric tests by observing whether it deviated from the normal distribution. In the parametric analysis methods, independent sample t test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Pearson correlation analysis were applied from the obtained data and descriptive statistical methods, number, percentage, mean, standard deviation were presented from the data. As a result of the data obtained to examine the relationship between the level of emotional intelligence and aggression of nurses in this study, the levels of emotional intelligence and sub-dimensions (well-being, self-control, sensuality, sociality) and aggression and sub-dimensions (physical aggression, hostility, anger, verbal aggression) of nurses There was a negative and significant relationship between the levels. In this context, any increase in the levels of emotional intelligence and sub-dimensions of nurses as a result of the research will cause a decrease in aggression and its sub-dimensions, any decrease in the levels of emotional intelligence and its sub-dimensions will cause an increase in aggression and its sub-dimensions.

Keywords: Nurses, Emotional Intelligence, Aggression

ÖN SÖZ

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre sağlık; yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmaması değil, tüm bunların yanında aynı zamanda kişinin bedenen, ruhen ve sağlık yönünden tam bir iyilik hali içinde olmasıdır. İnsan hayatının odak noktası olan sağlık ve sağlık için olmazsa olmaz durumda bulunan sağlık kurumlarında çalışan hemşireler de, bir o kadar önemlidir. Dolayısıyla; eğitimsel anlamda gerekli donanıma sahip, özbilinç sahibi, motivasyonu yüksek, sosyal ilişkileri kuvvetli, saldırganca tutum sergilemeyen ve duygusal zekası güçlü hemşireler, çalıştıkları sağlık kurumlarının başarısında önemli rol oynayan temel yapıtaşlarıdır.

Hemşirelerde duygusal zeka ve saldırganlık arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde değerli görüş ve önerileriyle çalışmaya rehberlik eden sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her daim yanımda olan beni ne olursa olsun hiç yalnız bırakmayan annem Meryem POLAT'a, canlarım ciğerlerim, karındaşlarım Merve POLAT ve İrem POLAT'a ve şu hayatta en çok güvendiğim adam olan babama Ercan POLAT'a hep yanımda yer aldıkları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu diploma en çok da senin içindi babacım..

Ve son olarak da her daim yanımda olup beni destekleyen oyun arkadaşım Kadir Can SEZER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varsın ailemin yeni üyesi.

Aycan POLAT
KAHRAMANMARAŞ-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
1. GİRİŞ	1
2. KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR	3
2.1. Duygusal Zeka İle İlgili Literatür İncelemesi	3
2.2. Saldırganlık İle İlgili Literatür İncelemesi	4
3. KAVRAMSALÇERÇEVE	7
3.1. Duygusal Zeka	7
3.1.1. Duygu Teriminin Tanımı	7
3.1.2. Zeka Teriminin Tanımı	8
3.1.3. Duygu ve Zeka Bağlantısı.....	9
3.1.4. Duygusal Zeka Teriminin Tanımı.....	9
3.1.5. Sağlık Kurumlarında Duygusal Zeka.....	11
3.1.6. Duygusal Zeka Teriminin Tarihsel Gelişimi	12
3.1.7. Duygusal Zeka Terimi Modelleri.....	13
3.1.7.1. Mayer ve Salovey'in Modeli	14
3.1.7.2. Reuven Bar-On'un Modeli	15
3.1.7.3. Cooper ve Sawaf'ın Modeli.....	15
3.1.7.4. Goleman'ın Modeli.....	15
3.1.8. Duygusal Zekanın Önemi	17
3.2. Saldırganlık.....	18
3.2.1. Saldırganlık Teriminin Tanımlanması	18
3.2.2. Saldırganlık Teriminin Türleri.....	19
3.2.3. Saldırganlık Teriminin Kuramları.....	20
3.2.3.1. Biyolojik Kuram	20
3.2.3.2. Psikanalitik Kuram	21
3.2.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	21
3.2.3.4. Bilişsel Kuram	22
3.2.4. Saldırganlığı Etkileyen Etmenler	22
4. YÖNTEM.....	25
4.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	25
4.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	25
4.3. Veri Toplama Aracı	27
4.3.1. Duygusal Zeka Ölçeği	27
4.3.2. Saldırganlık Ölçeği	28
4.4. Araştırmada Veri Toplama Araçlarının Uygulanışı	28
4.5. Verilerin Analizi	28
4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları	29
4.7. Araştırma Verilerinin Normallik Testinin İncelenmesi	29
4.8. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirliliklerinin Değerlendirilmesi	30
5. BULGULAR.....	32
5.1. Araştırmaya Dahil Olanlara Ait Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular	32
5.2. Ölçeklere Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri.....	33
5.3. Duygusal Zeka Ölçeğine Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri.....	33
5.4. Saldırganlık Ölçeğine Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri	35
5.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Puan Ortalamaları	39
5.6. Duygusal Zekanın, Saldırganlık ve Alt Boyutlarına Yönelik Demografik Özellikleri	

Açısından Elde Edilen Analiz Bulguları	39
5.6.1. Duygusal Zekanın ve Alt Boyutlarının Düzeyleriyle Demografik Özellikleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi.....	39
5.6.2. Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleriyle Demografik Özellikleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	45
5.7. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka, Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	71
6. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	68
6.1. Duygusal Zekâ Düzeyine Ait Bulguların Tartışılması.....	68
6.2. Saldırganlık Düzeyine Ait Bulgularının Tartışılması	71
6.3. Korelasyon Analizine Ait Bulgularının Tartışılması	73
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKLAR	72
ÖZ GEÇMİŞ	
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
EQ	: Duygusal Zeka
MEIS	: Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği
MSCEIT	: Duygusal Zeka Testi
IQ	: Zeka Katsayısı

TABLolar LİSTESİ

Tablolar	Sayfa
Tablo 3.1 Duygusal Zekanın Tarihçesi.....	13
Tablo 3.2. Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları Ve Yapıtaşları.....	17
Tablo 4.1. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Testi Analizi Verileri	29
Tablo 4.2. Saldırganlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Testi Analizi Verileri ...	30
Tablo 4.3. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach's Alfa Değerleri	30
Tablo 4.4. Saldırganlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach's Alfa Değerleri	31
Tablo 5.1. Araştırmaya Katılan Hemşirelere Ait Demografik Özellikler.....	32
Tablo 5.2. İyi Oluş Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı	33
Tablo 5.3. Öz Kontrol Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı	34
Tablo 5.4. Duygusal Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı.....	34
Tablo 5.5. Sosyallik Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı	35
Tablo 5.6. Fiziksel Saldırganlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı	35
Tablo 5.7. Düşmanlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı.....	37
Tablo 5.8. Öfke Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı	37
Tablo 5.9. Sözel Saldırganlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı.....	38
Tablo 5.10. Araştırma Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Puan Ortalaması İstatistikleri	39
Tablo 5.11. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Cinsiyet Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular	40
Tablo 5.12. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Medeni Durumu Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait	40
Tablo 5.13. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Yaş Grupları Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular.	41
Tablo 5.14. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	42
Tablo 5.15. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Meslekte Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	43
Tablo 5.17. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Çalıştıkları Birim Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	44
Tablo 5.18. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Cinsiyet Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular	46
Tablo 5.19. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Medeni Durumu Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular	46
Tablo 5.20. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Yaş Grupları Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular.	47
Tablo 5.21. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	68

Tablo 5.22. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Meslekte Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	68
Tablo 5.23. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Kurumda Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	69
Tablo 5.24. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Çalıştıkları Birim Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular	70
Tablo 5.25. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlık Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları.....	71
Tablo 5.26. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Fiziksel Saldırganlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları	72
Tablo 5.27. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Düşmanlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları	73
Tablo 5.28. Duygusal Zekâ ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Öfke Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları	73
Tablo 5.29. Duygusal Zekâ ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Sözel Saldırganlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları	74
Tablo 5.30. Araştırma Dahilinde Geliştirilen Hipotezlerin Test Sonuçları	75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Araştırma Modeli.....	25
----------------------------------	----

1. GİRİŞ

Duygusal zekâ, hayli yeni bir terim olmasının yanı sıra son dönemlerde birçok çalışmaya konu olmuştur. Duygusal zekâ ile ilgili çalışmalar yürüten araştırmacılar ortaya koydukları yayınlarla bütün dünyada insanların dikkatini bu konu üzerine çekebilmeyi başarmışlardır. Bu araştırmaların başlangıç noktasını oluşturan Mayer ve Salovey, geçmiş zamanlarda kabul edilenin zıddı olarak duygusal kabiliyetlerin de zihinsel bir kabiliyet olarak kabul göreceğini belirtmişler ve üzerine çalıştıkları araştırmalarda bu kabiliyeti duygusal zekâ olarak ifade etmişlerdir. Mayer ve Salovey duygusal zekâ kabiliyetini “bireyin kendi hislerini ve diğer bireylerin hislerini gözlemleyebilme kabiliyeti, onları ayırt edebilme ve bu veriyi fikir ve tutumlara kılavuz olarak uygulayabilme” şeklinde ifade etmişlerdir(Çakar, 2002:1).Ek olarak, duygusal zekâ konulu araştırmalar yapan Goleman ortaya koyduğu eserlerle 1990 senesinden itibaren bu terim üzerine yoğunlaşılmasını sağlamıştır. Son zamanlarda da kişiler artık hislerinin önemini ve hislerinin günlük yaşamlarına nasıl tesir ettiğinin ayırmasına varmışlardır(Dolkun, 2019: 1). Çakar(2002:4), bu halin meydana gelmesindeki ana etkenin değişim olduğunu vurgulamıştır. Son zamanlarda, bilhassa teknoloji alanında da oluşan yüksek değişimler bireylerin üzerinde strese neden olmaktadır. Dolayısıyla duygusal zeka gibi bu durumların üstesinde gelmekte son derece etkili olan bir özelliğin araştırılmasının gündeme gelmesi son derece anlaşılır bir olgudur denilebilir.

Duygusal zekâ kişilerde pek çok hissi halle bağlantılıdır. Bu durumda çalışmanın ana noktası olan hemşirelerde saldırganlık ve duygusal zekâ bağlantısı ele alınmıştır. Saldırganlığın çeşitli araştırmacılar tarafından türlü tanımlamaları var olsa da ortak fikirlere de ulaşılan tanımlamalar mevcuttur. Bütüncül olarak tanımlamalarda bireyin, saf/ zarar verici olmayan bir başka bireye ızdırap veya zarar verme düşüncesine sahip olması ve bu düşüncenin tutuma yönelmesi hali dikkat çekmektedir(Kaymak, 2004: 28). Tanımlamalardan ulaşılan bu ortak noktalara ek olarak saldırganlığın çeşitleri de türlü araştırmacılarca farklı ana duygularda incelenmiştir.

Yapılan çeşitli araştırmalarda saldırganlığın geniş olarak fiziki bir şekilde(iteleme, kavga, vurma vb.), sözel olarak(sesini yükseltme, korkutma, kırıcı sözcükler sarf etme, küfür etme vb.) ve bağlantısal halde(kişinin sosyal çevresine zarar verme, arkasından konuşma vb.) bir biçimde oluşturulduğu ve bölümlendirildiği ifade edilmektedir(Zhang vd., 2016: 113).Başka araştırmalarda ise saldırganlığın doğrudan veyahut da dolaylı bir biçimde bölümlendirildiği görülebilir(Garcia- Sancho vd., 2016: 143; Lundh vd., 2014: 43).Saldırganlığın reaktif(tepkisel) ve proaktif(amaç yönelimli) olarak iki farklı çeşitte incelendiği araştırmalarda mevcuttur(Bobadilla, 2012: 458; Fite vd., 2009: 200; Fite vd., 2012: 2165; Rieffe, 2016: 439).Ek olarak saldırganlığın araçsal saldırganlık ve düşmanca saldırganlık şeklinde incelendiği çalışmaların(Bushman ve Anderson, 2001: 275; Marasescu, 2014: 170- 175) da alan incelendiğinde var olduğu görülmektedir.

Hastanelerden hizmet almak isteyen tüm insanlar fiziksel, ruhsal yönleriyle bir bütün olarak görülmesi ve hizmet verilmesi gereken kişilerdir. Sağlık profesyonellerinden, çevreden ve yakınlarından etkilenmektedirler. Duyguları vardır ve duygular ise bulaşıcıdır. Hastadan yola çıkarak da duygusal zekanın sağlık çalışanlarından biri olan hemşirelerde de yansımaları görmek gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bu tez çalışması sağlık hizmeti sunumunun uygulayıcısı olan, kişilerin yaşamlarını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesinde kilit rol oynayan, sağlık

çalışanlarının yapıtaşlarından biri olan hemşirelerin duygusal zeka seviyelerinin saldırganlık davranışları üzerindeki yansımalarının etkilerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Duygusal zeka, saldırganlık ve sağlık kurumlarında duygusal zeka kavramlarına yönelik gerekli literatür bilgisi kapsamlı bir şekilde verilmesinin ardından araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Bunu takip eden bölümde de yapılan analizler sonucu meydana gelen bulgular açıklanmıştır. Son bölümde ise literatürdeki benzer çalışmalar örnek alınarak bulguların tartışılması yapılmıştır. Araştırmanın kısıtlarına değinilerek, gerek araştırmacılara gerekse de uygulamacılara yönelik önerilere yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

2. KONU İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda duygusal zeka ve saldırganlık ile alakalı olarak yapılmış yurtiçi ve yurtdışı araştırmalar ele alınmıştır.

2.1. Duygusal Zeka İle İlgili Literatür İncelemesi

Son yıllarda duygusal zekâ konulu çok sayıda araştırma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Bu araştırmalarda duygusal zekânın ehemmiyeti ile duygusal zekânın çeşitli diğer değişkenlerle olan bağı üzerine incelemeler yapılmıştır. Bu başlık altında yapılmış olan araştırmalar incelenecektir.

Literatürde yapılan bir çok çalışmada organizasyonda görev alan bireylerin duygusal zeka seviyelerinin onların liderlik vasıflarını öne çıkardığını göstermektedir(Çakar ve Arbak, 2003; Gürsoy, 2005; Erkuş ve Günlü, 2008; Yıldırım,2012; Delice ve Günbeyi, 2013; İşliel, 2013; Erdoğan, 2014; Şenocak, 2015; Sart, 2015; Kulualp ve Erol, 2017; Ateş, 2017).

Ertaş(2014), İstanbul’da bir okulda 127 öğretmenin görüşünü alarak çalıştığı ‘‘Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderliğe Etkisi’’ adlı araştırmasında duygusal zeka ile dönüşümcü liderlik arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma neticesinde güçlü duygusal zekaya sahip olan okul müdürlerinin dönüşümcü liderlik görevlerini güçlü seviyede yerine getirdikleri görülmüştür (Ertaş, 2014:95).

Duygusal zeka ile iş doyumunu arasında bağlantının var olup olmadığı üzerine yapılmış birçok sayıda çalışma vardır(Gürbüz ve Yüksel, 2008; Şahin vd., 2011; Sudak ve Zehir, 2013; Talıyan vd., 2014; Öztürk ve Deniz, 2008; Kırdök ve Sarpkaya, 2017).

Sudak ve Zehir(2013)’in üniversite hocaları üzerinde ‘‘Kişilik Tipleri, Duygusal Zeka, İş Tatmini İlişkisi Üzerine Yapılan Bir Araştırma’’ isimli çalışmalarında güçlü duygusal zeka seviyesinin organizasyonda var olan bireylerin iş doyumunu önemli ölçüde yükselttiği sonucuna varmışlardır.

Duygusal zeka ile ilişkisi araştırılan bir diğer değişken ise mesleki tükenmişliktir. Organizasyonda var olan bireylerin duygusal zekaları ile mesleki tükenmişlik seviyeleri arasında bağlarının var olup olmadığı üzerine birçok araştırma yer almaktadır(Öztürk, 2006; Güllüce ve İşcan, 2010; Önal, 2010; Akbağ ve Berberyan, 2012; Sütü, 2013; Ünal ve Önal, 2015; Yücel ve Ilgın, 2016; Herece ve Şener, 2017).

Önal(2010)’ın Türkiye genelinde yaptığı ‘‘Eğitim İş Görenlerinin Duygusal Zekaları İle Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasında Bir İlişki’’ isimli yüksek lisans tezinde eğitim alanında görev yapmakta olan bireylerin duygusal zekaları ile mesleki tükenmişlik seviyeleri arasında anlamlı bir bağlantının var olduğu belirlenmiştir. Çalışmada güçlü duygusal zeka düzeyine sahip öğretmenlerin daha düşük seviyede tükenmişlik hissi yaşadıkları anlaşılmıştır.

Kişilerde var olan stresli halleri ele alarak duygusal zeka ile stresle baş edebilme arasında bağlantının araştırıldığı çalışmalarda görülmektedir(Deniz ve Yılmaz, 2006; Şahin vd., 2009; Timuroğlu ve Serçemeli, 2018; Aslan ve Güzel, 2018; Akbaş, 2018).

Deniz ve Yılmaz(2006)’ın, 428 üniversite öğrencisi ile yaptığı ‘‘Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zeka Ve Stresle Başa Çıkma Stilleri Arasında İlişkinin İncelenmesi’’ isimli araştırmalarında öğrencilerin duygusal zekâları ile stresle başa çıkma stilleri arasında anlamlı bir bağlantının olduğu anlaşılmıştır.

Pek çok çalışmada duygusal zeka ile birlikte araştırılan bir diğer değişken ise problem çözmedir. Duygusal zeka ile problem çözme kabiliyeti arasında bağlantının var olup olmadığı ile alakalı çok sayıda çalışmalar ortaya koyulmuştur(İşmen, 2001;

Karabulutlu vd., 2011; Arlı vd., 2011; Tetik ve Açıkgöz, 2013; Nazlı, 2013; Temeloğlu, 2018).

Arlı ve arkadaşları(2011)'nin , 435 adet öğretmen olmaya aday olan bireylerle ele aldıkları "Öğretmen adaylarının duygusal zeka, problem çözme ve akademik başarı ilişkisi" isimli araştırmalarında, öğretmen olmaya aday bireylerin duygusal zekaları ile birlikte problem çözme kabiliyetleri arasında anlamlı bir bağın olduğu görülmüştür.

Kızıl(2014)'ın, 550 öğretmenle yaptığı "Öğretmenlerin duygusal zekaları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki" isimli yüksek lisans tezinde öğretmenlerin duygusal zekaları ile örgütsel adanmışlıkları arasında anlamlı bir bağın olduğu anlaşılmıştır. Araştırma neticesinde öğretmenlerin duygusal zekalarının onların örgütsel adanmışlıklarını yükselttiği sonucuna varılmıştır.

Schute ve arkadaşları(2007)'nin, 7898 birey üzerinde çalıştıkları "A Metaanalytic Investigation of The Relationship Between Emotional Intelligence And Health" isimli araştırmaları neticesinde kişilerin duygusal zekaları ile sağlıkları arasında bağlantının var olduğu görülmüştür. Güçlü duygusal zekaya sahip kişilerin daha sağlıklı oldukları sonucuna varılmıştır.

Martins ve arkadaşları(2010)'nin, geniş çaplı bir örnekleme (n= 19.815) yaptıkları "A Comprehensive Meta- Analysis Of The Relationship Between Emotional Intelligence And Health", isimli araştırmalarında Schute ve arkadaşları (2007) gibi benzer neticelere varmışlardır. Bireylerin duygusal zekâ seviyeleri ile sağlıkları arasında bağın olduğu görülmüştür.

Petrides, Furunham ve Martin(2004)'nin 224 katılımcı ile yaptıkları "Estimates Of Emotional And Psychometric Intelligence: Evidence For Gender- Based Stereotypes", isimli araştırmalarında erkek katılımcıların bilişsel zeka seviyelerinin kadın katılımcılardan daha az olduğu sonucu çıkmıştır. Bu çalışma neticesine göre kadın bireylerin duygusal zeka seviyelerinin erkek bireylerden daha güçlü olduğu görülmüştür.

Parker ve arkadaşları(2004)'nin liseden üniversiteye geçme aşamasında olan 372 öğrenciyle yaptıkları "Emotional Intelligence And Academic Success: Examining The Transition From High School To University" isimli araştırmalarında öğrencilerin duygusal zekaları ile okul başarıları arasında kuvvetli bir bağın var olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmalar kapsamında araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka seviyelerinin saldırganlık davranışları üzerindeki etkisinin negatif yönde olması beklenmektedir.

2.2. Saldırganlık İle İlgili Literatür İncelemesi

Bu bölümde sırası ile saldırganlık ile ilişkili olarak hem yerli hem de yabancı literatürde yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir

Koç(2014)'un bireyler arası bağlantı biçimlerinin saldırganlık ile bağlantısının değerlendirildiği araştırmasında, genel olarak doyurucu bağlantı biçimlerinin saldırganlıkla olumsuz tarafta; ketleyici/ zehirleyici bağlantı biçimlerinin ise saldırganlıkla olumlu tarafta bağlantılı olduğunu ve bu bağlantı biçimlerinin saldırganlıkla anlamlı bir ilişki içinde olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak kadın bireylerin besleyici bağlantı şekilleri puan ortalamalarının erkek bireylere oranla daha güçlü; önleyici bağlantı biçimleri puan ortalamalarının ise erkek bireylerden daha az olduğu saptanmıştır. Bir diğer yönden erkek bireylerin saldırganlık seviyeleri kadın bireylere nazaran daha güçlüdür. Aile ortamında kaba kuvvete maruz kalan katılımcıların önleyici bireyler arası bağlantı biçimi puan ortalamaları aile ortamında

kaba kuvvete maruz kalmayanlardan daha güçlü; besleyici bireyler arası bağlantı biçimi puan ortalamaları ise aile ortamında şiddete maruz kalmayanlardan daha az olduğu görülmektedir. Benzer biçimde aile ortamında kaba kuvvete maruz kalan katılımcıların saldırganlık puan ortalamaları ailede kaba kuvvete maruz kalmayan katılımcılardan daha güçlü olduğu anlaşılmıştır.

Aktaş ve Güvenç(2006)'in yaptığı çalışmada, saldırgan ve pozitif sosyal tutumları yansıtan ilişkiyel değişkenler, yaş ve bireyler arası duyarlılık gösterme seviyesinin kız ve erkek bireyler için farklılık teşkil ettiği, gelir düzeyi düşük ailelerden gelen katılımcıların saldırganlık göstermelerinin genel olarak ana- baba- akranlara bağlanma gibi bağlantısal unsurlardan geldiği, pozitif yönde oluşan tutumların ise yaşa bağlı olarak gelişimden ve daha fazla bireyler arası empati seviyelerinden geldiği görülmüştür.

Kesen, Deniz ve Durmuşoğlu(2007)'nin bir yetiştirme yurdunda kalan çocuklarla yapmış oldukları çalışmadan çıkan sonuca göre kurum bünyesinden bakım alan çocukların saldırganlık seviyelerinin güçlü olduğu, kurumdan bakım almaya devam ettikçe de saldırganlıklarının yükseldiği saptanmıştır.

Arslan ve arkadaşları(2010), ergenlerde bulunan saldırganlık vakasını ve bireylerarası sorun çözme kabiliyetini değerlendirmişlerdir. Çalışma çerçevesinde 483 ergenle görüşme yapılmış ve bu yanıtlar analize tabii tutulmuştur. Elde edilen analiz sonucunda; cinsiyet faktörünün ayırt edici olduğu, saldırganlık ile probleme negatif bakış, özgüvenli olmayan bir yaklaşım ve sorumluluklardan uzaklaşma arasında pozitif yönde, saldırganlık ile onarıcı problem çözme yaklaşımı arasında negatif yönde bir bağlantının olduğunu belirlemişlerdir.

Saldırganlık ve cinsiyet bağlantısı sık bir şekilde ele alınan konulardan biridir. Carrado ve arkadaşları(1996), İngiliz heteroseksüel kişilerin ilişkilerinde ortaya çıkan saldırganca tutumları ele almışlardır. 12 öğeden meydana gelen ölçeğin İngiltere'de hayatını sürdüren 1978 kadın ve erkek bireylere uygulandığı çalışmada, bireylere geçmişte kalan ve bu günde var olan ilişkileri üzerine sorular yöneltilmiştir. Çalışma neticesinde; her iki cinsiyetin de az da olsa saldırganlığa maruz kaldıkları, erkek bireylerin daha çok saldırganlık gösterdiği, saldırganca tutumların bütüncül olarak sosyo- ekonomik seviyeye, yaşa ve ikamet edilen yere göre ayırım gösterdiği, bunların dışında kişisel nedenlerle saldırganca tutumların meydana geldiği saptanmıştır. Archer ve Haigh(1997), saldırganlık ve cinsiyet arasında ki bağlantıyı cezaevi örnekleminde değerlendirerek farklı bir çalışma yapmışlardır, kadın bireylerin dışavurumcu görüşler noktasında erkek bireylerden daha saldırgan oldukları, fiziksel özelliklerin ve yaşın saldırganlıkla olumsuz bir bağının olduğu bilgisi edinilmiştir. Björkjqvist(2018)'de Finlandiya'da gerçekleştirdiği çalışmasında; kadın bireylerin dolaylı saldırganlık seviyelerinin erkek bireylerin ise fiziksel saldırganlık seviyelerinin baskın olduğu, genetik etkenlerin iki cinsiyeti de yönlendirdiği sonucuna varmıştır.

Bettencourt ve Kernahan(1997), şiddet belirtilerini takip ederek saldırganlığın caydırıcı ve cinsiyet unsurlarına göre nasıl etkilendiğini bulmayı hedeflemişlerdir. Bunu yapmaya karar verdiklerinde de 9 değişik dergide, 1995 senesinde veyahut da öncesinde belirti, saldırganlık, düşmanca tutum, cinsiyet, insan ve cinsiyet ayrımları gibi anahtar sözcüklerle ortaya konulmuş makaleleri taramışlardır. Çalışma neticesinde; erkek bireylerin taraf olmadıkları kışkırtılmaya maruz kaldıkları şartlar içerisinde kadın bireylerden daha saldırgan davrandıkları, iki cephenin de provokasyona uğradıklarında eşit şekilde saldırganca tutum sergiledikleri, cinsiyetin saldırganlığı yönlendiren önemli bir faktör olduğu saptanmıştır.

Campbell ve arkadaşları 1997 yılında saldırganlığın cinsiyetle olan bağlantısını ayırıcı bir yansımayla testosteron ve saldırganlık arasında ki bağlantıyı biyo- sosyal sistem çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Çalışma İngiltere’de bir üniversitenin duyuru panosuna iliştirilen duyuruya katılan, yaşları 16- 43 arasında farklılık gösteren 119 erkek bireyle gerçekleştirilmiştir. Testosteronun çekişmeyi güçlendirdiği ve bu nedenle de saldırganlığa sebep olduğu görüşüyle yola çıkılan çalışma neticesinde; testosteron seviyesinin ne saldırganlıkla ne de psikolojik ölçüm yöntemiyle herhangi bir bağlantısının var olduğu ispatlanamamıştır. Aynı şekilde Archer ve arkadaşlarının 1998 yılında İngiltere’de yaptıkları çalışmada testosteron hormonu ile genç yaştaki erkek bireylerin saldırganlık seviyeleri arasındaki bağlantıyı ele almışlar ve bir önceki çalışmayla aynı olarak testosteron hormonu ile saldırganlığın bağlantısının bulunmadığını görmüşlerdir. Dougherty ve arkadaşları 1998 yılında hormonların saldırganlığı etkileyip etkilemediğini adet döneminde bulunan kadın bireyler üzerinde ele almışlardır. Çalışma neticesinde adet döneminin saldırganlığa etkisinin bulunmadığını, kadın bireylerin adet döneminde psikolojik bir şekilde saldırganca tutum sergilemeye meyilli oldukları sonucuna varmışlardır.

Jose ve arkadaşları(2014), erkek bireylerin uyguladıkları fiziksel saldırganlığın altında yatan sebepleri ortaya çıkarabilmek adına İspanya’nın Madrid şehrinde 194 erkek bireyin katıldığı bir çalışma uygulamışlardır. Deneklerin seçiminde psikolojik veya fiziksel saldırganlık nedeniyle tedavi görme birincil unsur olarak belirtilmiştir. İspanya’da ki örneklem grubunun saldırganlık seviyesinin aynı durumda olan Amerikalı örneklem grubunda daha az bulunduğu, borderline kişilik kusuru ve alkol sorununun fiziksel saldırganlığın uygulanmasında tehlike oluşturduğu, psikolojik manada iyiliğin psikolojik saldırganlığın gösterilmesinde ana etken olduğu çalışma semptomları olarak bulunmuştur.

Saldırganlık kavramı açıklanırken üzerinde durulduğu gibi saldırganlık tek başına değil, birçok faktörle beraber incelenmesi gereken ve çoklu analiz gerektiren bir unsurdur. Şöyle ki bu bölümde de anlatıldığı üzere saldırganlığın alakalı olduğu faktörlerin sayısı oldukça fazladır. Teorik bilgilendirmelere ek olarak boyutsal etkenlerinde var olduğu göz ardı edilemeyecek boyutta fazladır. Dolayısı ile de saldırganlığı incelerken mikro, mezzo ve makro nitelikleriyle beraber ele alınması gerekmektedir.

3. KAVRAMSALÇERÇEVE

Bu kısımda ilk olarak duygusal zekâ kavramı daha sonra ise saldırganlık olgusu açıklanacaktır.

3.1. Duygusal Zeka

3.1.1. Duygu Teriminin Tanımı

Duygular, insanlar var olduğu zamandan beri kendisinden bağımsız olarak düşünemeyeceğimiz bir bölümdür. Duygular kişiye özgü temel bir unsur olmasının yanı sıra da insanın sosyal çevresiyle olan ilişkilerinde de ana noktayı oluşturmaktadır. Bu nedenle de geçmişten günümüze kadar duyularımızla ilgili birbirinden ayrımlı, çeşitli açıklamalar ve tarifler yapılmıştır(Maboçoğlu, 2006: 5).

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde sözcük manası olarak “duygu”;

1. Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim.
2. Duyularla algılama, his.
3. Nesnelere ve olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği.
4. Önsezi.
5. Kişiye has bir ruhsal hal ve hareket.

Şeklinde tanımlanmıştır(TDK, 14.09.2019,www.sozluk.gov.tr).

Oxford İngilizce sözlüğünde, duygu “bir bilinç, sezgi, tutku karmaşası veya hareketi; herhangi bir kuvvetle ya da şiddetli uyarılmayla oluşan bilişsel durum" olarak açıklanmaktadır. His, bir sezgi ve bu sezgilere has belirgin psikolojik, biyolojik ve zihinsel durumlar ve bir sıra devinim yatınlığıdır (Goleman, 2019: 50, 373).

Ahmet Cevizci yayınladığı “Felsefe Sözlüğü” adlı kitabında duygu tarifini, duygular aracılığı ile idrak ettiğimiz her şey; bilhassa yaşadığımız tutkularımız, hislerimiz, az veya çok düzeyde bulunan heyecanlarımız, sevgi, aşk gibi her birimizin genel halleri, içgüdüye dayalı olarak yansıttığımız davranışlar şeklinde tanımlamıştır(Cevizci, 2013: 8, 268). Aristoteles’e göre ise duygular, mutlu veya mutsuz geçen zamanlarımızda zihnimizde oluşan manalar veyahut da varsayımlarımızla ortaya çıkmasına refakat ettiğimiz durumlardır. Duygular kişiler üzerinde arzu uyandırır fakat tek başlarına ölçü oluşturamamalarından dolayı zihin işlevleri ile beraber hareket ederler (Konrad ve Hendl, 2001: 1,22).

Descartes’e göre duygular, tutum şekillerinin kıymeti ve yararı hakkındaki düşüncelerden meydana gelmektedir. Öfkeli olmaya geçecek bir olay olduğunu hissediyorsak, öfkeleniyoruz (Konrad ve Hendl, 2001: 1, 22). Peter ve Salovey ise duyguları, psikolojik cevapları, idrakı ve bilinç farkındalığını da içine alan birçok psikolojik alt düzeni düzenleyen içgüdüsel olaylar olarak tanımlamışlardır(Mayer vd., 1999: 268).Goleman’ın tanımına göre de duygu, bir hissediş sonucunda meydana gelen psikolojik ve biyolojik haller ve bir seri devinim hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Türleri, karışımları ve değişimleriyle çok sayıda duygudan bahsedebiliriz. Bütün araştırmalar benzer fikirler üzerinde yoğunlaşmalarına karşın bazı teorisyenler de duyguların ana duygu öbeklerine sahip olduğunu savunmuşlardır. Bu öbeklerin esas olarak var olanları aşağıdaki gibidir(Goleman, 2017: 17-22):

Kızgınlık, aşığılama, öfkelenme, sinirlenme, kızma, kin, hınç, bitmişlik hissi, düşmanca davranışlar, patolojik olması durumunda tikslenme ve saldırganlık eğilimini

ifade eder.

Keder, ıstırap hissetme, üzüntülü olma, kendisini çevreden soyutlayarak yalnız kalması, kendine acıma hissi, ümitsizlik, kasvetli hal ve patolojik olması durumunda şiddetli depresyon durumunu ifade eder.

Korku, tasa hali, evham, öfkelenme, şüphecilik, vicdan azabı hissetme, huzursuzluk hissi, korkma, dehşete düşme, patolojik olması durumunda yıldı ve panik olma halini ifade eder.

Zevk, coşku durumu, mutluluk, hoşlanma, rahatlama hissi, doyuma ulaşma, heyecan, sevinç, hoşnutluk, eğlence ve uç noktada ise maniye ifade eder.

Sevgi, güven duyma, kabul görme, yakın alaka gösterme, sadakat, hayran olma, itimat etme, aşırı tutkunluk, gönül rahatlığı, ahbaplık, iletişim halinde olma halini ifade eder.

Şaşkınlık, şaşırma, afallamak, hayrete düşme, merak durumu içerisinde olma halini ifade eder.

Tiksinme, aşağılama, hor görme, tiksinti, hoşnutsuzluk, itici hissetme, nefret etme hissini ifade eder.

Utanma, suçluluk hissetme, pişmanlık duyumsama, küçük düşmek, hayal kırıklığına uğramak, mahcup duruma düşmek, sıkıntı ve pişmanlık hissini ifade eder.

3.1.2. Zeka Teriminin Tanımı

Kişilerin bilişsel maharetlerindeki ayrımlar aşama aşama zekaya olan görüşlerin de değişmesine zemin hazırlamıştır. Böylece, duygusal zekayı tanımlayan bütün bilim insanları kavramı kendi bakış açılarıyla değerlendirmektedirler denilebilir. Eğitim bilimciler, zekayı belleme kabiliyeti olarak betimlemişlerdir, biyoloji alanında çalışanlara göre ortama ayak uydurma mahareti, psikoloji alanında görev alanlara göre karşılaştırma yöntemiyle sonuca gitme becerisi ve bilişim alanında çalışanlara göre ise de bilgiyi çeşitli alanlarda kullanma kapasitesi olarak anlatılmaktadır(Özgüven, 2019: 179- 183). Tüm bu alanlardan yola çıkarak söyleyebiliriz ki zeka kuramı her bir disiplin açısından kendine has bir şekilde anlaşılma ve tanımlanmaktadır.

Zekanın farklı disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanması kaynaklarda zeka ile ilgili çok farklı tanımları da beraberinde getirmiştir. Lam ve Kirby(2002: 142) zekayı, “ana bilgiyi öğrenip onu daha önce kimsenin kullanmadığı yerlerde, anlarda kullanıp, bilgiye farklı bir anlam ve boyut kazandırma becerisi” olarak anlatmaktadırlar. İlk kez zeka testini ortaya koyan Binnet ise zekayı “çeşitli durumlar ve olaylar arasında karşılaştırma yapabilme, örnekleme sağlayabilme, isabetli karar alabilme, eleştirel bir şekilde bakış açısına sahip olabilme” biçiminde betimleme yapmaktadır(Özgüven, 2019: 180).Hayatta elde edilen yaşamışlıklar neticesinde anlama, çabuk anlama, zor anlaşılabilir düşünceleri kavrama, beş duyuyu algılanamayacak şeyleri düşünme, sorunların üstesinden gelme, plan oluşturabilme ve sorgulayabilme kabiliyetini içine alan zeka, diğer nitelikler arasında daha fazla bütüncül bir zihinsel kapasiteyi anlatmaktadır ve bundan yola çıkarak da söyleyebiliriz ki zeka yalnızca yazılı metinlerden bilgi öğrenme veyahut da daha kısıtlı bir akademik kabiliyeti ifade eden bir terim değildir(Strenze, 2015: 10).Anlatılanlardan yola çıkarak zekayı kişinin sosyal hayatı tanımlamasından başlayarak davranışlarının şekillenmesine kadar sahip olunan bilişsel prosesler yoluyla bilgiyi anlama, kendi düşüncelerini aktarma ve etkili bir yolla kullanabilme yeteneği olarak tasvir etmek mümkündür.

3.1.3. Duygu ve Zeka Bağlantısı

İnsan yalnız başına var olamayan çoğul yaşama adapte bir canlıdır. Bu özelliği ile insanlar sosyal bir alan içerisinde yaşamlarını devam ettirmektedirler. Bu sosyal alan çerçevesinde ise hislerini fikirler ve davranışlar aracılığıyla diğer insanlarla oluşturarak iletişimin temel ögesini meydana getirirler. Yaşamda var olan diğer canlılardan ayrılmamıza vesile olan en temel özelliğimiz duygu kavramına sahip olmamızdır. Tasarımlarımızı ve bunun neticesinde oluşan davranışlarımızı yönlendiren duygularımız var olmadan yaşamımıza bir yön veremeyeceğimiz ortadadır(Gürsoy, 2014: 68).Kişinin duygu dolu olduğu bir anda vermiş olduğu reaksiyonları kontrol altına alabilmesi çok kolay değildir. Örnek verilecek olursa şiddetli bir kızgınlık sırasında ses tonunu ayarlayabilmek veya elem anında sosyal çevreye pozitif iletiler iletebilmek çok zordur. Bunun nedeni, beynimizde duygusal düzenin bilişsel düzene varabilme gücünün, bilişsel düzenin duygusal düzene varabilme gücünden daha da güçlü olmasıdır. Beynimizin bu biçimde tasarımı evrimsel prosesinin bir sonucudur(Ledoux, 2006: 150).

Buna ek olarak olağan bir hale sahip duygu- biliş arasındaki ilişki ve aktarımın istisnası olarak beyinde limbik halkanın hemen altında var olan amigdalanın Goleman'ın deyimi ile "duygusal korsanlık" yaptığı bilinmektedir. Amigdala kriz anında oluşan bir hissel halde beynin bütünü kontrolünü ele geçirir ve tutumlara şekil verir. Amigdalanın bu kavrayış ve reaksiyonu o kadar anidir ki neokorteks de bilişsel bir davranış sergilemesinden hemen önce amigdala bütün beyni ve vücudu aksiyona aktarır. Amigdalanın bu primitif alarmları ilk dönemlerden bu yana yaşamda var olabilmemiz için çok kıymetliyse de günümüz sosyal çevresinde negatif sonuçlar oluşturabilmektedir. Goleman bu hali, beynin gelişiminin, hızla yön değiştiren teknoloji ve sosyal yaşamı durduramaması şeklinde yorumlamaktadır(Goleman, 2019: 100).

İnsan beyinde yapılan araştırmalar, teknolojinin de yardımıyla beraber mühim yerlere yükselmiştir. Bu çalışmalar ile birlikte duyguların nasıl ortaya çıktığı, beyinde nerden nereye ulaştığı, vücudumuzu nasıl etkisi altına aldığı gibi hangi yollardan geçtiği daha bilimsel ve ince noktalarla araştırılabilmektedir(Goleman, 2017: 55).

Verilere göre beynimiz uyumadığı her saatte yaklaşık olarak 27 tür duygu duyumsamaktadır. Aynı gün zarfında 17 saat uyumadığı oranlanırsa 456 tane duygu sezdiği anlaşılır. Bu durumda da bir haftada 300'ü aşkın duygunun bireyleri yönlendirdiği görülmektedir(Bradberry ve Greaves, 2006: 35).İnsanın yaşamının her yerinde fazlaca yer kaplayan ve etkili olan bir sistemin daha ayrıntılı bir şekilde araştırmalara ve alan çalışmalarına örnek teşkil etmesi insanlık adına önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

3.1.4. Duygusal Zeka Teriminin Tanımı

Duygusal Zeka terimi; duygu ve zeka kavramlarının bir araya gelmesiyle meydana gelen bir terimdir. Bundan dolayı da, duygusal zekayı tüm anlamıyla beraber anlayabilmek adına ilk olarak bu iki kavramı incelemek gerekir.

Bu kavramlardan birincisi olan ve geçmişi, uygarlık tarihi kadar eski olan Goleman'ın (2019: 85) deyimiyle, yüzyıllardır felsefecilerin ve psikologların net manası üzerinde anlaşmaya varamadıkları bir kavram olan "duygu" terimi, Fransızca asıllı ve ad kökenli bir sözcük olup Türk Dil Kurumu Sözlüğün de, "Belirli olay, nesne ya da bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim" ve "Duyularla algılama, his" anlamlarına gelmektedir.

Zeka terimi, tarih süresince birçok farklı görüşlerle ele alınmıştır. Genel olarak zeka terimi; “öğretilenlerden yararlanabilme, öğrenme, yeni çözüm seçenekleri yaratabilme kabiliyeti ve yeni durumlara adapte olabilme” şeklinde ifade edilmektedir. Geleneksel görüşe göre ise de kişinin beyninin alt limitleri küçümsemekte ve kişiye ait geniş bilişsel gizil yok sayılmaktadır(Arslan vd., 2013: 170).

Duygusal zeka uzun zaman psikoloji, nöroloji, örgütsel ve bireysel psikoloji, nöropsikoloji, sosyoloji, işletme ve iletişim gibi birçok disiplinin dikkatini çekmiş ve araştırma konusu haline gelmiştir. Duygusal zeka konusu üzerine araştırmaların özellikle 19. Yüzyıldan sonra hız kazandığı görülmüştür(Seyfi ve Köse, 2016: 769).

Duygusal zeka terimi, aslı iki bin sene evveline dayandırılabilir halde, geçmiş zamandan bugüne kadar tıp bilimciler, eğitimciler, felsefeciler, sosyologlar tarafından hayatımızdaki önemi ve etkileri yönünde araştırılmıştır. Antik çağlardaki filozofların hislere yönelik düşünceleri değerlendirildiğinde birçoğunun hisleri bilişsel zekaya rasyonel ve bağımlı yargı ağırlıklı bir düşünce içerisinde inceledikleri görülmektedir. Örneğin; Aristoteles hisleri neşesiz veya neşeli hallerimizde varsayımlarımız ya da algılarımızla beraber meydana gelen refakatçiler olarak tanımlamıştır. Descartes ise hisleri bütüncül bir şekilde akılcı bir yaklaşımla ele alarak, hislerin fikirlerden oluştuğunu savunmuştur. Platon da bütün öğrenme sürecini tamamen duygusal köklere dayandırarak duygusal zekanın önemine dikkat çekmiştir (Edizler, 2010: 2971).

Bar-On duygusal zekayı, bireysel özelliklerin ve kabiliyetlerin bir dizisine eş olarak ifade etmiştir. Bar-On’a göre duygusal zeka beş temel ölçüde var olmaktadır. Bunlar; dış dünya alanı(kişiler arası beceriler), içsel dünya alanı(kişisel beceriler), stresle başa çıkabilme, uyumluluk(adaptasyon) ve genel ruh durumu ölçüleridir(Baron ve Parker, 2003: 2). Goleman duygusal zekayı, kendini başka bir bireyin yerine koyabilme de gerekli olan mühim bir sosyal kabiliyet olarak değerlendirmektedir. Ek olarak bireysel bağlantılarda kişinin geçen zamanı tanımlayabilmesini, hisleri yönetebilmesini ve hayatta ki var olan durumlar ile savaşım göstererek bireylerarası bağlantılarda başarı gösterebilmesine yardımcı olan kabiliyetleri temsil eden yüksek ölçülü terim olarak tanımlamıştır (Bekmezci vd., 2014:96).

Duygusal zeka, bir insanın (1) kendi duygularının bilincinde olma (deneyimlediği duyguları tanımlayabilme), (2) diğerlerinin duygularını algılayabilmeve (3) duygusal ipuçlarıyla verileri yönetebilme yeteneğidir. Duygularını tanıyan ve duygusal ipuçlarını doğru okuyabilen insanların (örneğin kızgın olduklarının bilincinde olup, normların dışına çıkmadan kendilerini ifade edebilenler) etkin insanlar olmaları kuvvetle muhtemeldir. Bir simülasyon çalışması, duygularını tanımlayabilen ve aralarında ayırım yapabilen öğrencilerin, daha karlı yatırım kararları aldıklarını göstermiştir (Robbins ve Jodge, 2013: 113).

Duygusal zeka, iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik şeklinde dört alt boyuttan oluşmaktadır(Deniz vd., 2013: 409):

1. İyi Oluş: Literatürde iyi oluşun iki genel yaklaşım ile değerlendirildiği görülmektedir; sübjektif iyi oluş ve psikolojik iyi oluş. Sübjektif iyi oluş, bireyin mutluluğunun incelenmesinde büyük bir öneme sahip olsa da, ruh sağlığını açıklamada tek başına yeterli değildir. Yani sübjektif iyi oluş akıl sağlığı ile psikolojik sağlık unsurlarıyla eş anlamlı değildir(Sarı ve Çakır, 2016:223).
2. Öz Kontrol: Kişinin hem kendisiyle hem de diğer kişilerle bağlantılarında ciddi öneme sahip öz kontrol, kişinin his, düşünce, hal ve hareketlerini yönetmesi ve kontrol etmesi olarak ifade edilmektedir. Öz kontrolü güçlü olan kişilerin akademik başarılarının, kendilerini kabul etmelerinin, kendilerine saygı seviyelerinin güçlü, insan bağlantılarının yüksek olduğu görülmektedir. Öz

kontrolü alt seviyede olan kişilerde ise bir işi hemen yapma isteği, düşünmeden hareket etme ve kısa süreli odaklı davranışlar görülmektedir. Ek olarak da alt seviyede olan öz kontrolün öz düzenleme, dürtüsellik, bağımlılık ve hiperaktivite gibi farklı psikolojik değişkenlerle bağlantı gösterdiği bilinmektedir. Alt seviyede var olan öz kontrol gelişim, adli, nöroloji, kişilik gibi türlü sahalarda değerlendirilmiş, madde kullanımı ve alkol tüketimi sosyal tutumlarla negatif yönde korelasyon oluşturduğu bireysel ve bireyler arası bağlantılarda önemli bir tehlike unsuru olduğu saptanmıştır(Kuzucu vd., 2015:49).

3. Duygusalılık: Duygusal olma hali, duyguların ve duyguların ağır basması, aşırı biçimde insanı etkilemesi durumu(Kelimecim, 01.01.2020, www.kelimecim.com).Duygusalılık pozitif ve negatif duygusalılık şeklinde ikiye ayrılabilir, en geniş kullanılan sınıflandırma şekli budur. Pozitif duygusalılık, pozitif bir hissel hale olan yönelimi işaret eder, negatif duygusalılık ise olaylara olan negatif bakış açısını ifade eder. Pozitif duygusalılık içerisinde umut, mutluluk gibi genel olarak kişilerin kendilerini iyi duyumsayabildikleri hisler yer alırken, negatif duygusalılık içerisinde kişileri kötü duyumsayabilecek kızgınlık, öfke, nefret gibi hisler var olmaktadır(Yıldırım ve Akın, 2018: 432- 433).
4. Sosyallik: Sosyallik terimine ilişkin alan yazında çeşitli tanımlamaların bulunmasıyla birlikte bunların ifadeleri birdir, denilebilir. Altunay, sosyalleşmeyi, kişinin kişilik kazanması, sosyal çevreye hazırlanması; sosyal çevreyle bütünleşmesi süreci olarak tanımlanmıştır. Bu ilişkide sosyalleşme sürecini bilme durumu sosyallik kişiliğini kazanmakta olan/kazanmış olan kişinin sosyal çevreyle iletişim halinde oluşunu ve sosyal çevrenin içerisinde bulunduğunu ifade eder. Bozyiğit sosyalleşmeyi "bireyler üzerinde eylemde bulunan, bireylere kültürün ve toplumun devinimi için ihtiyaç olan tutum şekillerini elde eden, topluluk yaşamında düzenlilik oluşturan, toplum yönünden bir sosyal kontrol aşamasıdır." biçiminde tanımlamıştır. Bir diğer araştırmacının ifadesiyle sosyalleşme, doğumla beraber getirilen zeka ve kabiliyet gizilinin, tutum ölçüsüne denklik sağlayan sosyal çevre içerisinde gerçekleşen yaşamı kapsayıcı öğrenme aşamasıdır(Gezer, 2018:2).

Konu ile alakalı olarak gerçekleştirilen pek çok araştırma duygusal zekanın; bireysel olarak ilerleme sağlama ve gelişmeye ek olarak, iş performansı üzerinde de mühim bir göreve sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmalardan bir tanesi olan ve Franklin Roosevelt'ten Bill Clinton'a değin on bir adet Amerikan başkanının başarısızlıklarının ve başarılarının, bütüncül olarak beş özellik(politik yetenek, iletişim, bilişsel tarz, vizyon ve duygusal zeka) üzerinden değerlendirilerek incelendiği ve araştırma neticesinde, başarısız olanlarla başarılı olanlar arasındaki ana ayrımın duygusal zeka olduğu anlaşılmıştır. Duygusal zeka, sadece kişilere ait bir terim değildir. Kurumsal organizmalarında aynı hayatta var olan organizmalar gibi kendilerine ait özel bir şekilde duygusal zekaları bulunmaktadır. Bu organizmaların içerisinde hayati öneme sahip "duyguların" belirlenmesi, yatırımın insan merkezli olması ve kurum çalışanlarının emek, fikir ve duygularına önem veren bir görüşle hareket edilmesi, günümüz rekabetçi piyasasında, kurumların devamı ve başarısı adına büyük önem arz etmektedir(Budak, 2014:432).

3.1.5. Sağlık Kurumlarında Duygusal Zeka

Sağlık bakım hizmeti alan kişiler diğer hizmet ünitelerinden faydalanan kişilerden ayırt edici bir duruma sahiptirler. Hasta kişilerin ruhsal, duygusal ve fiziksel

problemlerini yok etmeye yönelik bakıma ihtiyaçları bulunmaktadır. Sağlık bakım hizmeti sağlayıcıları hastaların kişisel seçimlerine, ihtiyaçlarına, değer yargılarına uygun olarak hizmet sağlamak, duygusal destek göstermek zorundadırlar. Hemşire hasta/sağlıklı kişiyi sosyal, ruhsal ve fiziksel halleriyle bir birlik içerisinde ele alıp sağlık bakım hizmeti sağlayan profesyonel bir meslek erbabıdır. Bu sebeplerden dolayı hemşire, kişinin fiziksel noksanlıklarının yanı sıra düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kavrama, bakımını planlama ve organize etmede duygusal zekaya bağlı niteliklerin tamamını aktif bir şekilde uygulayabilmelidir(Altıok vd., 2015: 49). Nitekim Peplau ve Orlando gibi hemşire kuramcılar, hasta/sağlıklı kişilerin ihtiyaçlarını her daim net bir şekilde anlatamadıklarını, hemşirenin onların ihtiyaçlarının neler olabileceğini anlayabilmek adına etkin bir bireylerarası bağlantı kabiliyetine sahip olması gerektiğini ifade etmektedirler(Duman ve Acaroğlu, 2014:26).

Hemşireler hastaya yardımcı olurken birçok hissi duyumsayabilirler. Bunlara hastanın sağlığı ile alakalı olarak iyiye yönelik bir ilerleme gösterdiğinde duyumsanan sevinç, hastanın hali kötüye gittiğinde duyumsanan hayal kırıklığı, hasta yardımı geri çevirdiğinde duyumsanan sıkıntı, hasta kendi çıkarları yönünde hemşireyi yönlendirmeye çalıştığında duyumsanan hiddet, hasta hemşireye kuvvetli bir bağla güven hissettiğinde duyumsanan güçlülük gibi hisler örnek verilebilir. Kişisel hislerini anlamaya açık olan hemşireler hastaya nasıl yanıt verebileceklerini bilirler. Hemşirelerin hisleri hastaların hisleri adına değerli ipuçlarıdır. Hemşirenin diğer bireylerin hislerini anlamasının yolu kendi his ve düşüncelerini kavrayabilmesinden, onları kontrol altına alabilmesinden ve yönetebilmesinden geçer(Yılmaz, 2015:15).

Hemşirelik adına duygusal zeka çok mühim bir terimdir. Duygusal zekanın gelişim göstermesinin hemşirelerin iş hayatında daha başarılı olabilmesi için gerekli olduğu ve bireysel his ve düşüncelerinin ayırdın da olan hemşirelerin uyum içerisinde çalıştıkları bildirilmiştir. Bazı araştırmalar duygusal zekâsı güçlü olan hemşirelerin hastanın ailesi ve hasta ile terapötik iletişim de gelişim gösterebildiğini ve daha güçlü bir yapıyla stres yönetimi oluşturabildiğini ortaya koymuştur. Hemşirelerde duygusal zeka ile alakalı yapılan diğer araştırmalarda da, duygusal zeka kabiliyetlerinin hasta bakımı ve çalışanın iyilik halini pozitif etkilediği, hemşirelerin iş doyumunu yükselttiği ve duygusal zekası güçlü olan kişilerin stresle daha iyi bir şekilde başa çıkabildiklerini göstermektedir (Tambağ vd., 2014:42).

Hemşirelik mesleğinde bireylerarası bağlantılar da başarılı olabilmek, takım çalışması, işbirliği gibi çalışmalarda bulunabilmek adına teknik kabiliyetlerden çok hissel kabiliyetlerin kullanılması gerekmektedir. Hislerini tanımlayan, kendini motive edebilen,yöneten, ilişkilerini yönetebilen, empati gücü yüksek dolayısı ile de problemleriyle etkili bir şekilde baş edebilen, sosyal çevresi ile manalı bağlantılar oluşturabilen, kendisini gerçekleştirebilen hemşirelerin hem kendi ruh sağlıklarını koruyabilecekleri hem de hastalara bakım sağlarken bu kabiliyetleri kullanarak ve öğreterek toplumun ruh sağlığını korumaya katkı sağlayabilecekleri düşünülmektedir(Tambağ vd., 2014: 42).

Hemşirelerin bu konudaki ihtiyaçlarının belirlenmesi ve duygusal zekayı iletmeye yönelik eğitim programlarının oluşturulması yönünden duygusal zekanın hangi etmenlerden ve hususlardan etkilendiğinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

3.1.6. Duygusal Zeka Teriminin Tarihsel Gelişimi

Duygusal zeka kavramı öncelikle 1990 senesinde Amerikalı psikologlar Peter Salovey ve John Mayer aracılığıyla, 1920 senesinde Thorndike ile ilgili olan ‘sosyal

zeka'' teriminin temellerine yönelttilerek değerlendirilmiştir(Shapiro, 2017: 25).

Salovey, aynı meslekten olan Gardner ile birlikte, duygusal zekanın bir tarifini yaparak bu kabiliyetleri 5 ana kısımdan oluşturmuşlardır:

1. Özbilinç: Bir duygu meydana gelirken ayırımına varma.
2. Duyguları İdare Edebilmek: Duyguları orantılı bir vaziyette idare kabiliyeti özbilinç tabanı üzerinde gelişir.
3. Kendini Harekete Geçirmek: Duyguları bir amaç yönünde bir bütün haline getirebilmek, önem verebilmek, kendine sahip çıkabilmek ve yeni bir şeyler ortaya koyabilmek için gereklidir.
4. Başkalarının Duygularını Anlamak: Duygusal öz bilinç unsuru üzerinde büyüyen bir kabiliyet olarak kendini karşıda ki kişinin yerine koyma hali, fertlerle iletişimde temel beceridir.
5. İlişkileri Yürütebilmek: Bağlantı becerisi, önemli bir nitelikte diğer bireylerin hissettiklerini idare edebilme kabiliyetidir(Goleman, 2019:380).

1994-1997 yıllarını içine alan dönemde ise duygusal zeka kısa zamanda tüm dünyada önde gelen bir terim haline gelmiştir. Daniel Goleman 1995 senesinde çıkardığı ve çok satanlar listesine girdiği ''Duygusal Zeka'' adlı kitabıyla bu durumun gerçekleşmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur(Shelly ve Brown, 2004:17).

Goleman başarının anahtarını %80'lik bir oranla duygusal zekaya yönelik olduğunu belirtmiştir. Kişinin kendine ait başarısı ve başarımı duygusal zeka ile uyumlu olduğu yakından ilişkilidir. Bu amaçla ortaya koyulan birçok çalışma ve ölçek sonuçlarına göre, terimin anlamı çelişkiye düşülmeyecek halde ortaya çıkmaktadır(Jordan vd., 2002: 200).Duygusal Zeka'nın Tarihçesi Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1 Duygusal Zekanın Tarihçesi (Mayer vd., 2004: 252).

1900-1969	Sosyal zeka teorisi ilk defa oluşmuştur. Zeka için psikolojik denemeler bu dönem zarfında ilerlemiş ve zeka denemeleri teknolojiye başlamıştır.
1970-1989	Yapay zeka üzerinde çalışılan konuların bilgisayarlar tarafından nasıl alınabileceği ve duygusal fikir üzerine mantıklı açıklamalar yapılabileceği üzerine araştırmalar yapılmıştır. Sosyal zeka ile ilgili araştırmalar yapılmış ve sosyal zeka yüzdeleri kısımlara bölünmüştür. Beyin ilerlemesi üzerine yapılan çalışmalar duygu ve mantık kavramlarının arasındaki uyumu ayırt etmeye başlamış ve bu sırada da duygusal zeka kavramı ender bir şekilde var olmaya başlamıştır.
1990-1993	Duygusal zeka konulu makalelerin ortaya konulduğu yıllardır.
1994-1997	Daniel Goleman'ın "Duygusal Zeka" isimli önde gelen kitabı yayınlanmıştır. Kitap dünya genelinde en çok okunan ve birçok alanda örnek alınan eser olmuştur. Time Dergi'si "EQ" kavramını derginin ön yüzünde göstermiş ve az şahsiyetlikölçümünü de tekrar duygusal zeka terimi üzerinde yayınlamıştır.
1998-...	Yeni incelemeler neticesinde farklı zeka biçimleri ortaya konulmuştur.

3.1.7. Duygusal Zeka Terimi Modelleri

Duygusal zeka modelleri, yetenek modeli yaklaşımı ve yetenek ile birlikte şahsi özelliklerin karmaşı olarak karma model olarak iki bölümde incelenmektedir. Mayer ve Salovey'in modeli yetenek modeli şeklinde açıklanırken, Bar-On'un, Goleman'ın ve Cooper ve Sawaf'ın modelleri karma model şeklinde açıklanmaktadır(Acar, 2001: 28-31).

Yetenek modeli duygusal zekayı, duygusal bilginin yeniden var edilmesi kabiliyetini ortaya koyan zeka çeşidi olarak anlatılmaktadır. Zıt bir şekilde, karma model yaklaşımı ise kabiliyet etkenleri ve şahsi özellikleri birbirine ilişkili hale getirmektedir(Doğan ve Şahin, 2007: 235- 236).Yetenek modeli, duygusal zekanın doğduğumuzdan itibaren var olan kabiliyetlerden ortaya çıktığını anlatırken, karma model ise doğumdan sonra öğrenilebileceğini anlatır(Serter, 2019: 15).

3.1.7.1. Mayer ve Salovey'in Modeli

Mayer ve Salovey Modeli, kişilerin hissel bilgiyi yeniden var etme ve sosyal alana uyabilme kabiliyeti üzerine yoğunlaşmaktadır. Model Mayer ve Salovey ile birlikte gelişim sağlamıştır ve sosyal alan model için çok önemli bir etkidir(Mayer vd., 2001: 233).

Mayer ve Salovey Modeli duygusal zeka üzerine önemli ölçüde bilgi eklemiştir. Özellikle yakın zamanlarda olan birçok araştırma için bu model büyük bir örnek teşkil etmektedir. Model içerisinde güdüleme ve şahsiyet gibi geniş çaplı bir çeşitliliği içermektedir. Modele göre duygusal zeka çevresel ve kişisel bir zeka çeşidi olarak ele alınmaktadır. Edizler'in (2010: 2792) ifade ettiği gibi model "Duyguları dosdoğru bir şekilde anlama, açıklama ve anlatım kabiliyeti; tasarımlara yol gösterecek şekilde duyguları çoğaltma ve kullanma kabiliyeti; hisleri veya hissel haberleşmeyi kavrama kabiliyeti ile birlikte hissel ve aydın ilerlemesi elde etmek için hisleri düzene koyma ve kendini anlatma kabiliyeti" şeklindedir.

Mayer ve Salovey'in Modeli'nde duygusal zeka, hisleri anlamak, açıklamak ve denetleme kabiliyetleri ile tarif edilmektedir(Balcı vd., 2013: 9). Mayer ve Salovey katkı sağladıkları model çerçevesinde hislerin etkili bir biçimde değerlendirilmesi üstünde konsantre olmuşlardır. Birçok yazarın örnek aldığı bu modelde hislerin etkili bir şekilde değerlendirilmesi için lüzumlu olan dört ölçüm vardır(Çakar ve Arbak, 2004: 15).

Modelde hisleri anlamak hislerle tasarımları yeniden uyandırmak, hisleri algılamak ve hisleri yönetmek için 4 nitelik vardır. Model de var olan niteliklerin ölçülebilmesi için ilk kez Çok Faktörlü Duygusal Zekâ Ölçeği(MEIS) geliştirilmiştir. Fakat yapılan araştırmalarda ölçeğin bireysel özelliklerden bağımsız olduğu anlaşılmış ve güvenilirliğinin istatistiksel bir şekilde anlamlı olmaması gerekçesiyle Caruso ile beraber Duygusal Zeka Testi(MSCEIT)V1.0 ve V2.0 üzerinde gelişim sağlanmıştır (Çakar ve Arbak, 2004,15).

Berrocal ve Extremera(2006:1)'nın açıklamaları üzerine akademik çevrenin Mayer ve Salovey Modeline yoğun alaka göstermelerinin başlıca birçok sebebi vardır. Yazarlar için model net ve anlaşılabilir bir modeldir. İkinci sebep öteki modellerle karşılaştırıldığında ölçümün yenilenebilir ve kendine has olmasıdır. Son sebep ise uygulandığı yerlerde deneysel bilgileri sistematik bir halde değerlendirmeye alması ve desteklemesidir. Ek olarak Mayer ve Salovey Modeli bir hayli yerde uygulanmaktadır. İş yaşamından sosyal problemlere kadar türlü yerlerde modelin uygulanması başarılı neticelerin meydana gelmesini sağlamıştır. Modele uygun olarak duygusal zeka hislerin dosdoğru bir şekilde anlaşılmasını ve açıklanmasını içermektedir. Hislerin algılanması ve idare edilmesi, duygusal bilginin anlaşılabilmesi ve duygusal ve aydın bilginin yeniden yapılandırılması önemli bir durumdur. İdrak, benzeşme, algılama ve hislerin yönetilmesi ana kabiliyetlerdir. Burada hem kişinin kendisine ait hem de diğer kişilerin hislerinin algılanması mevzu bahistir. Hissi bilginin algılanması ve yönetimi başarıyı sağlayan kabiliyetlerdir.

3.1.7.2. Reuven Bar- On'un Modeli

Reuven Bar- On(1997)'un modelinde “kişinin sadece duygusal zekaya değil bununla beraber bilişsel zekaya da sahip olması bireyin gerçekten de zeka seviyesinin güçlü olduğunu ortaya koymaktadır”. Bu nedenle de duygusal- sosyal zeka şeklinde de ifade edilmektedir(Weerdt ve Rossi, 2012: 145).

Bar- On, Salovey ve Mayer'in modellerinden farklı olarak: kişisel özelliklere dikkat çekmekte ve modelde kişisel kuramını ele alarak, psikolojik manada modeli vasıflı hale getirmektedir. Bu modelde araştırmayı ortaya koyan kişi duygusal zeka terimini beş kısımda ele almıştır(Freeland, 2007: 18):

1. Kişisel Beceriler: Bağımsızlık, Girişkenlik- Benlik Saygısı, Duygusal Özbilinç, Kendini Gerçekleştirme.
2. Kişilerarası Beceriler: Kişilerarası İlişkiler, Empati, Sosyal Sorumluluk,
3. Uyumluluk: Gerçeklik Testi, Esneklik, Problem Çözme,
4. Stres Yönetimi: Stres Toleransı, Dürtü Kontrolü,
5. Genel Ruhsal Durum: Mutluluk, İyimserlik.’

Bu model, duygusal zekası az olan bireylere nazaran duygusal zekası güçlü olan fertlerin hayatlarında daha fazla başarıyı yakalayacaklarını anlatmaktadır(Freelan, 2007: 44- 45).

3.1.7.3. Cooper ve Sawaf'ın Modeli

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zeka modeli, duygusal zekayı yönetmede ve kuruluş içindeki tesiri çerçevesinde ele almıştır(Cooper ve Sawaf, 2003: 120- 122). Bu model duygusal zeka ve önderlik bağlantısı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Cooper ve Sawaf duygusal zekayı, hislerin etkisinin süratli bir şekilde anlaşılması, birey erkesi, bilgisi, çevresiyle alakası ve etkilemesini bir çıkış noktası şeklinde anlayabilme, duyumsama ve anladığını da etkili bir şekilde kullanabilme kabiliyeti olarak ifade etmişlerdir(Cooper ve Sawaf, 2003: 125).

Bu modelde duygusal zeka dört başlıktan meydana gelmiştir. Bunlar: Duygusal simya, duyguları öğrenmek, duygusal zindelik ve duygusal derinliktir(Cooper ve Sawaf, 2003: 140). Cooper ve Sawaf'ın modeli zihinsel kabiliyetlerle beraber, birtakım bilişsel olmayan terimleri(geleceği yaratmak gibi) de içinde barındıran karma bir modeldir(Doğan ve Şahin, 2007: 242).

3.1.7.4. Goleman'ın Modeli

Goleman 1995 senesinde ortaya koyduğu “duygusal zeka” eseri ile John D. Mayer ve Peter Salovey'in meydana getirdiği duygusal zeka terimini tüm dünyaya ilan etmiş ve eseri ile duygusal zeka konusunda önde gelen bir isim haline gelmiştir. Goleman duygusal zekayı, bireyin kendisinin ve diğer bireylerin hislerini bilmesi, kendini bilmesi ve güdülemesi, bireyler arası iletişimde kendini diğer bireyler yerine koyabilmesi şeklinde açıklamıştır. Ek olarak da duygusal zekayı beş boyutta ele almıştır. Bunlar(Goleman, 2019: 380):

1. **Özbilinç:** Bireyin sosyal çevresinde hislerini tanımlayabilme ve bu hislerle bir karara varabilme kabiliyeti ve buna ek olarak da birey de var olan kabiliyetleri

çerçevesinde kendine olan öz güveni kazanmasıdır. Özbilinci güçlü seviye de var olan bireyler olaylar karşısında daha gerçekçidir. Kendilerine karşı dürüst davranarak özeleştiri yapabilirler. Hayal kurma konusunda sığdırlar ve gerçekleşmeyeceğini düşündükleri alanlarda da ümit etmekten kaçınırlar. Yalan söylemezler, kendilerine ait eksikliklerinin bilincindedirler ve sosyal çevrelerine ek olarak da kendilerine yönelik olarak da doğruluktan yana olurlar. Özbilincin göze çarpan noktası, bireyin yaşanan olaylar neticesinde karşısında var olan birey veya bireylere yönelik kendini ele alıp incelemesi ve konu üzerine de akıl yürütmesidir. Birey yaşanan olaylar üzerine dingin bir halde kendine ait başarılarını ölçme şansı yakalar ve yaşanan olaylara reaksiyon göstermektense o anda düşünmeyi yeğler(Ünsar vd., 2009: 12).Bu hal bireyin meslek hayatına pozitif yönde etki eder ve yeni işlerde kendini gösterme noktasında güvenini arttırabilir.

2. **Duyguları Kontrol Etme:** Bireyin hislerini sosyal çevresine yansıtmadan bu durumu içsel olarak kontrol edebilmesidir. Kontrolü elden bırakmayan bireyler, uygulanması gerekli haller karşısında duygularının kontrolünü sağlayabilirler. Ortaya çıkan hallerden elverişli bir durum icat edebilirler ya da çıkan elverişli durumu güzel bir şekilde kullanabilirler. Ortaya çıkan aksaklık veya krizlere çare olmaya çalışırlar ve bu halleri pozitif olarak ele alırlar. Yapmış oldukları yorum ve çevre incelemeleri neticesinde gelecek adına ahenkli ve mutlu çizelgeler ortaya çıkarabilirler.(Titrek vd., 2016: 97). Özetle hislerin kontrol altına alınabilmesi, bireyin problem yaratacak hisleri bilmesi, bu hisleri hedefleri ve amaçları yönünde çevirebilmesi, kendisini sıkıntıya sokacak hallere düşmemesi, var olduğu ortam ve yerlere ayak uydurması, ahlaki değerleri anlama ve kişiselleştiren bir birey olması, gelişime ve yeni var olan şeylere adapte olmasıdır(Zorlu, 2016:11).
3. **Kendini Motive Etme:** Bireyin ortaya koyduğu gayeleri ve amaçları yönünde hislerine yön vermesidir. Kendine ait gayeleri ve amaçları yönünde hareket eden kişi, problemler karşısında yoluna devam etme isteği olan, başarabilme arzusunu taşıyan ve heyecanlı bireyler olacaktır(Kaya ve Keçeci, 2004:41).
4. **Empati:** Bireyin öteki bireylerin hislerini içselleştirebilmesi, nelere gereksinim duyabileceğini bilmesi ve bu duyarlı olma haliyle hayata devam etmesidir. Kendilerini diğer bireylerin yerine koyabilen kişiler, diğer bireylerin hayata bakış tarzını anlayabilirler, nerede ve ne zaman nasıl konuşmaları gerektiğini kavrayabilirler, düzgün bir dinleyen olurlar, duygudaşlık yapabilirler ve onları içten bir şekilde anlayabilirler(Doğan ve Demiral, 2007: 217).
5. **Sosyal Beceriler:** Sosyal bağlantılarda hislerin sağlıklı bir şekilde kavranması, sosyalleşebilme ağının düzgün bir halde anlaşılması ve yönlendirebilme kabiliyetine sahip olunması, bu kabiliyetleri; anlaşamama hallerinde uzlaşmacı olarak, çare bulmada, inandırmada, grup çalışmasında ve işbirliği durumlarında da uygulamaktır. Sosyal bağlantıları güçlü olan bireyler, çevresi ile uyumlu bir şekilde iletişim kurabilmekte, bireylerin his ve reaksiyonlarını duyumsayabilmekte, onları olumlu bir şekilde etkisi altına alabilmekte ve var olan problemleri, münakaşa gibi sorunları zorlanmadan çözüme ulaştırabilmektedirler(Ünsar vd., 2009:12).

Ek olarak Goleman, "Yeni Liderler" adlı çalışmasında duygusal zeka boyutlarını dört ana bölüme taşımıştır. Bunlar; özbilinç, özyönetim, sosyal bilinç ve ilişki yönetimi şeklindedir(Ünsar vd., 2009: 12).Aşağıda yer alan Tablo 3.2. Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları Ve Yapıtaşları adlı tabloda duygusal zekanın beş boyutu ele alınmıştır.

Tablo 3.2. Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları Ve Yapıtaşları (Çakar ve Arbak, 2004: 42).

BOYUTLAR	BOYUTUN TANIMI	YAPI TAŞLARI
Öz bilinç	Bireyin hissi duyumsayabildiğinde; anlayabilme, gözlem yapabilme ve bu veriyi bir sonuca varırken işleyebilme kabiliyetidir.	Bireyin kendine ait güveni tanımlayabilmesi ve ciddi bir biçimde kendini yorumlayabilmesidir.
Duygularını kontrol yönetmesi	Hisleri ve reaksiyonları makul bir halde değerlendirebilme, kendini dizginleyebilme ve negatif hisler raydan çıkmadan önce onlarla baş edebilme kabiliyetidir.	Bireyin inanılır, yalan söylemeyen belirli olmayan hallere karşı rahatlık hissetmesi, yeniliğe açık olmasıdır.
İnisiyatifini Motive etmesi	Bireyin amaçları yönünde hislerini idare edebilme, ortaya çıkan pürüz ve problemler neticesinde dayanabilme kabiliyetidir.	Bireyin başarılı olabilmesi adına aşırı bir arzu duyumsaması, başarısızlık halinde bile pozitif kalabilmesidir.
Empati	Bireyin diğer bireylerin his ve fikirlerini objektif halde ayırt edebilme, kendisini diğer bireylerin yerine koyabilme kabiliyetidir.	Bireyin kapasite arttırma, kültürler arası ilişkilerde duyarlı olabilmesidir.
Sosyal beceriler	Bireyin sosyal hal ve bağlantıları uygun bir şekilde kavrayabilme, diğer bireylerin hislerini değerlendirebilme ve diğer bireylerle problemsiz bir şekilde anlaşabilme kabiliyetidir.	Bireyin önder oluşu idare etmede etkin olabilmesi, inandırıcı olabilmesidir.

3.1.8. Duygusal Zekanın Önemi

Bilişsel zekanın bireyin gelecek hayatındaki başarılarına şekil verdiği bilinirken, son senelerde kişisel başarı ve başarı durumunun duygusal zeka ile doğrudan alakasının bulunduğunu ortaya koyan pek çok araştırma yapılmıştır (Arıcıoğlu, 2002: 29). Örnek verilecek olursa McClelland'ın bu husus üzerine oluşturduğu çalışmalar kendi sahalarında başarılı olmuş bireylerin aynı mesleğe sahip diğer bireylerden ayırım gösteren özelliklerinin, var olduğu ve bu özelliklerin bilişsel zeka testleriyle ölçülemediği anlaşılmıştır. Çünkü bu özelliklerin birtakım ana insani kabiliyetlere ait olduğu ifade edilmiştir. Bu insani kabiliyetlerin kapsamında sosyal beceriler ve duygusal okur- yazarlık önde gelmektedir (Avunduk, 2016:54).

Son senelerde oluşturulan çalışmalar neticesinde, IQ'nun yaşamdaki başarıya etkisinin %10'luk bir seviyenin üzerinde olmadığı görülmüştür. Güçlü IQ, başarının, itibarın veya ongun bir hayatın teminatı olmamasına rağmen hala okullarımızda ve medeniyetimizde ön safta yer almaktadır. Günlük yaşamımızda önemli bir yer kaplayan toplumsal ve hissel kabiliyetlerin gelişim göstermesi ise göz ardı edilmektedir. Hissel ve toplumsal yetisi fazla olan bireyler, hislerini iyi anlayan, onları kontrol altına alabilen, diğer bireylerin hislerini kavrayabilen ve bunları ustalıkla değerlendirebilen kişilerdir, bu kişiler gerek özel alanlarda gerekse de iş sahalarında daha önde olabilecekleri bir konuma gelmektedirler. Hislerini kontrol altına alamayan bireyler ise, objektif muhakeme edebilme ve iş yaşamlarına adapte olabilme kabiliyetlerine ket vuran içsel bir savaşıma girmektedirler (Becerren: 2004).

Duygusal zeka, grup faaliyeti yönünden de geniş yer kaplamaktadır. Queensland Üniversitesi'nde Jordan ve Ashkanasy'nin ele aldığı bir çalışma neticesinde, durum bilimsel açıdan açıklanmıştır. Araştırmalar sonucunda güçlü duygusal zekaya sahip grubun çok daha süratli bir şekilde toparlanabildiği görülmüştür ve bu halin verim

yitimini indirgediğini ve çalışma zamanlarının gereksiz feda edilmesinin engellendiği

ortaya çıkarılmıştır(Caruso ve Salovey, 2010: 29). Bu noktada özellikle grup verimliliği ve zaman değerlendirmesinin çok ehemmiyetli olduğu sağlık kurumlarında, duygusal zekası fazla gruplar kurmak yaşamsal bir önem taşımaktadır. Bunun yanında hemşirelerin kişilerle etkili bir şekilde iletişim ortamı oluşturabilmeleri, hastaların sağlık hizmetinden memnun kalmaları ile birlikte tedaviye uyum göstermelerinin ve iyileşme isteklerinin güçlenmesi gibi pozitif tesirler meydana getirmektedir. İletişim kabiliyetlerinin hemşirelik uygulamasında ve eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu ve sağlık hizmetinin niceliğini ve niteliğini önleyici unsurların temelinde tesirli olmayan iletişimin etkili olduğu ifade edilmektedir(Özcan, 2015:112).

3.2.Saldırganlık

3.2.1. Saldırganlık Teriminin Tanımlanması

Saldırganlık bütün insanlığın içinde var olmaktadır ve bu tutum içinde birçok unsuru yaşatmaktadır. Saldırganlık terimi üzerine pek çok fikir yürütülmüştür ve bu fikirler birbirlerinden ayırım göstermektedir.

Aydın'ın iletğine bakacak olursak Martin saldırganlığı sözel veya fiziksel olarak bir bireyi kırmak veyahut yaralamayı amaçlayan tutumlar olarak açıklamıştır(Aydın, 2019: 126).

Bacıoğlu ve Özdemir'in iletğine göre Buss saldırganlığı; sözel veya fiziksel saldırganlık, pasif veya aktif saldırganlık, dolaylı veya doğrudan saldırganlık olarak üç kapsamda incelemiştir. Baskı kurmak, itelemek, vurmak, çekiştirmek, ısırma gibi çeşitli tutumlar fiziksel saldırganlık kapsamı içinde yer alırken; fiziksel bir kuvvet uygulamadan iletişim yoluyla karşıda ki ferdi kırmak ve ona zarar vermek sözel saldırganlık grubuna dahil olmaktadır. Aktif saldırganlıkta saldıran birey diğer bireyin canını acıtmak ve ona üzüntü hissettirmek ister. Hedefi bu doğrultudadır. Pasif saldırganlık da ise, aktif saldırganlığın tam zıddı bir haldir. Pasif saldırganlıkta karşıda ki birey etkin bir şekilde zarara uğratılmaz, karşıda ki bireyin hedefini yerine getirmesi önlenir. Doğrudan saldırganlık cinsinde karşıda ki bireye uyarılar gönderilir ve bireyin sinirlenmesine sebep olunur. Dolaylı saldırganlıkta ise birey doğrudan sinirlendirilmez, dolaylı yollardan gidilerek uyarı karşıda ki bireye iletilir(Bacıoğlu ve Özdemir, 2012:170).

Tuzgöl'ün iletğine göre Deaux ve arkadaşları saldırganlığı, canlı bir varlığa yönelik hasar verme hedefi taşıyan tutumlar olarak ifade etmişlerdir. Bu tanım saldırgan tutumların yalnızca canlı bir varlığa yönlendirilmesi şeklinde sınır koyulmuş bir açıklamadır(Tuzgöl, 2000: 39).

Saldırganlık, fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık bileşenleri şeklinde dört alt boyuttan oluşmaktadır(Demirtaş Madran, 2013: 125):

1. Fiziksel Saldırganlık: Vurmak, tokat atmak, kemiklerini kırmak, itmek, yumruklamak, tükürmek, saç çekmek, duvara vurmak, bıçak çekmek, tekmelemek, silahla yaralamak, yaralamak, öldürmek vs gibi davranışları kapsamaktadır. Amaç doğrudan hem kendine yönelik hem de karşıda ki kişiye yönelik olarak maddi ve manevi zarar vermeyi içerir(Yücel vd., 2015:70).
2. Düşmanlık: Düşmanlık aslında insanın tiksinti duyumsadığı, bireye yönelik olarak yaşamaya devam ettiği ya da yaşanmış durumlar neticesinde ona karşı beslediği bir histir. Bu his insanın karşısındaki bireyi sevmemesinden de kaynaklı olabilir. Netice itibarıyla düşmanlık duyumsadığı bireye yönelik

iletişimsizlik daha da kötü durumlara yol açar. Fakat kin hissi daha ayrı bir konudur.

Düşmanlık farklı hallerde karşımıza çıkabilir. Bu bazen duygu bazen de eylem niteliğinde olur. Nefret hisleri daha çok az gelişmiş ülkelerde sık olarak görülür. Düşmanlık kişilerin içinde kaldığı müddetçe fiziksel olarak zarar vermemesi yönünden tehlike arz etmez. Fakat düşmanlığın eyleme ve duyguyla beraber düşünceye geçmesi çevredekilere ve insanlara zarar verebilir ve bu nedenle de tehlikelidir(Filozof, 01.01.2020, filozof.net).

1. **Öfke:** Öfke, kişinin dilek, gereksinim ve planlarının engellenmesi ve haksızlıklara uğraması karşısında kendini pozitif yollardan anlatamaması neticesinde yaşadığı his halidir. Sık olarak gerçekleşen, küçük hayal kırıklıklarından derin öfkeye kadar farklı yoğunluklarda ve süreçlerde var olan, biyolojik ve fizyolojik değişimlerinde eşlik edip etkide bulunduğu normal bir histir. Öfke birçok araştırmacı tarafından negatif ve temel bir his olarak ifade edilmiştir. Bununla beraber genel bir yargı da öfkenin kendisinin değil, öfkenin tanımlanmış biçiminin negatif olduğudur. Öfkeyi ifade ediş ve yansıtış biçimi cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkek bireyler hangi yaşta olursa olsun öfke hissine daha çabuk kapılırlar. Ek olarak öfke duygusunun negatif neticelerinin yanı sıra da öfkelenmeyi destekleyen, öfkenin fonksiyonları da olduğu ifade edilmektedir. Bireyler öfke duygusuna kapıldıklarında fiziksel olarak bedenlerinde gerilme, titreme, yumrukların sıkılması, uyuşma gibi bir takım fiziksel değişimlerin olduğu ve bunların birey için ipuçları olduğu bilinmektedir. Bu ipuçların genellikle kontrol edilemeyeceği düşüncesi bireylerde hakimdir. Fakat geliştirilen öfke denetimi programları ile kişiler öfkelerini kontrol altına almayı öğrenebilmektedirler(Şahin, 2005: 1).
2. **Sözel Saldırganlık:** Sözel saldırganlık, eleştirilmeye, buyurganlığa fiziksel engele, aşağılanmaya yönelik verilen sözel tepkiler olarak ifade edilir. Sözel saldırganlığa ek olarak diğer saldırganlık türlerinin de yalnızca tek bir unsura bağlı olmadığı pek çok unsurun, çevresel şartlarla birleşerek bu olguya zemin hazırladığı görülmektedir(Çelik ve Kocabıyık, 2014: 140).

Saldırganlık tutumu cinsiyete göre inceleme yapıldığında erkek bireyler iki yaşından yetişkinlik dönemine değin kız bireylere nazaran daha çok fiziksel saldırganlık tutumları yansıtmaktadırlar. Kız bireyler ise doğrudan saldırganlık tutumunun aksine dolaylı saldırganlık gösterirler. Kız bireylerde dolaylı saldırganlığın sebebinin geleneksel cinsiyet davranışları ile alakalı yüklenen'' ince, hanımefendi, nazik'' gibi ön adlar kız bireylerin tutumlarına tesir etmekte ve daha eksik fiziksel saldırganlık tutumunda bulunmalarına sebebiyet vermektedir(Aydın, 2019:127).

3.2.2. Saldırganlık Teriminin Türleri

Literatüre bakıldığında, saldırganlıkla alakalı pek çok tasnifin olduğu ve saldırganlığın ortaya koyulan tutum neticesinde doğrudan ve dolaylı, içinde bulunan nedenlere göre amaca yönelik ve tepkisel, amacına göre araçsal ve düşmanca saldırganlık şeklinde türlü kümelere bölüdüğü; benzer şekilde saldırganlığın fiziksel-sözel, aktif- pasif saldırganlık gibi niteliklerinin var olduğu görülmektedir(Kekeç, 2019: 25).

Saldırganlık, gösterilen tutum biçimine göre doğrudan ve dolaylı saldırganlık olarak iki toplulukta değerlendirilmektedir:

Doğrudan Saldırganlık: Kişiy doğrudan fiziksel ve sözel olmak üzere hasar vermeyi hedefleyen, yüz yüze olan bir saldırganlık çeşididir. Tekmeleme, vurma, yaralama, küfür etme şeklinde tutumlar doğrudan saldırganlık tutumuna birer emsaldir

(Gülay, 2009: 89).

Dolaylı Saldırganlık: Kişinin psikolojisi üzerinde hasar bırakmayı hedefleyen saldırganlık çeşididir. Diğer bireyler hakkında laf çıkarma, lakap takma, gıybet, korkutma, küçümseme, sosyal çevreden ayırt etme gibi tutumlar ise dolaylı saldırganlık tutumuna birer örnek teşkil etmektedir(Gülay, 2009: 89).

Saldırganlık, içinde yer alan nedenlere göre de amaca yönelik ve tepkisel saldırganlık olmak üzere iki kolda izlenmektedir:

Amaca Yönelik Saldırganlık: Bir amaca varabilmek adına, kasti ve organize olarak, serinkanlı bir halde uygulanabilen, zor kullanılarak yapılan, kuvvet uygulanan ve baskı tutumları barındıran saldırganlık çeşididir(Gülay, 2009: 88).

Tepkisel Saldırganlık: Kişinin tahrik ya da gözdağı verme haliyle karşı karşıya kaldığında kendi kendini müdafaa edebilme hedefiyle değerlendirdiği saldırganlık çeşididir(Gülay, 2009: 89).

Saldırganlık, hedefe göre araçsal ve düşmanca saldırganlık olmak üzere iki kümede incelenmektedir:

Araçsal Saldırganlık: Kişinin diğer kişiler üzerinde zarar verme hedefi taşımadan, kişinin kendini gözetme amacıyla ortaya koyduğu tutumlar araçsal saldırganlık şeklinde tanımlanır(Dervent vd., 2010: 523).Örnek verilecek olursa, kişinin hanesine hırsız girmesi sebebiyle hırsız tesirsiz duruma getirebilmek adına hırsızın başına herhangi bir madde ile vurması, hırsıza hasar vermeyi hedeflese de, aslında başka bir hedef için araçsal olarak öne çıkmıştır(Kağıtçıbaşı, 2013:210).

Düşmanca Saldırganlık: Kişiye direk olarak net bir şekilde zorbalık hareketi göstermektir(Gülay, 2009: 89).Düşmanca saldırganlıkta kişiyi hasara uğratmak, kişinin ana hedefidir(Kağıtçıbaşı, 2013: 212).

Megargee ve Hokanson(1970) saldırganlığı, fiziksel-sözel, aktif-pasif saldırganlık olarak dört kümede değerlendirmişlerdir. Bu nedenle fiziksel saldırganlık kişinin rastgele bir silahla karşısında bulunan bireye saldırması olarak ifade edilirken; sözel saldırganlık kişinin diğerlerine karşı sözlü bir şekilde zarara uğraticı uyarılar yollamasıdır. Aktif saldırganlık, kişinin amacına ulaşabilmesi için, isteyerek ve bilerek bir halde hasara uğraticı bir tutum göstermesi olarak ifade edilirken; *pasif saldırganlık* kişinin varmak istediği amacı sekteye uğratmasıdır(Akt.Kılıçarslan ve Atıcı, 2010: 115).

3.2.3. Saldırganlık Teriminin Kuramları

3.2.3.1. Biyolojik Kuram

Saldırganlık kuramlarından biri olan biyolojik kuramda, yalnızca kişilerin değil hayvanların da merkezi sinir sistemlerinin, beyinlerinin belirli kesimlerinin uyarılması veya hasara uğraması saldırgan tutumlarının oluşmasına neden olduğu bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur(Köknel, 1996: 100).

Biyolojik kuramcılar kişilerin saldırgan tutumları üstünde uyguladıkları çalışmalarda, kişilerin sinir ve beyin düzenlerinin, kalıtımlarının, ait olduğu hormonlarının ve biyo-kimyasallarının tesirlerini sorgulamışlardır. Uygulanan bilimsel araştırmalarda beynin birtakım kesimleri ile kişinin uyguladığı saldırgan davranışları arasında bağlar saptanmıştır. Beynin ön frontal kesiminin saldırganlıkla ilintili olduğu ve derin beyin kesimlerinden hipotalamus, talamus gibi alt beyin bölgelerinde fren fonksiyonunda olduğu araştırmalarla ispatlanmıştır(Cowie vd., 2008: 65).Saldırganca tutumlara, kuvvet fiillerinin meydana gelmesine neden olan endişe, kaygı, hiddet, kırgınlık, nefret ve tikslenme hisleri beyin kabuğunun alt tarafında var olan, orta beyinde

limbik yönetimde bulunan kimyasal mesajların neden olduğu ortaya çıkmıştır. 1904 senesinde Elliot, merkezi sinir düzeninde, sinir hücrelerinin birbirleri ile arasında var olan iletişimin, uyarılmış hücrelerden meydana gelen özel cisimler yardımıyla sağlandığını iddia etmiştir. İlerleyen zamanlarla birlikte bu fikir gelişim göstermiş, hayvanlarda türlü çeşitte 250; insanlarda 70 civarında kimyasal iletici bulunduğu tespit edilmiştir.(Köknel, 1996:150).

İnsan ve hayvanların sergiledikleri bütün tutumların kökeninde beyin ve merkezi sinir sisteminin rol aldığı bilgisiyle birlikte saldırganca tutumların temelinde de beyinde yer alan yapıların ve maddelerin de etkili olabileceği fikri gündeme taşınmıştır(Doğan, 2004: 128- 129). Erkek fertlerin kadın fertlere göre fazla saldırganca tutum sergiledikleri elde edilen bazı çalışmalarla ispatlanmıştır(Bayram, 2012: 37). Kromozom etkilerini içeren bilimsel çalışmalarda, ilkin X ve Y kromozomların da olağan dışılıkların fark edilmesiyle birlikte özellikle 47- XYY sendromundaki olağan dışılıkların üzerine ağırlık verilmiştir. Araştırmalar da sendromlu fertlerin uzun boylu olduğu, ortalama zeka düzeyinin altında yer aldığı, cezaevine girmiş ya da tutuklanmış oldukları görülmüştür(Çetin vd., 1996:63).

3.2.3.2. Psikanalitik Kuram

Freud yaptığı araştırmalarda içgüdüyü ölüm ve yaşam içgüdüleri olmak üzere iki biçimde kümelendirmiştir (Geçtan, 2014: 15).Yaşam içgüdülerinin kökeninde cinsellik, ölüm içgüdülerinin kökeninde ise yıkıcılık ve saldırganlık hislerinin olduğunu ifade etmiştir (Doğan, 2004: 128- 129).Adler psikanalitik kuramcılardan birisi olarak kişinin çocukluktan sonraki senelerinde, saldırganlığın bir dürtü olarak ele alınmasının doğru olmayacağını, kişilerin ket koymalardan, yerine getirilmeyen sorumluluklardan uzaklaşmak için; müracaat ettiği tutum şekilleri olarak açıklamıştır(Arslan vd., 2010: 381).Freud saldırganlığı kişilerin kendilerine yönelik zarar verici eğilimlerinin dış dünyada yer alan madde ve kişilere yönlendirmesi olarak ifade eder. Bunun nedeni kişinin kendini yok sayma hissinin yer alması ve istemeden bu tutumları göstermesidir(Karahan ve Sardoğan, 2012: 165). Netice itibarıyla Freud, kişide biriken saldırganlık gücünün bulunduğunu, bu gücün zarar verici özellik taşıdığını ve denetim altına alınmasının zorlu olduğunu, kişilerin sürekli bir şekilde saldırganlık gücü oluşturduklarını belirtmiştir(Dizman, 2003: 29).

Psikanalitik kuramcılarının hiddet hissiyle ilgili değerlendirmeleri ele alındığında hiddet hissini saldırganlığın bir ölçüsü olarak inceledikleri anlaşılmıştır. Psikanalitik yaklaşımda hiddet hissi önem derecesi yüksek terimlerden biri olan boşalım (katarsis) terimi ile bağlantı kurularak değerlendirilmektedir(Özmen, 2006: 45- 46).

3.2.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre, bize özel olan hal ve hareketlerimiz, dünyaya geldiğimiz andan itibaren kendimize has eğilimlerimiz ya da irsi olarak bize ait olan bireysel özelliklerimiz aracılığıyla şekil alır. İçgüdüyle yön verdiğimizizi düşündüğümüz hal ve hareketlerimizin ana noktasında, çevreden gelen uyaranlara verilen reaksiyonlar neticesinde gösterdiğimiz öğrenmeler yer alır. Saldırganca sergilenen tutumların öğrenmeyle birlikte kazanıldığı düşüncesi Bandura tarafından ileri sürülmüştür(Kodan Çetinkaya, 2013: 23).

Sosyal öğrenme kuramcılarını kişinin doğumdan başlayarak saldırganca bir tutum sergilemediğini, saldırganlığın kişinin toplumla uyumlu bir hale gelme aşamasının sonucu olduğunu iddia ederler (Chan vd., 2011: 229).Sosyal kuram başka kuramlarla

karşılaştırıldığında; sosyal kuram çevreden gelen uyaranlara diğer kuramlara göre daha çok önem vermektedir. Ama kişi yalnızca dıştan gelen uyaranlara reaksiyon gösteren zayıf bir organizma olarak görülmemelidir. Kişinin dış dünyayla olan bağlantısı kişilerin ortaya koydukları tutumlara göre şekil alır(Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017: 120).

3.2.3.4. Bilişsel Kuram

Bilgiyi işleme aşamaları; sosyal belirtilerin kodlanması, bu belirtilerin değerlendirilmesi, seçenekli tepkiler meydana getirilmesi, oluşturulan tepkilerin incelenmesi, hangi tepkinin verileceği yönünde karara varılması ve bu tepkilerin tutuma dönüştürülmesini içeren beş ana basamaktan meydana gelmektedir. Sosyal tutumu yönlendiren ve yöneten bilgi işleme aşamalarının kademelerin de oluşabilecek herhangi bir problem kişinin tutumlarını doğrudan etkilemektedir(Kurtyılmaz, 2005: 23).

Bilgiyi işleme aşamasının ilk basamağında kişinin karşı karşıya kaldığı bir olay halinde kişinin o duruma tepki gösterebilmesi için durumun idrak edilmesi gerekmektedir ve bu durumun anlaşılmasıyla birlikte de süreç işlemeye başlamaktadır. Farkındalık oluşturabilmek adına kişi elinde bulunan çeşitli seçenekleri bir araya getirmektedir. Seçenekleri fark edebilmek ve veriyi bir araya getirebilmekte ki eksik kalma hali kişinin saldırganlık seviyesi ile alakalıdır (Karataş, 2008: 279).Kuramın ikinci basamağında gözlem yapabilme durumu öne çıkmaktadır. İçinde var olunan çevreyi daha iyi değerlendirebilmek adına oluşturulan tutumlara anlamlar verilmektedir. Kişiler zarara uğradıkları saldırganca bir tutuma anlamlar vererek bu tutumların altında yatan nedenleri araştırırlar ve yorumlarlar(Karataş, 2008: 279- 280).Üçüncü basamağa doğru yol alan kişi yansıtabileceği tepkilerini kendisine ait olan şemalar çerçevesinde oluşturur. Kişi saldırganlık ile alakalı pek çok şemaya sahip ise tutumu basit bir şemada değerlendirir ve şemaya seri olarak yerleştirir.

Dördüncü basamağa ulaşıldığında ise kişi karşı karşıya kaldığı halleri bir neticeye ulaştırabilmek adına belirlediği izlem veya olası reaksiyonları bilişsel nitelikte düşünmeye başlar. Daha önceden oluşturulan çalışmalara bakılacak olursa saldırganlık seviyesi güçlü kişilerin diğer kişilere nazaran soruna çözüm bulabilme noktasında ve reaksiyonlarının hızlarının da yüksek olması gibi niteliklere sahip oldukları saptanmıştır (Çelik, 2006: 39).

3.2.4. Saldırganlığı Etkileyen Etmenler

Saldırganlığa tesir eden birçok etmen vardır. Bu etmenlerden birisi de cinsiyet etmenidir. Saldırganlık ile cinsiyet hormonları arasındaki ilişki pek çok çeşitte ki canlıda açık bir şekilde görülebilen bir olgudur. Bu nedenle saldırganlık değerlendirilirken hormonsal hali görmezden gelmek hatalı neticelerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Hayvanlarla yapılan çalışmalarda su bulamama hali, beslenme ve çiftleşme gibi hallerde cinsiyet hormonlarının büyük rol oynadığı ve bu hareketlerin ana noktasının bir saldırganlık durumu olduğu görüşü baskındır(Hoebel, 1982: 401).Öyle ki cinsel tercih yani bir cinsiyetin diğer cinsiyet tarafından tercih edilmesinin de kökeninde bir rekabet unsuru bulunmaktadır ve özellikle memelilerde daha saldırgan olan taraf büyük bir çoğunlukla erkektir(Darwin, 2002: 155). Saldırganlığın açıklanabilmesindeki ana ilke maliyet- fayda analizidir. Erkek hayvanlar için saldırganlık başarılı çoğalma olarak yarar gösterecekken, yaralanma ihtimali işin maliyetini meydana getirecektir. Fakat birtakım hayvanlar için başarılı çoğalmanın bir tek şekli savaşmaktır(Hermann, 2019: 164- 165).Dişilerde ise bunun gibi bir hal görülmemektedir. Dişilerin çoğalmak

için ihtiyaç duyumsadıkları eşlerini bulmaları bir cinsiyet çekişmesi durumunu gerektirmez. Bu nedenle doğurganlıklarını herhangi bir saldırganlığa uğramadıkları için- daha uzun süreli yürütebilirler. Fakat bu maliyet- fayda analizi yalnızca fiziksel saldırganlığın değerlendirilmesinde oluşturulan bir metot olabilir, iki cinsiyetin öteki hiddet kökleri aracılığıyla uyarılarak gösterdikleri saldırganlık çeşitleri için kullanılamaz(Archer, 2009:251).

Alan araştırmaları incelendiğinde natürel cinsiyet ayrımlarının saldırganca olan davranışları etkilediği psikoloji biliminde yaygın olarak kabul edilir. Varsayımlara göre erkek bireyler kadın bireylere oranla "saf olarak daha çok saldırgandır". Bu varsayımsal durum bir takım resmi kuramlarda ortaya çıkmış veya içsel sorgular sonucunda ortaya konulmuş ve saldırganlıkla alakalı değerlendirmeler de kabul görülen bir doğruluk durumuna gelmiştir(Petersen ve Davies, 1997: 310).Fakat bu hale kuşkuyla bakanlar da olmuştur. Bir takım yazarlara göre cinsiyet, erkek bireylerin daha saldırgan olmasını katıksız olarak değerlendirmede yeterli bir faktör değildir. Bu noktada bireylerin arasında gerçekleşen çekişmelerin veya anlaşmazlıkların, çevresel şartların ve diğer unsurların da dikkate alınması gerekir. Saldırganlık kadın bireyler ve erkek bireyler için bir "düzen" veya "görüş" olabilir fakat bu noktada da çevresel şartların etkisi bulunmaktadır(Bjorkqvist, 1994: 181; Burbank, 1994:171).

Fiziksel saldırganlığın erkek bireyler arasında daha yaygın olduğu çalışmalarla ispatlanmıştır. Karataş(2008)'in, ortaöğretim öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada bütün sınıflarda bulunan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha saldırgan olduğunu sonucu çıkmıştır. Aynı şekilde Gündoğan(2016), ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmalar sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha saldırgan olduğunu ortaya koymuştur. Hasta ve Güler(2013)'in Ankara ilinde ki üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada ise erkek bireylerin edilgen ve yıkıcı saldırganlık seviyelerinin kadın bireylerinkinden daha güçlü olduğu neticesine varılmıştır.

Fiziksel saldırganlığın erkek bireyler de daha güçlü olması üç değişik yaklaşımla ele alınabilir. Bunlardan birincisi "biyolojik evrim" teorisidir. Bu teori hormonlara ve genlere yoğunlaşır. İkinci olarak "cinsiyetin sosyalleşmesi" teorisidir. Bu teori özel medeniyete yoğunlaşır ve sosyal çevreyle alakalı olmanın, bireyin çevresindekilerce hayatına yön verildiğini iddia eder. Üçüncü olarak da "duygu düzenlemesi" teorisidir. Bu teoriye göre de bireyler hislerini kolay bir biçimde düzene sokamazlar, kontrol altına alamazlar ve bu hal neticesinde de saldırganlaşırlar(Estevezvd, 2012: 30- 40).

Alkol ile saldırganlık arasında da ilişkiler kurulmuştur. Alkol tüketiminin saldırganca tutumlara ön ayak olduğu ve bu tutuma sebep olduğu düşünülmektedir(Graham, 1980: 144). Bu konuyla alakalı olarak ortaya atılan ilk kuramlar, alkolün beynin tutum merkezlerine zarar verdiği ve bu nedenle de saldırganlığa sebebiyet verdiği veya saldırganlığın yalnızca alkol kullanımından ileri geldiğini ifade etmiştir. Fakat daha sonra bu kuramların doğru olmadığı, sarhoş olan her kişinin saldırganca bir tutum sergilemediği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra alkolün farmakolojik olarak meydana getirdiği reaksiyonlar görmezden gelinmemiştir(Giancola, 2003: 285). Alkol ve saldırganlık bağlantısıyla alakalı olarak yapılan analizler neticesinde alkol kullanımı ve saldırganlık arasındaki bağ farklı ilişkilere bağlıdır. Örneğin, kişiye engel koyma, alkol kullanımı ve saldırganlık arasında ki bağlantıyı etkiler. Şöyle ki engel koyulan bireylerin ve alkol kullanan bireylerin kullanmayan bireylere göre daha saldırganca bir tutum sergiledikleri görülmüştür(Ito vd., 1996: 67).Alkolle alakalı olarak ortaya atılan en doğru kuramlar, alkol kullanımının beynin türlü sistemlerine tesir ederek tutumsal inhibisyonu düşürdüğünü, bozulma meydana getirdiğini ileri sürer fakat bunlar yalnızca bilişsel bozulmayla veya psikolojik

uyarılmayla sınırlı değildir(Giancola, 2003: 286). Ek olarak daha az tutumsal inhibisyona sahip olmak bir başına saldırganlık için yeterli bir hal değildir. Çünkü bu herkes için geçerli bir durum değildir. Alkolün nasıl böylesine ayırıcı bir reaksiyon gösterdiğini anlama hedefiyle araştırmalar yapan kuramcılara göre ‘‘alkol esasen böyle tutum sergilemeye yönelik bireyler için saldırganlık ortaya çıkarır’’. Neticede bu durum her kişi için net değildir ve alkol her kişi de saldırganlığa sebebiyet vermez(Collins, 1988: 32).

Sosyo-demografik özellikler de saldırganlığın kazanılmasında büyük bir faktördür. Bunlardan biri olan ırksal kimlik , özellikle ergenler arasında önemli bir sorun yaratabilmektedir. Düşük sosyo- ekonomik seviye, düşük anne- baba eğitimi ve bir ebeveynli aile saldırganlıkla alakalı önemli etki oluşturan diğer faktörlerdendir(Connolly vd., 2010: 473).Göç de saldırganlıkla ilgili önemli bir tesire sahiptir. Özellikle göç eden aile, göç ettiği sosyal çevreye ayak uyduramaması, sosyal çevrenin medeni halini çözmemesi, bu çevreye uyum sağlayamaması ailenin en küçük ferdi daha çok etkiler ve çocuk için tehlike unsuru meydana getirir. Kendini toplumun bu kesiminden hissetmeyen çocuk da saldırganca davranışları kendini ifade etme şekli olarak görür ve bu tutumu normal hale getirir(Sanderson vd., 2004: 378). Göçün meydana getirdiği bu hal yoksul olmayla ilintili olabilir. Özellikle çocuk yoksulluğunun meydana gelmesinde ve çocuklar üzerinde önemli tesirler oluşturan sosyal dışlanmışlık endişesi çocukların uyum sağlamasını etkileyen bir faktör olarak idrak edilebilir(Küsmez, 2018: 45).Sosyal dışlanmayla beraber de saldırganlığın gelmesi kaçınılmazdır. Oturulan bölgede saldırganlığa etki eden unsurlar içinde incelenebilir. Fakat bu konuda açık bir durum söz konusu değildir. Çünkü bazı araştırmalar da yurtlanmanın sık olmadığı kırsal kesimler de saldırganlığın artış gösterdiği görülse de bazılarında da tam aksi olarak sık yurtlanmanın olduğu şehir kesimlerinde artış gösterdiği neticesi ortaya çıkmıştır(Bergman, 1992: 23; Makepeace, 1987: 89).Bütün bu sosyo- demografik unsurlar kendiliğinden tehlikeli olmasından çok, ikamet edilen çevrede meydana gelen ve koşulları zora sokmasından dolayı saldırganlıkta belirleyicilerdir. Bu hususları eksiksiz olarak analiz edebilmek için, makro ve mikro bağlamında incelemelerin yapılması gereklidir. Aksi durumda bu unsurların tesirlerini bütün olarak anlayabilmek mümkün olmayacaktır(Connolly vd., 2010:470).

Saldırganlığı etkileyen çevresel unsurlarda çalışmalarda kullanılmıştır. Bunlardan biri olan ‘‘sıcaklık’’ enteresan neticelerin ortaya çıktığı saldırganlık çalışmalarına konu olmuştur. Yapılan bir çalışmada sıcaklığın çok olmasıyla hata arasında kuvvetli bir ilişki bulunurken, yine sıcaklığın az olmasının da bireylerin saldırganca tutumlarda bulunmasına etken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır(Anderson ve Anderson, 1984: 94).’’Gürültü’’ de saldırganlığa tesir eden unsurlardan biri olarak raporlanmıştır. Gürültü ve saldırganlık arasındaki bağlantıyı anlayabilmek hedefiyle yapılan çalışmalarda güçlü gürültünün bireyleri saldırganca tutumlara yönelttiği ve gürültünün insanlarda oluşturduğu rahatsızlık verici etkisi saldırganlığa neden olduğu semptomlarına ulaşılmıştır(Donnerstein v e Wilson, 1976, Akt., Koçer, 2015: 19).

Saldırganlık terimi tanımlanırken üzerinde durulduğu gibi saldırganlık bir başına değil, pek çok unsurla beraber değerlendirilmesi gerekli ve çoklu analiz gerektiren bir terimdir. Şöyle ki bu bölümde de anlatıldığı üzere saldırganlığın ilişkili olduğu unsurların sayısı oldukça fazladır. Teorik bilgilendirmelerin yanında boyutsal etkenlerin de var olduğu göz ardı edilemeyecek seviyede fazladır. Dolayısı ile de saldırganlığı incelerken mikro, mezzo ve makro nitelikleriyle incelemek gereklidir. Bu nitelikleriyle saldırganlığın ‘‘sosyal hizmet’’ dalının bakışıyla incelenmesi en gerçek metod olacaktır(Yıldız, 2019: 55).

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında sırasıyla çalışmanın evrenine ve örnekleme, araştırma modeline ve hipotezlerine, verilerin toplanmasına değinilmiş. Veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri hakkındada bilgiler sunulmuştur.

4.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini Erzincan ilinde bulunan bir kamu hastanesinde hizmet vermekte olan hemşireler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme hakkında bilgi sahibi olmak adına 20.11.2018-20.02.2019 tarihleri arasında yetkili kişilerden 300 hemşirenin hizmet sunduğu öğrenilmiştir. Araştırmanın evreni temsil edecek örneklem büyüklüğü hesaplamada;

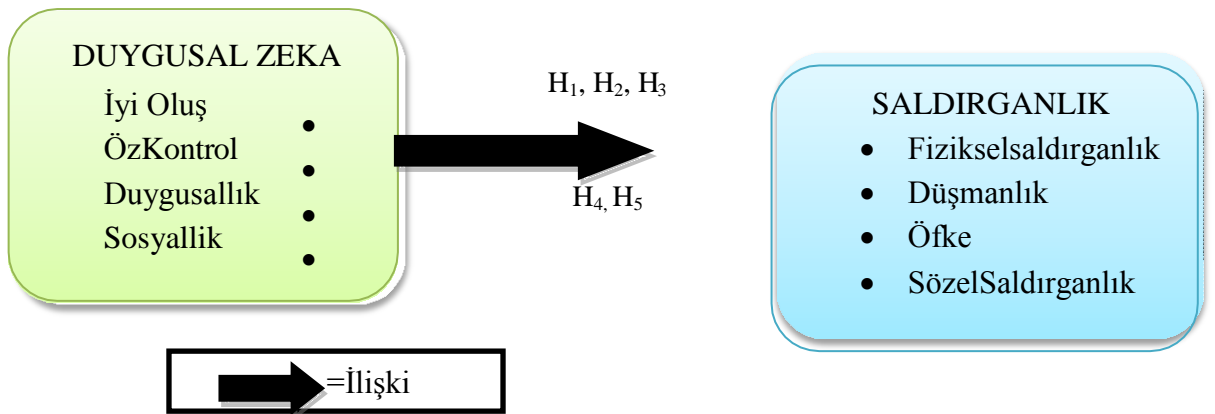
$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülü kullanılarak 300 hemşire sayısından % 95 güven aralığında, $\pm 5\%$ örneklem hatası ile veriler belirlendiğinde; “N=500, d=0,05, p=0,5, q(1-p)=0,5, t= 0,05 için 1,96” formülde yerlerine yazıldığında örneklem büyüklüğü n=169 olduğu belirlenmiştir.

Araştırma yetkili kişilerin yönlendirmesiyle birlikte tesadüfî örneklem yöntemi uygulanarak 170 hemşirenin gönüllülük esası yönünde gerçekleştirilmiştir.

4.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Bu kısımda, araştırma modeli ve hipotezler aşağıda Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4.1. Araştırma Modeli

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu araştırmanın amacı hemşirelerde duygusal zeka ve saldırganlık düzeylerini belirledikten sonra bu değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın teorik bölümünde verilen bilgiler ve değişkenler üzerine yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçlar dikkate alındığında duygusal zeka ile saldırganlık arasında ilişki olabileceği düşünüldüğünden aşağıda verilen hipotezler geliştirilmiştir. Ancak duygusal zeka ölçeğinin dört boyutlu olması nedeniyle hem genel

olarak duygusal zeka düzeyi hem de alt boyutları ile saldırganlık arasında ilişki olduğu düşünüldüğünden H_1 , H_2 , H_3 , H_4 ve H_5 hipotezleri oluşturulmuştur. Ayrıca saldırganlık ölçeğinin de dört boyutu olduğundan H_1 , H_2 , H_3 , H_4 ve H_5 hipotezlerinin alt hipotezleride oluşturularak aşağıda sunulmuştur.

H_1 : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1a} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka alt boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1b} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1c} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1d} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_2 : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2a} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2b} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2c} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2d} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_3 : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3a} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3b} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3c} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3d} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_4 : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{4a} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{4b} : Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

vardır.

H_{4c}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{4d}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{5a}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{5b}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{5c}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H_{5d}: Hemşirelerin algıladıkları duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anketten yararlanılmıştır. Yararlanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde hemşirelerin demografik özelliklerini belirten ve araştırmayı yürüten tarafından oluşturulan bilgi formu yer almaktadır. İkinci bölümde duygusal zeka ölçeğine, üçüncü bölümde ise saldırganlık ölçeğine yer verilmiştir. Araştırmada uygulanan ölçekler ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Duygusal Zeka Ölçeği

Hemşirelerin duygusal zeka düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Petrides ve Furnham (2001) tarafından geliştirilen ve ölçeğin kısa formunun Türkçe'ye uyarlamasını Deniz ve arkadaşları (2013) tarafından yapılmış olan “Duygusal Zeka Ölçeği” uygulanmıştır. Duygusal zeka ölçeği, 20 maddeden oluşmaktadır, ölçeğin dört boyutu vardır ve beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. Duygusal zeka ölçeği alt boyutları, iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik şeklinde boyutlardan oluşmaktadır.

Duygusal zeka ölçeğinin puanlaması ise “(1) Hiç Katılmıyorum”, “(2) Katılmıyorum”, “(3) Kararsızım”, “(4) Katılıyorum”, “(5) Tamamen Katılıyorum” şeklinde yapılmıştır. Duygusal zeka ölçeğinin güvenilirlik analizinin Deniz ve arkadaşları (2013)'nın Türkçe'ye uyarladığı çalışmalarında, genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,81) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise iyi oluş boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,72), öz kontrol boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,70), duygusallık boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,66) ve sosyallik boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,70) olduğu görülmüştür.

4.3.2. Saldırganlık Ölçeği

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Buss ve Perry (2002)'nin geliştirdiği ve ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasını Demirtaş Madran (2012)'in yapmış olduğu "Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Saldırganlık ölçeği, 29 maddeden oluşmaktadır, ölçek dört boyutludur ve beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. Saldırganlık ölçeği; fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık şeklinde dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Saldırganlık ölçeğinin puanlaması ise "(1) Hiç uygun değil", "(2) Çok az uygun", "(3) Biraz uygun", "(4) Çok uygun", "(5) Tamamen uygun" şeklinde yapılmıştır. Saldırganlık ölçeğinin güvenilirlik analizi Demirtaş Madran (2012)'nin Türkçe'ye uyarladığı çalışmasında, genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,85) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise fiziksel saldırganlık boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,78), düşmanlık boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,78), öfke boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,76) ve sözel saldırganlık boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,48) olduğu görülmüştür.

4.4. Araştırmada Veri Toplama Araçlarının Uygulanışı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket seçilmiştir. Araştırma konuları için gerek duyulan veriler için anketler belirlendikten sonra anketler etik kuruluna sunularak gerekli izinler sağlanmıştır. Anketin uygulanacağı Erzincan ilinde bulunan kamu hastanesinden de yetkili birimlerden gerekli izinler alınmıştır. Kamu Hastanesinde 20.11.2018-20.02.2019 tarihleri arasında yetkili görevlilerin yönlendirmesiyle birlikte hemşirelere araştırma konusu hakkında gerekli bilgiler verildikten sonra gönüllülük esaslı gözetilerek anket formu dağıtılmış ve hemşireler 10-15 dakika içerisinde anket formunu doldurarak teslim etmişlerdir.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için anket uygulaması yapılmış ve anket aracılığıyla veriler elde edilmiştir. Öncelikle olarak anketlerin analize uygun olacak şekilde katılımcılar tarafından eksiksiz olarak doldurulup doldurulmadığının kontrolü sağlanmıştır ve eksiksiz olduğu belirlenen anket verilerinin SPSS 20 paket programına girişi gerçekleştirilmiştir. SPSS programına girişi yapılan verilerin normal dağılım analizi yapılarak verilerin parametrik veya non-parametrik analiz yöntemlerinden hangi analizin kullanılacağı kararı verilmiştir. Normallik analizi sonucunda verilerin normal dağıldığı görülmüş ve parametrik analiz yöntemlerinin uygulanmasına karar verilmiştir. Elde edilen verilerden parametrik analiz yöntemlerinden, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (anova), üç veya daha fazla değişkenlere yönelik yapılan anova testi sonucunda gruplar arası farklılığı belirlemek içinde post-hoc Tukey testi analizleri uygulanmıştır. Verilerden tanımlayıcı istatistiksel metotlardan, sayı, yüzde, ortalama, standart sapma gibi veriler sunulmuştur. Araştırmanın amacı için kullanılan ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek adına da pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur;

1. Bu araştırma 20.11.2018-20.02.2019 tarihinde Erzincan ilinde bulunan bir kamu hastanesinde hizmet vermekte olan hemşirelerin verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
2. Araştırmaya katılan hemşirelerden elde edilen veriler uygulanan anket formundaki maddelerle sınırlıdır.
3. Elde edilen veriler analizde kullanılan analiz yöntemleriyle sınırlıdır.

Araştırma varsayımları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur;

1. Araştırmanın amacını destekleyecek verilerin elde edilmesinde uygun olarak anket uygulanması varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan hemşirelerin anket maddelerini dürüst yargılarla yanıtladıkları varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılan hemşirelerin gönüllülük esasını gözetilerek anket uygulanmıştır.

4.7. Araştırma Verilerinin Normallik Testinin İncelenmesi

Tabackhnic ve Fidel (2013)'e göre Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade eder. Bu kapsamda araştırmaya katılan hemşirelerden elde edilen verilerle duygusal zeka, saldırganlık ve boyutlarının normallik testi sonuçları aşağıda Tablo 4.1 ve Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Testi Analizi Verileri

Ölçek ve Alt Boyutları	Ort	ss	Skewness	Kurtosis
İyi Oluş	3,68	0,791	-0,715	0,643
Öz Kontrol	2,97	0,640	-0,377	-0,226
Duygusalılık	2,65	0,795	0,308	-0,512
Sosyalilik	3,13	0,620	0,384	0,299
DUYGUSAL ZEKA	3,11	0,403	0,091	0,688

Yukarıda bulunan Tablo 4.1 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyini ölçmek için kullanılan duygusal zeka ölçeğinin normallik testi sonuçları incelendiğinde Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin (Skewness= 0,091;Kurtosis=0,688) arasında değer aldığı belirlenmiştir. Duygusal zeka ölçeğinin alt boyutlarında Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerine bakıldığında; iyi oluş boyutunun (Skewness=-0,715;Kurtosis=0,643),öz kontrol boyutunun(Skewness=-0,377;Kurtosis=-0,226), duygusalılık boyutunun (Skewness= 0,308; Kurtosis= -0,512) ve sosyalilik boyutunun(Skewness= 0,384; Kurtosis= 0,299) değerleri -1,5 ile +1,5 arasında değer almadığı tespit edilmiştir. Bu değerler göz önüne alındığında duygusal zeka ve alt boyutlarının normal dağılımdan sapmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.2. Saldırganlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Testi Analizi Verileri

Ölçek ve Alt Boyutları	Ort	ss	Skewness	Kurtosis
Fiziksel Saldırganlık	2,28	0,759	0,477	-0,807
Düşmanlık	2,79	0,831	0,358	-0,271
Öfke	2,70	0,724	-0,143	0,725
Sözel Saldırganlık	2,66	0,704	0,431	-0,202
SALDIRGANLIK	2,62	0,651	0,023	-0,869

Yukarıda bulunan Tablo 4.2’de araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeyini ölçmek için kullanılan saldırganlık ölçeğinin normallik testi sonuçları incelendiğinde Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin (Skewness= 0,023; Kurtosis= -0,869) arasında değer aldığı tespit edilmiştir. Saldırganlık ölçeğinin alt boyutlarında Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerine bakıldığında; fiziksel saldırganlık boyutunun (Skewness= 0,477; Kurtosis= -0,807), düşmanlık boyutunun (Skewness= 0,358; Kurtosis= - 0,271), öfke boyutunun (Skewness= -0,143; Kurtosis= 0,725) ve sözel saldırganlık boyutunun (Skewness= 0,431; Kurtosis= -0,202) değerleri -1,5 ile +1,5 arasında değer almadığı tespit edilmiştir. Bu değerler göz önüne alındığında saldırganlık ve alt boyutlarının normal dağılımdan sapmadığı tespit edilmiştir.

4.8. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirliliklerinin Değerlendirilmesi

Araştırma ölçeklerinin güvenilirlik değerine bakılmak için *Cronbach’s alfa* değerleri incelenmiştir. *Cronbach’s alfa* değeri 0-1 arasında değişmektedir. *Cronbach’s alfa* katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği “0.00 < 0.40 olduğunda ölçek güvenilir değil, 0.40 < 0.60 olduğunda düşük güvenilirlikte, 0.60 < 0.80 olduğunda oldukça güvenilir ve 0.80 < 1.00 olduğunda ise ölçek yüksek derecede güvenilir” olarak değerlendirilir (Kalaycı, 2017:405). Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutlarının *Cronbach’s alfa* değerleri Tablo 4.3 ve Tablo 4.4’te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Duygusal Zeka Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach’s Alfa Değerleri

Ölçek ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	nbach’s Alfa değerleri
İyi Oluş	4	0,692
Öz Kontrol	4	0,616
Duygusalılık	4	0,659
Sosyallik	4	0,910
DUYGUSAL ZEKA	16	0,760

Yukarıda bulunan Tablo 4.3 incelendiğinde çalışma için uygulanan duygusal zeka ölçeği ve alt boyutlarının *Cronbach’s alfa* değerlerine bakıldığında duygusal zeka ölçeğinin oldukça güvenilir olduğunu ve iyi oluş, öz kontrol ve duygusalılık alt boyutlarının güvenilirlik değerleri oldukça güvenilir olduğu görülürken sosyallik alt boyutunun yüksek derecede güvenilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Saldırganlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cronbach's Alfa Değerleri

Ölçek ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach's Alfa değerleri
Fiziksel Saldırganlık	9	0,754
Düşmanlık	8	0,746
Öfke	7	0,630
Sözel Saldırganlık	5	0,659
SALDIRGANLIK	20	0,883

Yukarıda bulunan Tablo 4.4'te çalışma için uygulanan saldırganlık ölçeği ve alt boyutlarının *Cronbach's alfa* değerleri incelendiğinde saldırganlık ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğunu ve fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık alt boyutlarının güvenilirlik değerleri oldukça güvenilir düzeyde olduğu görülmektedir.

5. BULGULAR

5.1. Araştırmaya Dahil Olanlara Ait Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelere ait demografik özelliklere ilişkin bulgular aşağıda yer alan Tablo 5.1’de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. Araştırmaya Katılan Hemşirelere Ait Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	Seçenekler	N	%
Cinsiyet	Kadın	137	80,6
	Erkek	33	19,4
Medeni durum	Evli	46	27,1
	Bekar	124	72,9
Yaş	18-22 yaş arası	98	57,6
	23-28 yaş arası	35	20,6
	29-34 yaş arası	23	13,6
	35-40 yaş arası	14	8,2
Eğitim durumları	Lise	39	22,9
	Yüksekokul	30	17,6
	Lisans	89	52,4
	Lisansüstü	12	7,1
Toplam mesleki yıl	1 yıldan az	53	31,2
	1-5 yıl	85	50
	6-10 yıl	20	11,7
	11-15 yıl	12	7,1
buldukları kurumda çalışma süresi	1 yıldan az	67	39,4
	1-5 yıl	79	46,5
	6-10 yıl	10	5,9
	11-15 yıl	14	8,2
Çalışılan birim	Dahiliye servisi	21	12,4
	Cerrahi servisi	51	30
	Acil servis	18	10,6
	Yoğun bakım	11	6,5
	İdari birimler	15	8,8
	Kadın doğum/Doğumhane	15	8,8
	Kardiyoloji	13	7,6
	Çocuk servisi	12	7,1
	Diğer	14	8,2
TOPLAM		170	100.00

Yukarıda bulunan Tablo 5.1 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin %80,6’sı (N=137) kadın, %19,4’ü (N=33) erkektir. Hemşirelerin % 27,1’i (N=46) evli olmasına karşın %72,9’u (N=124) ise bekadır. Hemşirelerin yaş gruplarına bakıldığında %57,6’sı (N=98) 18-22 yaş arası, % 20,6’sı (N=35) 23-28 yaş arası, % 13,6’sı (n=23) 29-34 yaş arası ve % 8,2’si (N=14) ise 35-40 yaş arasında olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan hemşirelerin Tablo 5.1’e göre eğitim durumları incelendiğinde % 22,9’u (N=39) lise, %17,6’sı (N=30) yüksekokul, %52,4’ü (N=89) lisans ve %7,1’i (N=12) yüksek lisans eğitimi almış olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin meslek hayatlarındaki süreleri incelendiğinde %31,2’si (N=53) 1 yıldan az, %50’si (N=85) 1-5 yıl arası, %11,7’si (N=20) 6-10 yıl arası ve %7,1’i (N=12) 11 yıl ve üzeri olmak üzere meslekte hizmet verdikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin buldukları kurumda çalışma süresi incelendiğinde %39,4’ü (N=67) 1 yıldan az, %46,5’i (N=79) 1-5 yıl arası, %5,9’u (N=10) 6-10 yıl arası ve %8,2’si (N=14) 11 yıl ve

üzeri buldukları kurumda hizmette buldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları birimlere göre %12,4'ü (N=21) dahiliye servisinde, %30'u (N=51) cerrahi servisinde, %10,6'sı (N=18) acil servisinde, %6,5'i (N=11) yoğun bakımda, %8,8'i (N=15) idari birimlerde, %8,8'i (N=15) kadın doğum/doğumhanede %7,6'sı (N=13) kardiyoloji bölümünde, %7,1'i (N=12) çocuk servisinde ve % 8,2'si (N=14) diğer birimlerde hizmet vermekte oldukları belirlenmiştir.

5.2. Ölçeklere Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri

Duygusal zeka ve saldırganlık ölçeklerinin maddelerine verilen yanıtlardan elde edilen puanların dağılım istatistikleri bu kısımda gösterilmiştir. Söz konusu boyutlara yönelik ortalama değer aralıkları şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- 1,00<X<1,80 aralığında çok düşük,
- 1,81<X< 2,60 aralığında düşük,
- 2,61<X< 3,40 aralığında orta,
- 3,41 <X< 4,20 aralığında yüksek ve
- 4,21 <X< 5,00 aralığında çok yüksek düzeylidir (Yılmaz, 2018: 123).

5.3. Duygusal Zeka Ölçeğine Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeylerinin belirlenmesine yönelik ölçeğe verilen yanıtlar neticesinde belirlenen puan ortalamaları, standart sapması, kişi sayısı ve yüzdelik olarak duygusal zeka ölçeğinin iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik boyutlarının sonuçları ayrı ayrı tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5.2. İyi Oluş Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

İyi Oluş Boyutu Maddeleri	N	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ort.	ss
		katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	katılmıyorum		
Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	N	5	11	22	57	75	4,09	1,04
	%	2,9	6,5	12,9	33,5	44,2		
Genel olarak, hayatımdan memnunum.	N	15	12	45	64	34	3,53	1,15
	%	8,8	7,1	26,5	37,6	20		
Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.	N	10	10	44	62	44	3,71	1,09
	%	5,9	5,9	25,9	36,5	25,8		
Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.	N	11	22	48	63	26	3,42	1,09
	%	6,5	12,9	28,2	37,1	15,3		

Yukarıda bulunan Tablo 5.2 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin, duygusal zeka ölçeğinin iyi oluş boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalamasını (X= 4,09) olarak “Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum” ifadesi alırken en düşük puan ortalamasını ise (X=3,42) değerinde “Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım” ifadesi olduğu belirlenmiştir. İyi oluş boyutunda en yüksek ve en düşük yanıtların aldığı değerlerin yüksek olduğu görülmektedir. Hemşirelerin iyi oluş nedenleri duygusal zeka düzeylerini

artırdığı düşünülmektedir.

Tablo 5.3. Öz Kontrol Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Öz Kontrol Boyutu Maddeleri	N	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ort.	ss
		katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	katılıyorum		
Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.	N	30	62	30	34	14	2,65	1,21
	%	17,6	36,6	17,6	20	8,2		
Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.	N	28	36	44	44	18	2,93	1,24
	%	16,5	21,2	25,9	25,9	10,5		
Genelde stresle baş edebilirim.	N	9	21	46	70	24	3,46	1,05
	%	5,3	12,4	27,1	41,1	14,1		
Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.	N	31	45	39	30	25	2,84	1,32
	%	18,2	26,5	22,9	17,6	14,6		

Yukarıda bulunan Tablo 5.3'e göre araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ölçeğinin öz kontrol boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalamasını ($X= 3,46$) olarak "Genelde stresle baş edebilirim" ifadesi alırken en düşük puan ortalamasını ise ($X=2,65$) değerinde "Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım" ifadesi olduğu tespit edilmiştir. Öz kontrol maddelerinin ortalama değerleri orta ve yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin öz kontrolünü maddelere verilen yanıtlardan yola çıkarak ortalama düzeyde yerine getirebildikleri düşünülmektedir.

Tablo 5.4. Duygusallık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Duygusallık Boyutu Maddeleri	N	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ort.	ss
		katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	katılıyorum		
Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.	N	49	50	37	23	11	2,39	1,21
	%	28,8	29,4	21,8	13,5	6,5		
Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.	N	44	35	31	40	20	2,75	1,37
	%	25,9	20,6	18,2	23,5	11,8		
Sıklıkla duraksar ve hissettiklerimi düşünürüm.	N	18	32	44	49	27	3,21	1,22
	%	10,6	18,8	25,9	28,8	15,9		
Bana çok yakın olan kişilerle bile, aramda bağ oluşturmak benim için zordur.	N	63	55	14	22	16	2,25	1,32
	%	37,1	32,4	8,2	12,9	9,4		

Yukarıda bulunan Tablo 5.4'e göre araştırmaya katılan hemşirelerin, duygusal zeka ölçeğinin duygusallık boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalamasını ($X= 3,21$) olarak "Sıklıkla duraksar ve hissettiklerimi düşünürüm" ifadesi alırken, en düşük puan ortalamasını ise ($X=2,25$) değerinde "Bana çok yakın olan kişilerle bile, aramda bağ oluşturmak benim için zordur" ifadesi olduğu belirlenmiştir. Duygusallık boyutunun maddelerinde ifadelerin değerlerinin düşük ve

ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusallık durumlarını ifade etmelerinde ortalamanın altında kaldıkları düşünülmektedir.

Tablo 5.5. Sosyallik Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Sosyallik Boyutu Maddeleri	N	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ort.	ss
		katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen		
İnsanlarla etkin bir biçimde baş edebilirim.	8	15	31	66	50	3,79	1,10	
	%	4,7	8,8	18,2	38,8	29,5		
Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	50	48	27	26	19	2,51	1,35	
	%	29,4	28,2	15,9	15,3	11,2		
Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme yeteneğim vardır.	8	9	58	70	25	3,56	0,96	
	%	4,7	5,3	34,1	41,2	14,7		
Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, geri çekilmeye meyilliyim.	38	48	35	28	21	2,68	1,32	
	%	22,4	28,2	20,6	16,5	12,4		

Yukarıda bulunan Tablo 5.5 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin, duygusalzeka ölçeğinin sosyallik boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalamasını ($X=3,79$) olarak “İnsanlarla etkin bir biçimde baş edebilirim” ifadesi alırken en düşük puan ortalamasını ise ($X=2,51$) değerinde “Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur” ifadesi olduğu görülmüştür. Sosyallik boyutunun maddeleri düşük, orta ve yüksek düzeyde değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin sosyallik maddeleri değerleri incelendiğinde girişken, insanlarla etkileşimi yüksek oldukları düşünülmektedir.

5.4. Saldırganlık Ölçeğine Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeyinin belirlenmesine yönelik ölçeğe verilen yanıtlar sonucunda belirlenen puan ortalamaları, standart sapması, kişi sayısı ve yüzdelik olarak saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık boyutlarının ayrı ayrı tabloları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5.6. Fiziksel Saldırganlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Saldırganlık Boyutu Maddeleri	N	Hiç uygun değil	Çok az uygun	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun	Ort.	ss
		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun		
Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim.	88	32	25	8	17	2,02	1,32	
	%	51,8	18,8	14,7	4,7	10		
Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim.	67	28	40	13	22	2,38	1,40	
	%	39,5	16,5	23,5	7,6	12,9		
Bazen başkalarına vurma dürtümü	78	38	37	11	6	1,99	1,12	

kontrol edemiyorum.	%	45,8	22,4	21,8	6,5	3,5		
Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu.	N	116	18	21	8	7	1,66	1,12
	%	68,2	10,6	12,4	4,7	4,1		
Birisi bana sataşırsa kolaylıkla onu itip	N	100	17	32	12	9	1,90	1,23
tartaklayabilirim.	%	58,8	10	18,8	7,1	5,3		
Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum.	N	30	17	28	28	67	3,40	1,52
	%	17,6	10	16,5	16,5	39,4		
Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm.	N	41	25	44	21	39	2,95	1,47
	%	24,1	14,7	25,9	12,4	22,9		
Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum.	N	73	29	31	26	11	2,25	1,32
	%	42,9	17,1	18,2	15,3	6,5		
Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim.	N	90	29	32	12	7	1,92	1,17
	%	52,9	17,1	18,8	7,1	4,1		

Yukarıda bulunan Tablo 5.6 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin, saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalaması ($X= 3,40$) olarak “Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum” ifadesi alırken en düşük puan ortalaması ise ($X=1,66$) değerinde “Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim doğru” ifadesi olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel saldırganlık boyutunun maddelerinin düşük ve ortalama değerinin altında olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin fiziksel saldırganlık maddelerine göre fiziksel saldırganlıktan kaçındığı ortaya konulmaktadır ve bu durumda hemşirelerin sağlık alanında hizmet sunmasından ve aldıkları eğitimleri ile alakalı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5.7. Düşmanlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Düşmanlık Boyutu Maddeleri		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun	Ort.	ss
Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “Acaba benden ne istiyor?” diye düşünürüm.	N	26	51	44	16	33		
	%	15,3	30	25,9	9,4	19,4	2,88	1,33
Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez.	N	30	59	35	22	24		
	%	17,6	34,8	20,6	12,9	14,1	2,71	1,29
Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyile yaklaşırım.	N	36	37	47	25	25		
	%	21,2	21,8	27,6	14,7	14,7	2,80	1,33
Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir.	N	59	49	19	19	24		
	%	34,7	28,8	11,2	11,2	14,1	2,53	1,68
Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm.	N	20	39	49	12	50		
	%	11,8	22,9	28,8	7,1	29,4	3,19	1,38
Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım.	N	49	47	39	16	19		
	%	28,8	27,6	22,9	9,5	11,2	2,46	1,30
Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum.	N	24	34	51	28	33		
	%	14,1	20	30	16,5	19,4	3,07	1,30
Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum.	N	47	32	49	13	29		
	%	27,6	18,8	28,8	7,6	17,2	2,68	1,40

Yukarıda bulunan Tablo 5.7’ye göre araştırmaya katılan hemşirelerin, saldırganlık ölçeğinin düşmanlık boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalaması ($X=3,19$) olarak “Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm” ifadesi alırken en düşük puan ortalamasını ise ($X=2,46$) değerinde “Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım” ifadesi olduğu belirlenmiştir. Düşmanlık boyutu maddelerinin orta değerinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin belli durumlar altında düşmanlık duygusuna kapılabilecekleri düşünülmektedir.

Tablo 5.8. Öfke Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Öfke Boyutu Maddeleri		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun	Ort.	ss
Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler.	N	52	44	33	18	23		
	%	30,6	25,9	19,4	10,6	13,5	2,51	1,37
Sakin yapılı biriyimdir.	N	14	30	46	38	42		
	%	8,2	17,6	27,1	22,4	24,7	3,38	1,25
Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim.	N	40	32	47	22	29		
	%	23,6	18,8	27,6	12,9	17,1	2,81	1,38
Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim.	N	45	44	45	23	13		
	%	27,6	27,6	27,6	14,3	8,3	2,50	1,23

	%	26,5	25,9	26,5	13,5	7,6		
Yapmak istediğim bir şey N	19	31	43	37	40			
engellendiğinde kızgınlığımı açıkça %	11,2	18,2	25,3	21,8	23,5	3,28	1,31	
ortaya koyarım.								
Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba N	34	31	53	15	37			
gibi hissediyorum. %	20	18,2	31,2	8,8	21,8	2,94	1,39	
Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir N	68	32	33	22	15			
neden yokken aniden sinirlenir, tepki %	40	18,8	19,4	12,9	8,8	2,32	1,34	
veririm.								

Yukarıda bulunan Tablo 5.8'e göre araştırmaya katılan hemşirelerin, saldırganlık ölçeğinin öfke boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalaması ($X=3,38$) olarak "Sakin yapılı biriyimdir" ifadesi alırken en düşük puan ortalaması ise ($X=2,32$) değerinde "Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm" ifadesi olduğu görülmüştür. Öfke boyutu maddeleri incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin sağlık alanında hizmet vermesinden kaynaklanan nedenden dolayı insan hayatının daha önemli bir konumda olması öfkeden kaçınmalarında etkili bir durum olduğu söylenebilir.

Tablo 5.9. Sözel Saldırganlık Boyutuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Sözel Saldırganlık Boyutu Maddeleri	N	Hiç uygun değil					Ort .	ss
		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Biraz uygun	Çok uygun	Tamamen uygun		
Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim.	N	6	22	46	49	47	3,64	1,12
	%	3,6	12,9	27,1	28,8	27,6		
İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam.	N	63	43	32	14	18		
	%	37,1	25,3	18,8	8,2	10,6	2,30	1,32
İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim.	N	34	37	41	28	30		
	%	20	21,8	24,1	16,5	17,6	2,90	1,37
İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim.	N	38	63	40	12	17	2,45	1,20
	%	22,4	37,1	23,4	7,1	10		
Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler.	N	79	37	29	16	9	2,05	1,22
	%	46,5	21,7	17,1	9,4	5,3		

Yukarıda bulunan Tablo 5.9'a göre araştırmaya katılan hemşirelerin, saldırganlık ölçeğinin sözel saldırganlık boyutu maddelerine verdikleri yanıtların dağılımına göre en yüksek puan ortalaması ($X=3,64$) olarak "Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim" ifadesi alırken en düşük puan ortalaması ise ($X=2,05$) değerinde "Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler" ifadesi olduğu belirlenmiştir. Sözel saldırganlık maddeleri incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin kendini açıkça ifade edebileceklerini ve tartışmalardan kaçınma eğiliminde oldukları söylenebilir.

5.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Puan Ortalamaları

Araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin elde edilen puan ortalamaları aşağıda bulunan Tablo 5.10'da gösterilmiştir.

Tablo 5.10. Araştırma Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Puan Ortalaması İstatistikleri

Ölçekler ve Alt Boyutları	Min	Ma \bar{X}	N	Ort.	ss
İyi Oluş	1	5	170	3,68	0,79
Öz Kontrol	1	5	170	2,97	0,64
Duygusallık	1	5	170	2,65	0,79
Sosyallik	1	5	170	3,13	0,62
DUYGUSAL ZEKA	1	5	170	3,11	0,40
Fiziksel Saldırganlık	1	5	170	2,28	0,75
Düşmanlık	1	5	170	2,79	0,83
Öfke	1	5	170	2,81	0,72
Sözel Saldırganlık	1	5	170	2,66	0,70
SALDIRGANLIK	1	5	170	2,62	0,64

Yukarıda bulunan Tablo 5.10 incelendiğinde duygusal zeka ölçeği puan ortalaması ($X=3,11\pm0,40$) belirlenirken, duygusal zeka ölçeğinin iyi oluş boyutu puan ortalaması ($X=3,68\pm0,79$), öz kontrol boyutu puan ortalaması ($X=2,97\pm0,64$), duygusallık boyutu puan ortalaması ($X=2,65\pm0,79$) ve sosyallik boyutu puan ortalaması ($X=3,13\pm0,62$) olarak sonuçlanmıştır. Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi, öz kontrol düzeyi, duygusallık düzeyi ve sosyallik düzeyi ortalama değerde olduğu görülürken iyi oluş düzeyinin yüksek değerde olduğu görülmüştür.

Ayrıca Tablo 5.10'da saldırganlık ölçeği puan ortalaması ($X=2,62\pm0,64$) olduğu görülürken, saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu puan ortalaması ($X=2,28\pm0,75$), düşmanlık boyutu puan ortalaması ($X=2,79\pm0,83$), öfke boyutu puan ortalaması ($X=2,81\pm0,72$) ve sözel saldırganlık boyutu puan ortalaması ($X=2,66\pm0,70$) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeyi, düşmanlık düzeyi, öfke düzeyi, sözel saldırganlık düzeyi ortalama değerde olduğu görülürken fiziksel saldırganlık düzeyinin düşük olduğu görülmektedir.

5.6. Duygusal Zekanın, Saldırganlık ve Alt Boyutlarına Yönelik Demografik Özellikleri Açısından Elde Edilen Analiz Bulguları

Bu kısımda araştırmaya katılan hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri duygusal zeka düzeyi, saldırganlık düzeyi ve bunların alt boyutları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiş ve verilerin normal dağılımdan sapmadığı görülmüştür ve bu nedenle de parametrik analizlerden bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) sonuçlarına yer verilmiştir.

5.6.1. Duygusal Zekanın ve Alt Boyutlarının Düzeyleriyle Demografik Özellikleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

Bu kısımda araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeyleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) testlerinin değerlendirme sonuçları aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur.

Tablo 5.11. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Cinsiyet Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	t	p
İyi Oluş	Kadın	137	3,70	0,75	0,590	0,556
	Erkek	33	3,61	0,93		
Öz Kontrol	Kadın	137	2,94	0,64	-0,976	0,331
	Erkek	33	3,06	0,60		
Duygusallık	Kadın	137	2,60	0,78	-1,603	0,111
	Erkek	33	2,84	0,83		
Sosyallik	Kadın	137	3,05	0,56	-2,985	0,005*
	Erkek	33	3,46	0,72		
DUYGUSAL ZEKA	Kadın	137	3,07	0,38	-2,204	0,029*
	Erkek	33	3,24	0,45		

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplarda t testi sonucunda cinsiyet ile duygusal zeka ($t = -2,204$; $p = 0,029 < 0,05$) ve sosyallik alt boyutu ($t = -2,985$; $p = 0,005 < 0,05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu ($t = 0,590$; $p = 0,556 > 0,05$), öz kontrol alt boyutu ($t = -0,976$; $p = 0,331 > 0,05$) ve duygusallık alt boyutu ($t = -1,603$; $p = 0,111 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek hemşirelerde duygusal zeka ($X = 3,24 \pm 0,45$) ve sosyallik alt boyutunun ($X = 3,46 \pm 0,72$) düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 5.11).

Tablo 5.12. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Medeni Durumu Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	t	p
İyi Oluş	Evli	46	3,79	0,78	1,071	0,286
	Bekar	124	3,64	0,79		
Öz Kontrol	Evli	46	3,05	0,63	1,107	0,270
	Bekar	124	2,93	0,64		
Duygusallık	Evli	46	2,78	0,84	1,326	0,187
	Bekar	124	2,60	0,77		
Sosyallik	Evli	46	3,33	0,65	2,553	0,012*
	Bekar	124	3,06	0,59		
DUYGUSAL ZEKA	Evli	46	3,24	0,47	2,323	0,023*
	Bekar	124	3,06	0,36		

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile medeni durumu arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplarda t testi sonucunda medeni durum ile duygusal zeka ($t = 2,323$; $p = 0,023 < 0,05$) ve sosyallik alt boyutu ($t = 2,553$; $p = 0,012 < 0,05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, iyi oluş alt boyutu ($t = 1,071$; $p = 0,286 > 0,05$), öz kontrol alt boyutu ($t = 1,107$; $p = 0,270 > 0,05$) ve duygusallık alt boyutu ($t = 1,326$; $p = 0,187 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Farklılık incelendiğinde araştırmaya katılan evli çalışanların duygusal

zeka($X=3,24\pm 0,47$) ve sosyallik alt boyutunun ($X=3,33\pm 0,65$) düzeyleri bekar çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir(Tablo5.12).

Tablo 5.13.Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Yaş Grupları Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p	Fark
İyi Oluş	18-22yaşarası ¹	98	3,59	0,83	3,420	0,019*	1<2
	23-28yaşarası ²	35	3,65	0,65			
	29-34yaşarası ³	23	3,78	0,67			
	35-40yaşarası ⁴	14	4,28	0,73			
Öz Kontrol	18-22yaşarası ¹	98	2,92	0,65	1,367	0,255	
	23-28yaşarası ²	35	3,16	0,48			
	29-34yaşarası ³	23	2,91	0,59			
	35-40yaşarası ⁴	14	2,89	0,86			
Duygusallık	18-22yaşarası ¹	98	2,65	0,77	0,415	0,742	
	23-28yaşarası ²	35	2,75	0,80			
	29-34yaşarası ³	23	2,54	0,70			
	35-40yaşarası ⁴	14	2,53	1,07			
Sosyallik	18-22yaşarası ¹	98	3,02	0,57	3,689	0,013*	1<2
	23-28yaşarası ²	35	3,40	0,52			
	29-34yaşarası ³	23	3,13	0,51			
	35-40yaşarası ⁴	14	3,28	1,01			
DUYGUSAL ZEKA	18-22yaşarası ¹	98	3,04	0,33	2,640	0,051	
	23-28yaşarası ²	35	3,24	0,34			
	29-34yaşarası ³	23	3,09	0,43			
	35-40yaşarası ⁴	14	3,25	0,73			

* $p<0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile yaş grubu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan anova testi analizi sonucunda yaş grupları ile duygusal zekanın iyi oluş alt boyutu ($F=3,420$; $p=0,019<0,05$) ve sosyallik alt boyutu ($F=3,689$; $p=0,013<0,05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, duygusal zeka ($F=2,640$; $p=0,051>0,05$), öz kontrol alt boyutu ($F=1,367$; $p=0,255>0,05$) ve duygusallık alt boyutu ($F=0,415$; $p=0,742>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir(Tablo5.13).

Farklılığın hangi gruplar olduğunu belirlemek için post-hoc tukey testi yapılmıştır. İyi oluş alt boyutunda 35-40 yaş arası ($X=4,28\pm 0,73$) çalışan hemşirelerin puan ortalamasınının 18-22 yaş arası ($X=3,59\pm 0,83$) araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Sosyallik alt boyutunda 23-28 yaş arası ($X=3,40\pm 0,52$) araştırmaya katılan hemşirelerin 18-22 yaş arası ($\bar{X}=3,02\pm 0,57$) araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir(Tablo 5.13).

Tablo 5.14. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

<u>Ölçek ve Alt Boyutları</u>	<u>Gruplar</u>	<u>N</u>	<u>Ort.</u>	<u>ss</u>	<u>F</u>	<u>p</u>	<u>Fark</u>
İyi Oluş	Lise ¹	39	3,38	0,84	5,212	0,002*	1<2 1<4
	Yüksekokul ²	30	3,95	0,66			
	Lisans ³	89	3,65	0,77			
	Lisansüstü ⁴	12	4,20	0,59			
ÖzKontrol	Lise ¹	39	2,80	0,65	1,213	0,307	
	Yüksekokul ²	30	3,05	0,80			
	Lisans ³	89	3,01	0,51			
	Lisansüstü ⁴	12	3,00	0,91			
Duygusallık	Lise ¹	39	2,64	0,81	0,331	0,803	
	Yüksekokul ²	30	2,58	0,64			
	Lisans ³	89	2,64	0,78			
	Lisansüstü ⁴	12	2,85	1,07			
Sosyallik	Lise ¹	39	2,86	0,57	4,556	0,004*	1<3 1<4
	Yüksekokul ²	30	3,15	0,62			
	Lisans ³	89	3,19	0,57			
	Lisansüstü ⁴	12	3,52	0,80			
DUYGUSAL ZEKA	Lise ¹	39	2,92	0,37	5,657	0,001*	1<2 1<3 1<4
	Yüksekokul ²	30	3,18	0,41			
	Lisans ³	89	3,12	0,35			
	Lisansüstü ⁴	12	3,39	0,58			

* $p<0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığının incelenmesi amacıyla yapılan anova test analizi sonucunda eğitim durumu ile duygusal zeka ($F=5,657$; $p=0,001<0,05$), iyi oluş alt boyutu ($F=5,212$; $p=0,002<0,05$) ve sosyallik alt boyutu ($F=4,556$; $p=0,004<0,05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, öz kontrol alt boyutu ($F=1,213$; $p=0,307>0,05$) ve duygusallık alt boyutu ($F=0,331$; $p=0,803>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5.14).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc tukey testi yapılmıştır. İleri istatistiki analiz sonucunda iyi oluş alt boyutunun yüksek okul ($X=3,95\pm 0,66$) ve lisansüstü ($X=4,20\pm 0,59$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin, lise ($X=3,38\pm 0,84$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Sosyallik alt boyutunun lisans ($X=3,19\pm 0,57$) ve lisansüstü ($X=3,52\pm 0,80$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin, lise ($X=2,86\pm 0,57$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zeka düzeyinde yüksek okul ($X=3,18\pm 0,41$), lisans ($X=3,12\pm 0,35$) ve lisansüstü ($X=3,39\pm 0,58$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin, lise ($X=2,92\pm 0,37$) eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5.14).

Tablo 5.15. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Meslekte Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p
İyi Oluş	1 yıldan az	53	3,47	0,76	0,812,422	0,068
	1-5 yıl	85	3,74	0,49		
	6-10 yıl	20	3,97	0,96		
	11-15 yıl	12	3,75	0,65		
Öz Kontrol	1 yıldan az	53	2,88	0,65	0,602,109	0,101
	1-5 yıl	85	3,08	0,69		
	6-10 yıl	20	2,75	0,61		
	11-15 yıl	12	2,91	0,69		
Duygusalılık	1 yıldan az	53	2,75	0,69	0,810,760	0,518
	1-5 yıl	85	2,60	0,86		
	6-10 yıl	20	2,70	0,98		
	11-15 yıl	12	2,41	0,56		
Sosyallik	1 yıldan az	53	2,94	0,56	0,602,530	0,059
	1-5 yıl	85	3,23	0,71		
	6-10 yıl	20	3,20	0,68		
	11-15 yıl	12	3,12	0,38		
DUYGUSAL ZEKA	1 yıldan az	53	3,01	0,38	0,351,783	0,152
	1-5 yıl	85	3,16	0,53		
	6-10 yıl	20	3,15	0,49		
	11-15 yıl	12	3,05			

* $p < 0,05$ ekle

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile meslekte çalışma süresi arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi analizi sonucunda meslekte çalışma süresi ile duygusal zeka düzeyi ($F=1,783$; $p=0,152 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca duygusal zekanın iyi oluş alt boyutu ($F=2,422$; $p=0,068 > 0,05$), öz kontrol alt boyutu ($F=2,109$; $p=0,101 > 0,05$), duygusalılık alt boyutu ($F=0,760$; $p=0,518 > 0,05$) ve sosyallik alt boyutu ($F=2,530$; $p=0,059 > 0,05$) düzeyleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5.15).

Tablo 5.16. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Kurumda Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p	Fark
İyi Oluş	1 yıldan az ¹	67	3,64	0,80	0,252	0,860	
	1-5 yıl ²	79	3,68	0,78			
	6-10 yıl ³	10	3,80	0,93			
	11-15 yıl ⁴	14	3,82	0,74			
Öz Kontrol	1 yıldan az ¹	67	2,93	0,67	1,172	0,322	
	1-5 yıl ²	79	2,98	0,60			
	6-10 yıl ³	10	2,75	0,76			
	11-15 yıl ⁴	14	3,21	0,57			
Duygusalılık	1 yıldan az ¹	67	2,58	0,75	1,027	0,382	
	1-5 yıl ²	79	2,70	0,82			
	6-10 yıl ³	10	2,35	0,52			
	11-15 yıl ⁴	14	2,83	0,93			
Sosyallik	1 yıldan az ¹	67	3,01	0,56	4,275	0,006*	1<4
	1-5 yıl ²	79	3,14	0,58			
	6-10 yıl ³	10	3,17	0,73			
	11-15 yıl ⁴	14	3,64	0,77			
DUYGUSAL ZEKA	1 yıldan az ¹	67	3,04	0,37	3,005	0,032*	1<4
	1-5 yıl ²	79	3,13	0,36			
	6-10 yıl ³	10	3,10	0,53			
	11-15 yıl ⁴	14	3,37	0,55			

*p<0,05

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile kurumda çalışma süreleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonucunda kurumda çalışma süresi ile duygusal zeka (F=3,005; p=0,032<0,05) ve sosyallik alt boyutu (F=4,275; p=0,006<0,05) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu (F=0,252; p=0,860>0,05), öz kontrol alt boyutu (F=1,172; p=0,322>0,05) ve duygusalılık alt boyutu (F=1,027; p=0,382>0,05) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5.16).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc tukey testi yapılmıştır. Sosyallik alt boyutunda 11-15 yıl arası (X=3,64±0,77) araştırmaya katılan hemşirelerin, 1 yıldan az (X=3,01±0,56) araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zeka düzeyinde de 11-15 yıl (X=3,37±0,55) araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin, 1 yıldan az (X=3,04±0,37) araştırmaya katılan çalışan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.16).

Tablo 5.17. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Çalıştıkları Birim Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p
İyi Oluş	Dahiliye servisi	21	3,73	0,50	1,806	0,079
	Cerrahi servisi	51	3,80	0,64		
	Acil servis	18	3,34	0,91		
	Yoğun bakım	11	3,31	0,93		
	İdari birimler	15	3,70	0,92		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,33	1,27		
	Kardiyoloji	13	3,85	0,73		
	Çocuk sevisi	12	3,77	0,39		
	Diğer	14	3,82	0,61		

Öz Kontrol	Dahiliye servisi	21	3,11	0,38	2,412	0,216
	Cerrahi servisi	51	3,07	0,55		
	Acil servis	18	3,01	0,68		
	Yoğun bakım	11	3,00	0,69		
	İdari birimler	15	3,05	0,85		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,38	0,59		
	Kardiyoloji	13	2,30	0,74		
	Çocuk sevisi	12	2,83	0,30		
	Diğer	14	2,50	0,44		
Duygusalık	Dahiliye servisi	21	2,77	0,56	2,112	0,421
	Cerrahi servisi	51	2,71	0,8		
	Acil servis	18	2,51	0,72		
	Yoğun bakım	11	3,15	0,86		
	İdari birimler	15	3,05	1,13		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	2,76	0,81		
	Kardiyoloji	13	2,13	0,48		
	Çocuk sevisi	12	2,47	0,51		
	Diğer	14	2,07	0,54		
Sosyallik	Dahiliye servisi	21	3,16	0,57	2,348	0,210
	Cerrahi servisi	51	3,25	0,52		
	Acil servis	18	2,87	0,78		
	Yoğun bakım	11	3,00	0,46		
	İdari birimler	15	3,46	0,81		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,33	0,79		
	Kardiyoloji	13	3,00	0,28		
	Çocuk sevisi	12	2,95	0,36		
	Diğer	14	2,78	0,59		
DUYGUSAL ZEKA	Dahiliye servisi	21	3,19	0,30	1,923	0,368
	Cerrahi servisi	51	3,21	0,31		
	Acil servis	18	2,93	0,49		
	Yoğun bakım	11	3,11	0,47		
	İdari birimler	15	3,31	0,50		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,20	0,36		
	Kardiyoloji	13	2,88	0,24		
	Çocuk sevisi	12	3,01	0,09		
	Diğer	14	2,79	0,38		

* $p < 0,05$ eklenmesi gerekiyor.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutları düzeyleri ile çalıştıkları birim arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova test analizi sonucunda çalıştıkları birim ile duygusal zeka düzeyi ($F=1,923$; $p=0,368 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca duygusal zekanın iyi oluş alt boyutunun ($F=1,806$; $p=0,079 > 0,05$), öz kontrol alt boyutunun ($F=2,412$; $p=0,216 > 0,05$), duygusalık alt boyutunun ($F=2,112$; $p=0,421 > 0,05$) ve sosyallik alt boyutunun ($F=2,348$; $p=0,210 > 0,05$) düzeyleri arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.17).

5.6.2. Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleriyle Demografik Özellikleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

Bu kısımda araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutlarının düzeyleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (anova) testleri uygulanmıştır ve elde edilen bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5.18. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Cinsiyet Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	t	p
Fiziksel Saldırganlık	Kadın	1372,17		0,72-4,032		0,000*
	Erkek	332,74		0,73		
Düşmanlık	Kadın	1372,64		0,78-5,033		0,000*
	Erkek	333,40		0,74		
Öfke	Kadın	1372,69		0,71-5,533		0,000*
	Erkek	333,31		0,53		
Sözel Saldırganlık	Kadın	1372,50		0,61-5,102		0,000*
	Erkek	333,09		0,53		
SALDIRGANLIK	Kadın	1372,50		0,61-5,093		0,000*
	Erkek	333,09		0,53		

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız guruplarda t testi sonucunda cinsiyet ile saldırganlık düzeyi ($t = -5,093$; $p = 0,000 < 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($t = -4,032$; $p = 0,000 < 0,05$), düşmanlık alt boyutu ($t = -5,033$; $p = 0,000 < 0,05$), öfke alt boyutu ($t = -5,533$; $p = 0,000 < 0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($t = -5,102$; $p = 0,000 < 0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek hemşirelerde saldırganlık ($X = 3,09 \pm 0,53$), fiziksel saldırganlık alt boyutu ($X = 2,74 \pm 0,73$), düşmanlık alt boyutu ($X = 3,40 \pm 0,74$), öfke alt boyutu ($X = 3,31 \pm 0,53$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($X = 3,09 \pm 0,53$) düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 5.18).

Tablo 5.19. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Medeni Durumu Arasında Yapılan Bağımsız Gruplarda T Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	t	p
Fiziksel Saldırganlık	Evli	46	2,35	0,82	0,691	0,491
	Bekar	124	2,26	0,73		
Düşmanlık	Evli	46	2,67	0,77	-1,088	0,278
	Bekar	124	2,83	0,85		
Öfke	Evli	46	2,80	0,77	-0,130	0,897
	Bekar	124	2,82	0,70		
Sözel Saldırganlık	Evli	46	2,61	0,68	-0,021	0,983
	Bekar	124	2,62	0,62		
SALDIRGANLIK	Evli	46	2,61	0,68	0,034	0,973
	Bekar	124	2,61	0,62		

* $p < 0,05$ eklenmeli.

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile medeni durumu arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplarda t testi sonucunda medeni durumu ile saldırganlık düzeyi ($t = 0,034$; $p = 0,973 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca medeni durumu ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt

boyutu ($t=0,691$; $p=0,491>0,05$), düşmanlık alt boyutu ($t=-1,088$; $p=0,278>0,05$), öfke alt boyutu ($t=-0,130$; $p=0,897>0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($t=-0,021$; $p=0,983>0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.19).

Tablo 5.20. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Yaş Grupları Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p	Fark
Fiziksel Saldırganlık	18-22 yaş arası ¹	98	2,34	0,68	2,777	0,043*	4<1 4<2 4<3
	23-28 yaş arası ²	35	2,28	0,82			
	29-34 yaş arası ³	23	2,38	0,92			
	35-40 yaş arası ⁴	14	1,74	0,62			
Düşmanlık	18-22 yaş arası ¹	98	2,95	0,81	6,755	0,000*	4<1 4<2 4<3
	23-28 yaş arası ²	35	2,80	0,77			
	29-34 yaş arası ³	23	2,58	0,62			
	35-40 yaş arası ⁴	14	1,98	0,90			
Öfke	18-22 yaş arası ¹	98	2,93	0,61	5,469	0,001*	4<1 4<2 4<3
	23-28 yaş arası ²	35	2,75	0,71			
	29-34 yaş arası ³	23	2,82	0,80			
	35-40 yaş arası ⁴	14	2,14	0,95			
Sözel Saldırganlık	18-22 yaş arası ¹	98	2,72	0,55	5,782	0,001*	4<1 4<2 4<3
	23-28 yaş arası ²	35	2,59	0,66			
	29-34 yaş arası ³	23	2,60	0,71			
	35-40 yaş arası ⁴	14	1,99	0,71			
SALDIRGANLIK	18-22 yaş arası ¹	98	2,72	0,55	5,736	0,001*	4<1 4<2 4<3
	23-28 yaş arası ²	35	2,58	0,66			
	29-34 yaş arası ³	23	2,60	0,71			
	35-40 yaş arası ⁴	14	1,99	0,71			

* $p<0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile yaş grubu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonucunda yaş grupları ile saldırganlık düzeyi ($t=5,736$; $p=0,001<0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaş grupları ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($t=2,777$; $p=0,043<0,05$), düşmanlık alt boyutu ($t=6,755$; $p=0,000<0,05$), öfke alt boyutu ($t=5,469$; $p=0,001<0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($t=5,782$; $p=0,001<0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.20).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucunda farklılığın yaş gruplarının saldırganlık düzeyi ve alt boyutlarında 18-22 yaş arası, 23-28 yaş arası ve 29-34 yaş arası araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin, 35-40 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüş ve yukarıda bulunan Tablo 5.20'de puan ortalamaları sunulmuştur.

Tablo 5.21. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p	Fark
Fiziksel Saldırganlık	Lise ¹	39	2,35	0,64	4,352	0,006*	1<4
	Yüksekokul ²	30	2,15	0,71			2<4
	Lisans ³	89	2,21	0,74			3<4
	Lisansüstü ⁴	12	2,99	0,97			
Düşmanlık	Lise ¹	39	2,85	0,69	0,487	0,692	
	Yüksekokul ²	30	2,66	0,97			
	Lisans ³	89	2,77	0,83			
	Lisansüstü ⁴	12	2,96	0,85			
Öfke	Lise ¹	39	2,90	0,63	2,544	0,580	
	Yüksekokul ²	30	2,70	0,73			
	Lisans ³	89	2,75	0,71			
	Lisansüstü ⁴	12	3,30	0,89			
Sözel Saldırganlık	Lise ¹	39	2,67	0,54	3,238	0,024*	1<4
	Yüksekokul ²	30	2,52	0,66			2<4
	Lisans ³	89	2,56	0,62			3<4
	Lisansüstü ⁴	12	3,12	0,79			
SALDIRGANLIK	Lise ¹	39	2,67	0,54	3,278	0,022*	1<4
	Yüksekokul ²	30	2,52	0,66			2<4
	Lisans ³	89	2,55	0,63			3<4
	Lisansüstü ⁴	12	3,12	0,79			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonucunda eğitim durumu ile saldırganlık düzeyi ($F=3,278$; $p=0,022 < 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaş grupları ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($F=4,352$; $p=0,006 < 0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($F=3,238$; $p=0,024 < 0,05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, düşmanlık alt boyutu ($F=0,487$; $p=0,692 > 0,05$) ve öfke alt boyutu ($F=2,544$; $p=0,580 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.21).

Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucunda farklılığın eğitim durumlarının saldırganlık düzeyi, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeylerinde lisansüstü eğitime sahip araştırmaya katılan hemşirelerin, lise yüksekokul ve lisans eğitime sahip olan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüş ve yukarıda bulunan Tablo 5.21’de puan ortalamaları sunulmuştur.

Tablo 5.22. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Meslekte Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p
Fiziksel Saldırganlık	1 yıldan az	53	2,42	0,67	0,917	0,408
	1-5 yıl	85	2,21	0,75		
	6-10 yıl	20	2,31	0,87		
	11-15 yıl	12	2,14	0,96		
Düşmanlık	1 yıldan az	53	2,82	0,73	2,017	0,310
	1-5 yıl	85	2,87	0,87		
	6-10 yıl	20	2,74	0,78		

	11-15 yıl	12	2,12	0,78		
Öfke	1 yıldan az	53	2,87	0,62	1,806	0,148
	1-5 yıl	85	2,81	0,70		
	6-10 yıl	20	2,94	0,77		
	11-15 yıl	12	2,38	1,07		
Sözel Saldırganlık	1 yıldan az	53	2,69	0,55	1,509	0,214
	1-5 yıl	85	2,61	0,62		
	6-10 yıl	20	2,65	0,68		
	11-15 yıl	12	2,26	0,92		
SALDIRGANLIK	1 yıldan az	53	2,69	0,55	1,496	0,217
	1-5 yıl	85	2,60	0,63		
	6-10 yıl	20	2,65	0,68		
	11-15 yıl	12	2,26	0,92		

* $p < 0,05$ eklenmeli.

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile meslekte çalışma süresi arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonucunda meslekte çalışma süresi ile saldırganlık düzeyi ($F=1,496$; $p=0,217 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca meslekte çalışma süresi ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($F=0,917$; $p=0,408 > 0,05$), düşmanlık alt boyutu ($F=2,017$; $p=0,310 > 0,05$), öfke alt boyutu ($F=1,806$; $p=0,148 > 0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($F=1,509$; $p=0,214 > 0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.22).

Tablo 5.23. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Kurumda Çalışma Süresi Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p
Fiziksel Saldırganlık	1 yıldan az ¹	67	2,28	0,69	0,321	0,810
	1-5 yıl ²	79	2,25	0,76		
	6-10 yıl ³	10	2,32	1,07		
	11-15 yıl ⁴	14	2,46	0,86		
Düşmanlık	1 yıldan az ¹	67	2,73	0,73	0,627	0,598
	1-5 yıl ²	79	2,80	0,88		
	6-10 yıl ³	10	2,67	0,32		
	11-15 yıl ⁴	14	3,05	1,13		
Öfke	1 yıldan az ¹	67	2,82	0,63	1,075	0,361
	1-5 yıl ²	79	2,75	0,76		
	6-10 yıl ³	10	2,88	0,65		
	11-15 yıl ⁴	14	3,12	0,93		
Sözel Saldırganlık	1 yıldan az ¹	67	2,60	0,54	0,682	0,564
	1-5 yıl ²	79	2,58	0,68		
	6-10 yıl ³	10	2,63	0,56		
	11-15 yıl ⁴	14	2,85	0,87		
SALDIRGANLIK	1 yıldan az ¹	67	2,60	0,54	0,698	0,555
	1-5 yıl ²	79	2,58	0,68		
	6-10 yıl ³	10	2,56	0,87		
	11-15 yıl ⁴	14	2,85	0,87		

* $p < 0,05$ eklenmeli

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile kurumda çalışma süreleri arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek

amacıyla yapılan anova testi sonucunda kurumda çalışma süreleri ile saldırganlık düzeyi ($F=0,698$; $p=0,555>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca kurumda çalışma süreleri ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($F=0,321$; $p=0,810>0,05$), düşmanlık alt boyutu ($F=0,627$; $p=0,598>0,05$), öfke alt boyutu ($F=1,075$; $p=0,361>0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($F=0,682$; $p=0,564>0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5.23).

Tablo 5.24. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri İle Çalıştıkları Birim Arasında Yapılan Anova Testine Ait Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	Ort.	ss	F	p
Fiziksel Saldırganlık	Dahiliye servisi	21	2,28	0,77	2,093	0,102
	Cerrahi servisi	51	2,31	0,84		
	Acil servis	18	2,20	0,63		
	Yoğun bakım	11	2,17	0,60		
	İdari birimler	15	2,37	0,89		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	2,43	0,56		
	Kardiyoloji	13	2,12	0,64		
	Çocuk sevisi	12	2,08	0,37		
	Diğer	14	2,27	0,11		
Düşmanlık	Dahiliye servisi	21	2,77	0,65	2,410	0,105
	Cerrahi servisi	51	2,62	0,85		
	Acil servis	18	3,23	0,78		
	Yoğun bakım	11	3,12	0,41		
	İdari birimler	15	3,11	1,12		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,30	0,93		
	Kardiyoloji	13	2,60	0,55		
	Çocuk sevisi	12	2,40	0,52		
	Diğer	14	2,79	0,83		
Öfke	Dahiliye servisi	21	3,00	0,69	2,385	0,132
	Cerrahi servisi	51	2,67	0,76		
	Acil servis	18	3,25	0,43		
	Yoğun bakım	11	2,92	0,83		
	İdari birimler	15	3,05	0,91		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	3,22	0,45		
	Kardiyoloji	13	2,72	0,57		
	Çocuk sevisi	12	2,64	0,30		
	Diğer	14	2,27	0,16		
Sözel Saldırganlık	Dahiliye servisi	21	2,83	0,62	1,898	0,138
	Cerrahi servisi	51	2,53	0,70		
	Acil servis	18	2,97	0,43		
	Yoğun bakım	11	2,74	0,53		
	İdari birimler	15	2,81	0,74		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	2,96	0,49		
	Kardiyoloji	13	2,51	0,49		
	Çocuk sevisi	12	2,24	0,21		
	Diğer	14	2,20	0,19		
SALDIRGANLIK	Dahiliye servisi	21	2,83	0,62	1,908	0,143
	Cerrahi servisi	51	2,51	0,72		
	Acil servis	18	2,97	0,43		
	Yoğun bakım	11	2,74	0,53		
	İdari birimler	15	2,81	0,76		
	Kadın doğum/Doğumhane	15	2,95	0,49		
	Kardiyoloji	13	2,51	0,49		
	Çocuk sevisi	12	2,24	0,21		
	Diğer	14	2,10	0,19		

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ve alt boyutları düzeyleri ile kurumda çalıştıkları birim arasında anlamlı bir farklılığının olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan anova testi sonucunda kurumda araştırmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları birim ile saldırganlık düzeyi ($F=1,908$; $p=0,143>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca kurumda çalıştıkları birim ile saldırganlık düzeyinin fiziksel saldırganlık alt boyutu ($F=2,093$; $p=0,102>0,05$), düşmanlık alt boyutu ($F=2,410$; $p=0,105>0,05$), öfke alt boyutu ($F=2,385$; $p=0,132>0,05$) ve sözel saldırganlık alt boyutu ($F=1,898$; $p=0,138>0,05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Tablo 5.24).

5.7. Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Duygusal Zeka, Saldırganlık ve Alt Boyutlarının Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde araştırmada hemşirelerin duygusal zeka ile saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla H_1 , H_2 , H_3 , H_4 , H_5 hipotezleri ve bu hipotezlerin alt hipotezlerinin değerlendirilmesi sunulmuştur. Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka, saldırganlık ve alt boyutlarının düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizinde, iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki veya daha çok değişken ile olan ilişkisinin test edilmesini sağlayabilmek adına korelasyon katsayısı belirlenir. Korelasyon katsayısı “r” ile gösterilir ve -1 ile +1 arasında değer alır (Kalaycı 2017:115).

Analiz verileri normal dağılım gösterdiği için pearson korelasyon yöntemi tercih edilmiştir. Korelasyon katsayısı “r”, “-1 ile 0 arasında negatif ilişki olduğunu, 0 ile +1 arasında pozitif ilişki olduğunu ve 0’a eşit ise ilişki olmadığını” gösterir. İki değişken arasında pearson korelasyon katsayısının aldığı değerler;

0,00 < r < 0,25 arasında ise çok zayıf,

0,26 < r < 0,49 arasında zayıf,

0,50 < r < 0,69 arasında orta,

0,70 < r < 0,89 arasında yüksek ve

0,90 < r < 1,00 arasında ise çok yüksek şeklinde ilişki olduğu sonucuna ulaşılır (Kalaycı 2017:115). Bu bilgilerden yola çıkarak hemşirelerin duygusal zeka, saldırganlık ve alt boyutlarının düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik yapılan pearson korelasyon analizi sonuçları aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 5.25. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlık Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları

		1	2	3	4	5	6
1.İyi Oluş	r	1	,251**	,325**	,427**	,625**	-,237**
	p		,009	,000	,000	,000	,002
2.Öz Kontrol	r	,251**	1	,322**	,331**	,634**	-,200**
	p	,009		,000	,000	,000	,009
3.Duygusalılık	r	,325**	,322**	1	,388**	,610*	-,540**
	p	,000	,000		,002	,000	,000
4.Sosyallik	r	,427**	,331**	,388**	1	,751**	-,288**
	p	,000	,000	,000		,000	,000
5.DUYGUSAL ZEKA	r	,625**	,634**	,610**	,751**	1	-,341**
	p	,000	,000	,000	,000		,000
6.SALDIRGANLIK	r	-,237**	-,200**	-,540**	-,288**	-,341**	1
	p	,002	,009	,000	,000	,000	

** $p<0,01$ * $p<0,05$

Yukarıda bulunan Tablo 5.25 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi (r: -0,341; p: 0,000) ile saldırganlık düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç ışığında “ H_1 : Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş (r: -0,237; p: 0,002), öz kontrol (r: -0,200; p: 0,009), duygusallık (r: -0,540; p: 0,000) ve sosyallik (r: -0,288; p: 0,000) alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlık düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 5.25). Bu analiz sonucunda “ H_{1a} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{1b} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{1c} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{1d} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” hipotezleri de kabul edilmiştir.

Tablo 5.26. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Fiziksel Saldırganlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları

		1	2	3	4	5	6
1.İyi Oluş	r	1	,251**	,325**	,427**	,625**	-,150*
	p		,009	,000	,000	,000	,041
2.Öz Kontrol	r	,251**	1	,322**	,331**	,634**	-,171*
	p	,009		,000	,000	,000	,025
3.Duygusallık	r	,325**	,322**	1	,388**	,610*	-,482**
	p	,000	,000		,002	,000	,000
4.Sosyallik	r	,427**	,331**	,388**	1	,751**	-,292**
	p	,000	,000	,000		,000	,000
5.DUYGUSAL ZEKA	r	,625**	,634**	,610**	,751**	1	-,345**
	p	,000	,000	,000	,000		,000
6.Fiziksel saldırganlık	r	-,150*	-,171**	-,482**	-,292**	-,345**	1
	p	,041	,025	,000	,000	,000	

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$

Yukarıda bulunan Tablo 5.26 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi (r: -0,345; p: 0,000) ile saldırganlığın fiziksel saldırganlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç ışığında “ H_2 : Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş (r: -0,150; p: 0,041), öz kontrol (r: -0,171; p: 0,025), duygusallık (r: -0,482; p: 0,000) ve sosyallik (r: -0,292; p: 0,000) alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın fiziksel saldırganlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 5.26). Bu analiz sonucunda “ H_{2a} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{2b} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{2c} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{2d} : Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile

saldırganlık boyutu olan fiziksel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır'' hipotezleride kabul edilmiştir.

Tablo 5.27. Duygusal Zeka ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Düşmanlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları

		1	2	3	4	5	6
1.İyi Oluş	r	1	,251**	,325**	,427**	,625**	-,332**
	p		,009	,000	,000	,000	,000
2.Öz Kontrol	r	,251**	1	,322**	,331**	,634**	-,258**
	p	,009		,000	,000	,000	,001
3.Duygusalılık	r	,325**	,322**	1	,388**	,610*	-,507**
	p	,000	,000		,002	,000	,000
4.Sosyallik	r	,427**	,331**	,388**	1	,751**	-,209**
	p	,000	,000	,000		,000	,006
5.DUYGUSAL ZEKA	r	,625**	,634**	,610**	,751**	1	-,261**
	p	,000	,000	,000	,000		,001
6.Düşmanlık	r	-,332**	-,258**	-,507**	-,209**	-,261**	1
	p	,000	,001	,000	,006	,001	

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$

Yukarıda bulunan Tablo 5.27 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi (r: -0,261; p: 0,001) ile saldırganlığın düşmanlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç ışığında 'H₃: Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır'' hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş (r: -0,332; p: 0,000), öz kontrol (r: -0,258; p: 0,001), duygusalılık (r: -0,507; p: 0,000) ve sosyallik (r: -0,209; p: 0,006) alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın düşmanlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 5.27). Bu analiz sonucunda "H_{3a}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{3b}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{3c}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan duygusalılık boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{3d}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan düşmanlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır'' hipotezleride kabul edilmiştir.

Tablo 5.28. Duygusal Zekâ ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Öfke Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları

		1	2	3	4	5	6
1.İyi Oluş	r	1	,251**	,325**	,427**	,625**	-,233**
	p		,009	,000	,000	,000	,003
2.Öz Kontrol	r	,251**	1	,322**	,331**	,634**	-,197**
	p	,009		,000	,000	,000	,009
3.Duygusalılık	r	,325**	,322**	1	,388**	,610*	-,505**
	p	,000	,000		,002	,000	,000
4.Sosyallik	r	,427**	,331**	,388**	1	,751**	-,319**
	p	,000	,000	,000		,000	,000
5.DUYGUSAL ZEKÂ	r	,625**	,634**	,610**	,751**	1	-,340**
	p	,000	,000	,000	,000		,000

6.Öfke	r	-,223**	-,197**	-,505**	-,319**	-,340**	1
	p	,003	,010	,000	,000	,000	

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$

Yukarıda bulunan Tablo 5.28 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi (r: -0,340; p: 0,000) ile saldırganlığın öfke alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu sonuç ışığında ‘H₄: Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır’ hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş (r: -0,223; p: 0,003), öz kontrol (r: -0,197; p: 0,009), duygusallık (r: -0,505; p: 0,000) ve sosyallik (r: -0,319; p: 0,000) alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın öfke alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 5.28). Bu analiz sonucunda ‘‘H_{4a}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{4b}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{4c}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{4d}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan öfke boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır’’ hipotezleride kabul edilmiştir.

Tablo 5.29. Duygusal Zekâ ve Alt Boyutları Düzeyleri ile Saldırganlığın Sözel Saldırganlık Alt Boyutu Düzeyi Arasındaki Pearson Korelasyon Analiz Bulguları

		1	2	3	4	5	6
1.İyi Oluş	r	1	,251**	,325**	,427**	,625**	-,162*
	p		,009	,000	,000	,000	,032
2.Öz Kontrol	r	,251**	1	,322**	,331**	,634**	-,187*
	p	,009		,000	,000	,000	,013
3.Duygusallık	r	,325**	,322**	1	,388**	,610*	-,261**
	p	,000	,000		,002	,000	,001
4.Sosyallik	r	,427**	,331**	,388**	1	,751**	-,153*
	p	,000	,000	,000		,000	,046
5.DUYGUSAL ZEKA	r	,625**	,634**	,610**	,751**	1	-,174*
	p	,000	,000	,000	,000		,024
6.Sözel Saldırganlık	r	-,162*	-,187*	-,261**	-,153*	-,174*	1
	p	,032	,013	,001	,046	,024	

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$

Yukarıda bulunan Tablo 5.29 incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekâ düzeyi (r: -0,174; p: 0,024) ile saldırganlığın sözel saldırganlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkisi vardır. Bu sonuç ışığında ‘‘H₅: Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır’ hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş (r: -0,162; p: 0,032), öz kontrol (r: -0,187; p: 0,013), duygusallık (r: -0,261; p: 0,001) ve sosyallik (r: -0,153; p: 0,046) alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın sözel saldırganlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkisi vardır (Tablo 5.29). Bu analiz sonucunda ‘‘H_{5a}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan iyi oluş boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{5b}:

Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan öz kontrol boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{5c}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan duygusallık boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır; H_{5d}: Hemşirelerin duygusal zeka boyutu olan sosyallik boyutu ile saldırganlık boyutu olan sözel saldırganlık boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır” hipotezleri de kabul edilmiştir.

Tablo 5.30. Araştırma Dahilinde Geliştirilen Hipotezlerin Test Sonuçları

Hipotez	Kabul veya Red Durumu
H ₁	KABUL
H _{1a}	KABUL
H _{1b}	KABUL
H _{1c}	KABUL
H _{1d}	KABUL
H ₂	KABUL
H _{2a}	KABUL
H _{2b}	KABUL
H _{2c}	KABUL
H _{2d}	KABUL
H ₃	KABUL
H _{3a}	KABUL
H _{3b}	KABUL
H _{3c}	KABUL
H _{3d}	KABUL
H ₄	KABUL
H _{4a}	KABUL
H _{4b}	KABUL
H _{4c}	KABUL
H _{4d}	KABUL
H ₅	KABUL
H _{5a}	KABUL
H _{5b}	KABUL
H _{5c}	KABUL
H _{5d}	KABUL

Bu kapsamda araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeylerinde herhangi bir artış saldırganlık ve alt boyutlarının düzeylerinde azalışa, duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeyinde herhangi bir azalış durumunda ise saldırganlık ve alt boyutlarının düzeylerinde artış görüleceği söylenebilir.

6. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırma sağlık kurumlarında hizmet sunan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasında ki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Erzincan ilinde hizmet vermekte olan bir kamu hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde duygusal zekâ ve saldırganlık ölçekleri uygulanarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğu kadın ve bekar, 18-22 yaş arasında, eğitim durumu olarak araştırmaya katılan hemşirelerin çoğu lisans mezunu, çoğunluğunun hemşirelik mesleğinde 1-5 yıl arasında çalıştığı, araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğu buldukları kurumda 1-5 yıl arası çalıştığı ve araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğunun cerrahi birimde hizmet verdiği tespit edilmiştir(Tablo 5.1.).

Bu kısımda araştırmaya katılan hemşirelerden edilen veriler neticesinde öncelikle duygusal zeka düzeyine ait bulgular ile saldırganlık düzeyine ait bulguların tartışılması sonrasında bu araştırmanın temel amacının değerlendirilmesi üzerine yapılan araştırma hipotezlerinin sonuçlarının tartışılması aşağıda yer alacaktır.

6.1. Duygusal Zekâ Düzeyine Ait Bulguların Tartışılması

Duygusal zeka ölçeğinin güvenilirlik analizinin Deniz, Özer ve Işık (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlandığı çalışmalarında, genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,81) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise iyi oluş boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,72), öz kontrol boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,70), duygusallık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,66) ve sosyallik boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,70) olduğu görülmüştür. Bu çalışmada duygusal zeka ölçeğinin genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,76) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise iyi oluş boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,692), öz kontrol boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,616), duygusallık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,659) ve sosyallik boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,91) olduğu görülmüştür(Tablo 4.3). Kaya Çolhan (2016)'nın hemşireler üzerinde yaptığı araştırmasında duygusal zeka genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değerinin (0,79) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise iyi oluş boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,80), öz kontrol boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,87), duygusallık boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,82) ve sosyallik boyutunun *Cronbach's alpha* değeri (0,72) olduğu belirlenmiştir. Kabar (2017)'in yaptığı çalışmada duygusal zeka genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,86) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise iyi oluş boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,72), öz kontrol boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,70), duygusallık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,66) ve sosyallik boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,81) olduğu görülmüştür. Gören (2016)'in sağlık çalışanları üzerinde yaptığı araştırmasında duygusal zeka ölçeğinin genel *Cronbach's alpha* değeri (0,845) olduğu görülmüştür. Kahraman (2013)'in hemşireler üzerinde yaptığı araştırmasında duygusal zeka ölçeğinin genel *Cronbach's alpha* değerinin (0,92) olduğu belirlenmiştir. Alan yazınında yapılmış çalışmalar incelendiğinde ilgili araştırma çerçevesinde uygulanan duygusal zeka ölçeğinin güvenilirliğinin iyi düzeyde bulunduğu söylenebilir. Bulunan *Cronbach's alpha* katsayılarının literatürle benzer olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ölçeği puan ortalaması($X=3,11\pm 0,40$) belirlenirken, duygusal zeka ölçeğinin iyi oluş boyutu puan ortalaması($X=3,68\pm 0,79$), öz kontrol boyutu puan ortalaması ($X=2,97\pm 0,64$),

duygusallık boyutu puan ortalaması ($X=2,65\pm0,79$) ve sosyallik boyutu puan ortalaması ($X=3,13\pm0,62$) olarak sonuçlanmıştır (Tablo 5.10.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerine yapılan çalışmada duygusal zekanın genel puan ortalaması ($X=3,24\pm0,40$) ile iyi oluş boyutu ($X=3,11\pm0,70$), duygusallık boyutu ($X=3,21\pm0,73$) ve sosyallik boyutu ($X=3,15\pm0,58$) puan ortalamaları ortalama düzeyde değer aldığı belirlenirken, öz kontrol boyutunun ($X=3,49\pm0,53$) puan ortalaması ortalamanın üstünde değer aldığı görülmüştür. Kaya Çolhan (2016) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmada duygusal zekanın genel puan ortalaması ($X=3,51\pm0,57$) ile öz kontrol boyutu ($X=3,69\pm0,61$), duygusallık boyutu ($X=3,72\pm0,70$) ve sosyallik boyutu ($X=3,49\pm0,52$) puan ortalamaları ortalamanın üstünde değer aldığı belirlenirken, iyi oluş boyutu ($X=3,17\pm0,69$) puan ortalamasının ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Kabar (2017) tarafından yapılan çalışmada duygusal zekânın genel puan ortalaması ($X=3,30\pm0,79$) ile iyi oluş boyutu ($X=3,43\pm0,73$), öz kontrol boyutu ($X=2,98\pm0,88$), duygusallık boyutu ($X=2,97\pm0,77$) ve sosyallik boyutu ($X=3,10\pm0,79$) puan ortalamalarının ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Kahraman (2013), Okcuoğlu Tosun (2015) ve Asi Karataş ve Küçükoğlu (2011) tarafından yapılan çalışmalarda da duygusal zekâ düzeyleri ve alt boyutların ortalama ve yüksek düzeylerde değerler aldığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyeti ile duygusal zekâ ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek hemşirelerin duygusal zekâ ve sosyallik alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 5. 11.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015) ve Kahraman (2013) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda hemşirelerin cinsiyeti ile duygusal zekâları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin medeni durumu ile duygusal zekâ ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, iyi oluş alt boyutu öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Farklılık incelendiğinde araştırmaya katılan evli çalışanların duygusal zekâ ve sosyallik alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan bekar çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.12.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerine yapılan çalışmada medeni durum ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kaya Çolhan (2016), Okcuoğlu Tosun (2015), Kahraman (2013) ve Asi Karataş ve Küçükoğlu (2011) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda medeni durum ile duygusal zeka ve alt boyutlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş grupları ile iyi oluş alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, duygusal zeka, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Farklılık incelendiğinde iyi oluş alt boyutunda 35-40 yaş arası araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin, 18-22 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sosyallik alt boyutunda 23-28 yaş arası araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin, 18-22 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.13.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerine yapılan çalışmada yaş grupları ile duygusal zekâ, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmada hemşirelerin yaş grupları ile duygusal zeka arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Asi Karataş ve Küçüköğlü (2011) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmada yaş grupları ile duygusal zeka ve alt boyutları

arasında istatistiksel olarak farklılık olduğu görülmüş ve farklılık incelendiğinde yaşları ilerlemiş olan bireylerin duygusal zeka düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumu ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Farklılık incelendiğinde iyi oluş alt boyutunda yüksek okul ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin lise eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Sosyallik alt boyutunda lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin lise eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zeka düzeyinde yüksek okul, lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin lise eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5.14.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada eğitim durumu ile iyi oluş alt boyutu düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, duygusal zeka, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015), Kaya Çolhan (2016), Asi Karataş ve Küçüköğlü (2011) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda hemşirelerin eğitim durumları ile duygusal zekâları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile duygusal zekâ, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 5.15). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada meslekte çalışma süresi ile duygusal zekâ, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015) ile Asi Karataş ve Küçüköğlü (2011) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile duygusal zeka arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kurumda çalışma süresi ile duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Farklılık incelendiğinde duygusal zeka ve sosyallik alt boyutunda 11-15 yıl arası araştırmaya katılan çalışan hemşirelerin 1 yıldan az araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5.16.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada kurumda çalışma süresi ile sosyallik alt boyutu düzeyi

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmada hemşirelerin kurumda çalışma süresi ile duygusal zeka arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Kahraman (2013) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmada kurumda çalışma süresi ile duygusal zeka arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş ve farklılık incelendiğinde 10 yıl ve üzeri çalışanların daha az süre çalışanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin çalıştıkları birim ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu öz kontrol alt boyutu duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.17.). Gören (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada çalıştıkları birim ile duygusalzeka, iyioluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okcuoğlu Tosun (2015) ile Asi Karataş ve Küçükoğlu (2011) tarafından hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda hemşirelerin çalıştıkları birim ile duygusal zeka arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

6.2. Saldırganlık Düzeyine Ait Bulgularının Tartışılması

Saldırganlık ölçeğinin güvenilirlik analizi Demirtaş Madran (2012)'inTürkçe'ye uyarladığı çalışmasında, genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,85) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise fiziksel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,78), düşmanlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,78), öfke boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,76) ve sözel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,48) olduğu görülmüştür. Bu çalışmada saldırganlık ölçeğinin genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,883) değerinde olduğu ve ölçek alt boyutlarında ise fiziksel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,754), düşmanlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,746), öfke boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,630) ve sözel saldırganlık boyutu *Cronbach's alph* a değeri (0,659) olduğu görülmüştür(Tablo 4.4.). Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada saldırganlık ölçeği genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,92) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise fiziksel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,84), düşmanlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,62), öfke boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,77) ve sözel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,79) olduğu görülmüştür. Şahin (2017) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada saldırganlık ölçeği genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,913) değerinde olduğu ve ölçek boyutlarında ise fiziksel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,832), düşmanlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,740), öfke boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,728) ve sözel saldırganlık boyutu *Cronbach's alpha* değeri (0,539) olduğu görülmüştür. Kırman (2018) tarafından sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada saldırganlık ölçeği genel güvenilirlik *Cronbach's alpha* değeri (0,855) olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında uygulanan saldırganlık ölçeğinin iyi düzey de olduğu söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen Cronbach's alpha katsayılarının literatürle benzer olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık ölçeği puan ortalaması ($X=2,62\pm 0,64$) olduğu görülürken, saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu

puan ortalaması ($X=2,28\pm0,75$), düşmanlık boyutu puan ortalaması ($X=2,79\pm0,83$), öfke boyutu puan ortalaması ($X=2,81\pm0,72$) ve sözel saldırganlık boyutu puan ortalaması ($X=2,66\pm0,70$) olarak tespit edilmiştir (Tablo 5.10.). Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada saldırganlık ölçeği puan ortalaması ($X=2,69\pm0,60$) ile saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu ($X=2,51\pm0,77$), düşmanlık boyutu ($X=2,78\pm0,67$), öfke boyutu ($X=2,69\pm0,72$) ve sözel saldırganlık boyutu ($X=2,87\pm0,63$) puan ortalamalarının düşük ve orta düzeyde değere sahip olduğu görülmüştür. Kırman (2018) tarafından sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada saldırganlık ölçeği puan ortalaması ($X=2,72\pm0,57$) ile saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu ($X=2,39\pm0,74$), düşmanlık boyutu ($X=2,91\pm0,69$), öfke boyutu ($X=2,79\pm0,82$) ve sözel saldırganlık boyutu ($X=2,87\pm0,68$) puan ortalamalarının düşük ve orta düzeyde değere sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek hemşirelerde saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 5.18.). Şahin (2017) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada da cinsiyet ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada cinsiyet ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu ve öfke alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, düşmanlık alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Kırman (2018) tarafından sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet ile fiziksel saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenirken, saldırganlık, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin medeni durumu ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 5.19.). Şahin (2017) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada da medeni durumu ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada ise medeni durumu ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş grupları ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Farklılıklar incelendiğinde yaş gruplarının saldırganlık düzeyi ve alt boyutlarında 18-22 yaş arası, 23-28 yaş arası ve 29-34 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelerin, 35-40 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür (Tablo 5.20.). Şahin (2017) ve Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmalarda yaş grupları ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında

da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Kırman (2018) tarafından sağlık meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada yaş grupları ile fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu ve öfke alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenirken saldırganlık, sözel saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumu ile saldırganlık, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, fiziksel saldırganlık alt boyutu ve düşmanlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Farklılıklar incelendiğinde eğitim durumlarının saldırganlık düzeyi, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeylerinde lisansüstü eğitime sahip araştırmaya katılan hemşirelerin lise, yüksekokul ve lisans eğitime sahip araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür(Tablo 5.21.). Şahin(2017) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada eğitim durumu ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada yaş grupları ile fiziksel saldırganlık alt düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, saldırganlık, öfke alt boyutu düşmanlık alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin meslekte çalışma süresi ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir(Tablo 5.22.). Şahin (2017) ve Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmalarda da meslekte çalışma süresi ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kurumda çalışma süreleri ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir(Tablo5.23). Şahin (2017) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada da kurumda çalışma süresi ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kurumda çalıştıkları birim ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür(Tablo 5.24.). Şahin (2017) ve Kılınç (2016) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmalarda da çalıştıkları birim ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

6.3. Korelasyon Analizine Ait Bulgularının Tartışılması

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca duygusal zekanın iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlık düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır(Tablo 5.25.).

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlığın fiziksel saldırganlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Aynı şekilde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın fiziksel saldırganlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır(Tablo 5.26.).

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlığın düşmanlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın düşmanlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır(Tablo 5.27.).

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlığın öfke alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın öfke alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır(Tablo 5.28.).

Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlığın sözel saldırganlık alt boyutu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zekanın iyi oluş, öz kontrol, duygusallık ve sosyallik alt boyutlarının düzeyleri ile saldırganlığın sözel saldırganlık alt boyutu düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır(Tablo 5.29.).

Genel olarak bakıldığında duygusal zeka ve alt boyutları ile saldırganlık ve alt boyutları arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Literatür incelemesinde hemşirelerin veya sağlık çalışanlarının üzerinde duygusal zeka ile saldırganlık arasında ilişkinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda farklı sektörlerde yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Kaynak (2013) tarafından üniversite öğrencilerinin üzerinde yapılan araştırmada duygusal zeka ve alt boyutları ile saldırganlık ve alt boyutları arasında orta düzeyde negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Ümit (2010) tarafından ergen bireyler üzerinde yapılan araştırmada duygusal zeka ve alt boyutları ile saldırganlık ve alt boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma hemşirelerin duygusal zeka düzeyi, saldırganlık düzeylerini belirlemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca araştırmada elde edilen verilerde ikinci bir amaç olan demografik özellikler ile duygusal zeka düzeyi ve saldırganlık düzeyleri arasında farklılığının incelenmesi sağlanmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Araştırmaya katılan hemşirelerden elde edilen verilerden duygusal zeka ölçeği puan ortalaması ($X=3,11\pm0,40$) belirlenirken, duygusal zeka ölçeğinin iyi oluş boyutu puan ortalaması ($X=3,68\pm0,79$), öz kontrol boyutu puan ortalaması ($X=2,97\pm0,64$), duygusallık boyutu puan ortalaması ($X=2,65\pm0,79$) ve sosyallik boyutu puan ortalaması ($X=3,13\pm0,62$) olarak sonuç elde edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi, öz kontrol düzeyi, duygusallık düzeyi ve sosyallik düzeyi ortalama değerinde olduğu görülürken iyi oluş düzeyinin yüksek değerinde olduğu görülmüştür. Bu bulguların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet ve medeni durumu ile duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde cinsiyete göre araştırmaya katılan erkek hemşirelerde duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, medeni duruma göre araştırmaya katılan evli çalışanların duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan bekar çalışanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda evliliğin çok yönlü düşünüp hareket etmeyi gerektirdiği söylenebilir. Çünkü artık birey tek başına değildir ve onunla beraber yaşamını sürdüren bireylerle beraber hareket etme zorunluluğu vardır. Bu da diğerlerinin duygularını daha fazla dikkate almayı gerektiren bir beceri istemektedir. Bunun bireylerin duygusal zekalarının gelişimine olumlu katkıları olacağı söylenebilir. Bu duruma göre araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka ve sosyallik alt boyutunun yüksek çıktığı düşünülebilir. Ayrıca da toplumumuzda baskın bir hal olan erkek bireylerin ailenin ihtiyaçlarını karşılama temel birey olması, diğer aile üyelerinin duygularının anlaşılmasının aile kurumunun başarılı bir şekilde yürütülmesinde önem arz etmesinin araştırmaya katılan erkek hemşirelerin duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyinin yüksek olmasının sebebi olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş grupları ile iyi oluş alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, duygusal zeka, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Farklılık incelendiğinde iyi oluş alt boyutunun 35-40 yaş arasında araştırmaya katılan hemşirelerde, 18-22 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ve sosyallik alt boyutunun 23-28 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelerde, 18-22 yaş arası araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda bakıldığında bireylerin yaşları ilerledikçe iyi oluş ve sosyallik düzeylerinde artış olduğu ve bireylerin olgunlaştıkça duygusal zeka düzeylerinin de artacağı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumu ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Farklılık incelendiğinde iyi oluş alt boyutunun yüksekokul ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin lise eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, sosyallik alt boyutunun lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin lise eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, duygusal zeka düzeyinde yüksekokul, lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelerin lise eğitimine sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesinin iletişim becerilerini artırmaya, bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesi ile zihinsel kapasitesinin gelişeceği, bütün bunların da duygusal zeka düzeylerinin artmasına yardım edeceği düşüncesine kuvvet kazandırmaktadır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin kurumda çalışma süreleri ile duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu ve duygusallık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Farklılık incelendiğinde kurumda 11-15 yıl arasında çalışma süresine sahip katılımcı hemşirelerin duygusal zeka ve sosyallik alt boyutu puan ortalamalarının kurumda 1 yıldan daha az çalışma süresine sahip katılımcı hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kurumda çalışma süresinin artması bireyin kurum içindeki kişilere, yönetime ve süreçlere alışılmasının ve uzun süreli çalışma ilişkisinin duygusal zeka ve sosyallik düzeylerinin artmasına katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin meslekte çalışma süresi ve çalıştıkları birim ile duygusal zeka, iyi oluş alt boyutu, öz kontrol alt boyutu, duygusallık alt boyutu ve sosyallik alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan hemşirelerden elde edilen verilerden saldırganlık ölçeği puan ortalamasının ($X=2,62\pm 0,64$) olduğu görülürken, saldırganlık ölçeğinin fiziksel saldırganlık boyutu puan ortalaması ($X=2,28\pm 0,75$), düşmanlık boyutu puan ortalaması ($X=2,79\pm 0,83$), öfke boyutu puan ortalaması ($X=2,81\pm 0,72$) ve sözel saldırganlık boyutu puan ortalaması ($X=2,66\pm 0,70$) olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeyi, düşmanlık düzeyi, öfke düzeyi, sözel saldırganlık düzeyinin ortalama değerinde olduğu görülürken fiziksel saldırganlık düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Literatürde benzer çalışmalar incelendiğinde de eş sonuçlar olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyeti ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek hemşirelerde saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeyleri araştırmaya katılan kadın hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde çalışmalarda da erkeklerde saldırganlık düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve araştırma bulgularının literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Erkeğin fitratından gelen ve toplumda üstlendiği rollerin bu bulgunun ortaya çıkmasında katkısı olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş grupları ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Farklılıklar incelendiğinde araştırmaya katılan hemşirelerin yaş gruplarının saldırganlık düzeyi ve alt boyutlarının

18-22 yaş arasında, 23-28 yaş arasında ve 29-34 yaş arasında, 35-40 yaş arasında bulunan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bireylerin gençlik çağında daha saldırgan oldukları yaşları ilerledikçe hayat tecrübesi edindikçe olgunlaştıklarını ve saldırganlık düzeylerinin düştüğü düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumu ile saldırganlık, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, fiziksel saldırganlık alt boyutu ve düşmanlık alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Farklılıklar incelendiğinde eğitim durumlarının saldırganlık düzeyi, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu düzeylerinde lisansüstü eğitime sahip araştırmaya katılan hemşirelerin lise, yüksekokul ve lisans eğitime sahip olan araştırmaya katılan hemşirelere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça saldırganlığın düşmesi beklenmesine karşın bu çalışmada eğitim düzeyi yükseldikçe saldırganlığın artması bulgusunun bu çalışmanın verileri ile açıklamak mümkün değildir. Eğitim seviyesi ile saldırganlık konusunda yapılacak araştırmalar bu konuya açıklık kazandırabilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin medeni durumu, meslekte çalışma süresi kurumda çalışma süresi ve çalıştıkları birim ile saldırganlık, fiziksel saldırganlık alt boyutu, düşmanlık alt boyutu, öfke alt boyutu ve sözel saldırganlık alt boyutu arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Bu çalışmanın birincil amacı araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ile saldırganlık düzeylerini belirleyerek, bunlar arasındaki ilişkiyi incelemektir. Elde edilen veriler sonucunda hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutlarının (iyi oluş, öz kontrol, duygusallık, sosyallik) düzeyleri ile saldırganlık ve alt boyutları (fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke, sözel saldırganlık) düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu veriler ışığında araştırma sonucundan hemşirelerin duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeylerinde herhangi bir artış saldırganlık ve alt boyutlarında azalış, duygusal zeka ve alt boyutlarının düzeylerinde herhangi bir azalış, saldırganlık ve alt boyutlarında artışa neden olacağı beklenebilir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre sağlık; yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmaması değil, tüm bunların yanında aynı zamanda kişinin beden, ruhen ve sağlık yönünden tam bir iyilik hali içinde olmasıdır. İnsan hayatının odak noktası olan sağlık ve sağlık için olmazsa olmaz durumda bulunan sağlık kurumlarında çalışan hemşireler de, bu organizasyonda son derece önemli bir konumdadırlar. Dolayısıyla; eğitimsel anlamda gerekli donanıma sahip, öz bilinç sahibi, motivasyonu yüksek, sosyal ilişkileri kuvvetli, saldırganca tutum sergilemeyen ve duygusal zekâsı güçlü hemşireler de çalıştıkları sağlık kurumlarının başarısında önemli rol oynayan yapı taşlarındadırlar. Araştırma verileri neticesinde araştırmaya katılan hemşirelerin duygusal zeka düzeyinde herhangi bir değişim araştırmaya katılan hemşirelerin saldırganlık düzeyinde tam tersi yönde değişime sebebiyet verecektir. Bu sonuç kapsamında da aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Hemşirelerin duygusal zeka seviyesinin yükseltilmesi ve saldırganlık seviyesinin azaltılması için öncelikle hemşirelerin kendisinin güçlü ve zayıf yönlerinin ayırımına varması gerekir. Kurum yöneticilerinin de özellikle duygusal zekanın sağlık hizmeti sunumunda önemli olduğu bilincine varmaları önemlidir denilebilir. Bu farkındalıktan hareketle hizmet sunumu esnasında karşılaşılan durumlara karşı verdikleri tepkileri değerlendirerek, sağlık çalışanlarının duygularını yönetme yeteneklerini kazanma ve geliştirme konusunda hem bireysel hem de kurumsal anlamda çalışmalar yapılması faydalı olabilir.

Araştırma sonuçları içerisinde eğitim faktörünün duygusal zekâ ve saldırganlık üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür. Bu kapsamda hemşirelerin eğitim hayatına

devam edebilmesi sağlanabilir ve hizmet içi eğitim programlarıyla da kişisel eğitimleri desteklenebilir. Ayrıca hemşirelere duygusal zekâ seviyelerinin artması yönünde ve saldırganca hareketlerinin azalmasına katkı sağlayacağı düşünülen konferanslar, eğitimler, seminerler yapılması değerlendirilebilir.

Hemşirelerin iletişim becerisi, stres yönetimi, karar alma becerisi, ekip çalışması, liderlik, çatışma gibi konular üzerine alacağı konferanslar, eğitimler, seminerlerde duygusal zekâ ve saldırganlık düzeyleri üzerinde önemli değişimler sağlayacağı düşünülerek kurumlarda bu eğitimler ve konferanslar ve seminerler desteklenebilir.

Sağlık kuruluşu tarafından hemşirelerin memnuniyetini, motivasyonunu ve verimliliğini artırmak amacıyla yapılacak olan sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler de duygusal zeka ve saldırganlık düzeyini önemli ölçüde etkileyecektir. Örneğin, sosyal ilişkileri güçlendirmek için yarım saatlik "Cuma Kahveleri" etkinlikleri düzenlenebilir, bowling, voleybol ya da çalışanların ilgisini çekebilecek eğlenceli spor ligleri oluşturulabilir, çalışanlardan oluşacak ve gönüllülük esasına dayanacak bir takım oluşturulabilir ve sosyal sorumluluk projeleri düzenlenerek organizasyonda çalışanların bir amaç etrafında birleşmeleri sağlanabilir. Bu yapılan uygulamaların kurumda verimliliği ve motivasyonu arttıracığı söylenebilir.

Sağlık kurumları yöneticileri gerek yerinde gözlem ile gerekse de hemşirelerin fikirlerini alarak hemşirelerin duygusal zeka ve saldırganlık düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeleri ve bu faktörlerin ortadan kaldırılması yönünde hareket etmeleri hem sağlık çalışanlarının bireysel hizmet sunumlarını hem de kurumun hizmet sunumundaki başarısını daha üst seviyeye taşıyabilir.

Sağlık yöneticileri duygusal zeka ve saldırganlık düzeylerinin belirli aralıklarla ölçümünü sağlayabilirler. Bu değerlendirmelerin verilen hizmetlerden daha iyi sonuçlar alınmasına katkı sağlayacağı görüşünün bütün çalışanlarca benimsenerek kurum kültürü haline getirilmesi konusuna önem verilebilir.

Araştırmanın Erzincan ilinde hizmet vermekte olan bir kamu hastanesinde belirli zaman aralığında hemşireler üzerinde yapılmış olması ve hemşirelerin anket maddelerine dürüst ve samimi bir şekilde yanıtlamış olması varsayımı araştırmanın kısıtları arasında yer almaktadır. Araştırma da hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş ve tam olarak bu konuda literatürde yapılmış bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle de araştırma sonuçlarının genellenebilmesi için farklı illerde, farklı kurumlarda daha geniş örneklem üzerinde geniş kitlelere ulaşılarak araştırma genişletilmeli ve bu konu üzerine önem verilmesi sağlanmalıdır.

Araştırma kapsamında geliştirilen öneriler Erzincan ilinde bulunan kamu hastanesinden elde edilen veriler kapsamında ve araştırmanın sınırlılıkları esas alınarak belirtilmiştir. Sağlık kuruluşlarının bir kısmını oluşturan özel kurum ve kuruluşlarda da bulunan hemşirelerin duygusal zeka ve saldırganlık düzeylerinin önem arz ettiği unutulmamalıdır. Bu sebepten dolayı da geliştirilen önerilerin özel hastanelerde de uygulanabileceği söylenebilir. Çalışma içerisinde öncelikle duygusal zeka ve saldırganlık kavramları geniş bir şekilde verilmiştir ve yapılan araştırma ile de alan yazınına katkıda bulunularak araştırmalar desteklenmiştir. Ve hemşireler üzerinde duygusal zeka ve saldırganlık düzeylerinin birbirlerini nasıl etkilediği ile alakalı yapılmış olan ilk çalışma olması nedeniyle de çalışmanın alana katkılarının olacağı belirtilmelidir.

KAYNAKLAR

- AKBAĞ, M. ve BERBERYAN, N., 2012. “ Duygusal Okur Yazarlık Olgusu: Öğretmenlerde Duygusal Zeka Ve Mesleki Tükenmişlik Üzerine İlişkisel Bir Çalışma”, 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, İstanbul, ss. 267.
- AKBAŞ, S., 2018. “Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri Ve Stresle Başa Çıkma Stilleri: Pamukkale Üniversitesinde Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- AKTAŞ, V. ve ENGİN, D.M., 2006. “Kız Ve Erkek Ergenlerde Saldırgan Ve Olumlu Sosyal Davranışlar İle Yaş, İlişkisel bağlam Ve Kişilerarası Duyarlık Arasındaki İlişkiler”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23(2), ss. 233-264.
- ALTIOK, M., YILMAZ, M., ÖZER, S., NACAR, H., YAMAN, Z. ve SUNGUR, M. A., 2015. “Klinisyen Hemşirelerde Duygusal Zeka: Nitel ve Nicel Verilerle Mersin Örneği”, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(2), ss. 48-59.
- ANDERSON, C. A. ve ANDERSON, D.C., 1984. “Ambient Temperature And Violent Crime: Test Of The Linear And Curvilinear Hypothesis”, Journal Of Personality And Social Psychology, 46(1), ss. 91- 97.
- ARCHER, J. ve HAIGH, A., 1997. “Beliefs About Aggression Among Male And Female Prisoners”, Aggressive Behavior, 23(6), ss. 405- 415.
- ARCHER, J., BİRRING, S.S. ve WU, F. C. W., 1998. “The Association Between Testosterone And Aggression Among Young Men: Empirical Findings And A Meta- Analysis”, Aggressive Behavior, 24(6), ss. 411- 420.
- ARCHER, J., 2009. “Does Sexual Selection Explain Human Sex Differences In Aggression”, Behavioral And Brain Sciences, 32(3- 4), ss.249- 311).
- ARLI, D., ALTUNAY, E. ve YALÇINKAYA, M., 2011. “Öğretmen Adaylarında Duygusal Zeka, Problem Çözme Ve Akademik Başarı İlişkisi”, Akademik Bakış Dergisi, 25, ss. 1-23.
- ARICIOĞLU, M.A., 2002. “Yönetmel Başarının Değerlemesinde Duygusal Zekanın Kullanımı: Öğrenci Yurdu Yöneticileri Bağlamında Bir Araştırma”, Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(1), ss. 26- 42.
- ARSLAN, C., HAMARTA, E., ARSLAN, E. ve SAYGIN, Y., 2010. “Ergenlerde Saldırganlık Ve Kişilerarası Problem Çözmenin İncelenmesi”, İlköğretim Online, 9(1), ss. 379- 388.
- ARSLAN, R., EFE, D. ve AYDIN, E., 2013.” Duygusal Zeka ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma”, Uluslararası Alanya İşletme Dergisi, 5(3), ss. 169- 180.
- ASLAN, Ş. ve GÜZEL, Ş., 2018. “Duygusal Zeka, Problem Odaklı Stresle Başa Çıkma, İyileşme Ve Duygusal Tükenme İlişkileri”, Yönetim Bilimleri Dergisi, 16(31), ss. 59- 82.
- ASİ KARATAŞ, A., KÜÇÜKOĞLU, S. 2011, “Bir Eğitim Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri” Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14(3), ss. 8-13.
- ATEŞ, Ş. S., 2017.”Duygusal Zeka Ve Liderlik Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- AVUNDUK, Y., 2016. “Duygusal Zekanın: İş Performansı Üzerindeki Etkisi: Tıp Doktorları İle Toplu Ulaşım Şoförleri Üzerinde Karşılaştırmalı Alan Uygulaması”, Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler

- Enstitüsü, İstanbul.
- AYDIN, B., 2019. Çocuk Ve Ergen Psikolojisi, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 232s.
- BACIOĞLU, S. D. ve ÖZDEMİR, Y., 2012. "İlköğretim Öğrencilerinin Saldırgan Davranışları İle Yaş, Cinsiyet, Başarı Durumu ve Öfke Arasındaki İlişkiler", Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2(2), ss. 170- 187.
- BALCI, U.G., YILMAZER, T.T., AYGÜN, H., SOYSAL, N. ve ÖNGEL, K., 2013. "Bilişsel Ve Duygusal Zekanın Birinci Basamakta Değerlendirilmesi", Turkish Journal Of Family Medicine And Primary Care, 7(1), ss. 7- 12.
- BARON, B. R. ve PARKER, J. D. A., 2003. "Baron Emotional Quotient Inventory: Youth Version", Multi- Health System, Incorporated Toronto, ON, Canada.
- BAYRAM, Y., 2012. "Spor Yapan Ve Yapmayan 14- 18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- BECEREN, E., 2004. Duygusal Zeka Nedir? Duygusal Zekanın Tarihsel Gelişimi, <http://www.duygusalzeka.com>, (08.12.2019).
- BEKMEZCİ, H., EJDER APAY, S. ve ÖZKAN, H., 2014. "Duygusal Zeka ve Ebelik", II. Uluslararası III. Ulusal Ebelik Kongresi Sözel Bildiri, 1(2), ss. 95-101.
- BERGMAN, L., 1992. "Dating Violence Among High School Students", Social Work, 37(1), ss. 21-27.
- BERROCAL, B.F. ve EXTREMARA, N., 2006. "Special Issue On Emotional Intelligence: An Overwiev", Psicothema, 18(1), ss. 1-6.
- BETTENCOURT, B. A. ve KERNAHAN, C., 1997. "A Meta- Analysis Of Aggression İn The Presence Of Violent Cues: Effects Of Gender Differences And Aversive Provocation", Aggressive Behavior, 23(6), ss. 447-456.
- BJÖRKJQVİST, K., 1994. "Sex Differences İn Physical Verbal And Indirect Aggression: A Review Of Recent Research ", Sex Roles, 30(3-4), ss.177- 188.
- BJÖRKJQVİST, K., 2018. "Gender Differences İn Aggression", Current Opinion İn Psychology, 19(1), ss. 39- 42.
- BRADBERRY, T. ve GREAVES, J., 2006. Duygusal Zekanızı Keşfedin: Duygusal Zeka Cep Kitabı, Çev.: K. Sevda, Truva Yayınları, İstanbul, 180s.
- BOBADİLLA, L., WAMPLER, M. ve TAYLOR, J., 2012. "Proactive And Reactive Aggression Are Associated With Different Physiological And Personality Profiles", Journal Of Social And Clinical Psychology, 31(5), ss. 458- 487.
- BUDAK, F., 2014. "Sağlık Kurumları Yönetiminde Duygusal Zekanın Önemi", Akademik Bakış Dergisi, 10(60), ss. 430- 454.
- BURBANK, V., 1994. "Cross- Cultural Perspectives On Aggression İn Women And Girls: An Introduction", Sexroles, 30(3- 4), ss. 169- 188.
- BUSHMAN, B. J. ve ANDERSON, C.A., 2001. "İs İt Time To Pull The Plug On The Hostile Versus Instrumental Aggression Dichotomy", Psychological Review, 108(1), ss. 273- 279.
- CAMPBELL, A., MUNCER, S. ve ODBER, J., 1997. " Aggression And Testosterone: Testing A Bio- Social Model", Aggressive Behavior, 23(4), ss. 229- 238.
- CARRADO, M., GEORGE, MJ., LOXAM, E., JONES, L. ve TEMPLAR, D., 1996. "Aggression İn British Heterosexual Relationships: A Descriptive Analysis", Aggressive Behavior, 22(6), ss. 401- 415.
- CARUSO, D.R. ve SALOVEY, P., 2010. Yönetimde Duygusal Zeka, Çev.: K. Süheyla, Crea Yayınları, İstanbul, 374s.
- CEVİZCİ, A., 2013. Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1816s.

- CHAN, H. C. M., HEİDE, K.M. ve BEAUREGARD, E., 2011. "What Propels Sexual Murderers: A Proposed İntegrated Theory Of Social Learning And Routine Activities Theories", International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology, 55(2), ss. 228- 250.
- COLLİNS, J., 1988. "Suggested Explanatory Frameworks To Frameworks To Clarify The Alcohol Use/ Violence Relationship", Contemporary Drug Problems, 15(1), ss. 107- 121.
- CONNOLLY, J., FRIEDLANDER, L., PEPLER, D., CRAİG, W. ve LAPORTE, L., 2010. "The Ecology Of Adolescent Dating Aggression: Attitudes Relationships, Media Use And Socio – Demographic Risk Factors", Journal Of Aggression, Maltreatment And Trauma, 19(5), ss. 469- 491.
- COOPER, R. K. ve SAWAF, A., 2003. Liderlikte Duygusal Zeka- Yönetimde Ve Organizasyonda Duygusal Zeka EQ, Çev.: A. Zelal Bedriye, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 436s.
- COWİE, H., HUTSON, N., OZTUG, O. ve MYRES, C., 2008. "The İmpact Of Peer Support Schemes On Pupils Perceptions Of Bullying, Aggression And Safety At School", Emotional And Behaviorual Difficulties, 13(1), ss. 63- 71.
- ÇAKAR, U., 2002. "Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderlik Davranışı Üzerindeki Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- ÇAKAR, U. ve ARBAK, Y., 2003. "Dönüşümcü Liderlik Duygusal Zeka Gerektirir Mi? Yöneticiler Üzerinde Örnek Bir Çalışma", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 18(2), ss. 83-98.
- ÇAKAR, U. ve ARBAK, Y., 2004. "Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi Ve Duygusal Zeka", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(3), ss. 23- 48.
- ÇELİK, H., 2006. "Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Tepkileri, Bağlanma Tarzları Ve Kişilerarası Şemalarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÇELİK, H. ve KOCABIYIK, O. O., 2014. "Genç Yetişkinlerin Saldırganlık İfade Biçimlerinin Cinsiyet Ve Bilişsel Duygu Düzenleme Tarzları Bağlamında İncelenmesi", Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1), ss. 139- 155.
- ÇETİN, M., ÇİLDEN, Ş., BAŞOĞLU, C., TARHAN, N. ve BURKOVİK, Y., 1996. "Saldırganlık Davranışının Biyokimyasal Ve Nöroendokrinolojik Göstergelerinin Araştırılması: Kontrollü Bir Çalışma", Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 6(1- 4), ss. 58- 65.
- CEVİZCİ, A., 2013. Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1816s.
- DARWİN, C., 2002. İnsanın Türeyişi, Çev.: Ü. Öner, Onur Yayınları, İstanbul, 291s.
- DELİCE, M. ve GÜNBEYİ, B., 2013. "Duygusal Zeka Ve Liderlik İlişkisinin İncelenmesi: Polis Teşkilatı Örneği", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 27(1), ss. 209- 239.
- DEMİRTAŞ MADRAN, A., 2012. "Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" Türk Psikiyatri Dergisi, 24(2), ss. 124- 129.
- DENİZ, E. ve YILMAZ, E., 2006. "Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zeka Ve Stresle Başa Çıkma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 25(3), ss. 17- 26.
- DENİZ, M.E., ÖZER, E., İŞİK, E., 2013. "Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-Kısa Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Eğitim ve Bilim Dergisi, 38(169),

- ss. 407-419.
- DERVENT, F., ARSLANOĞLU, E. ve ŞENEL, Ö., 2010. "Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri Ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi(İstanbul İli Örneği)", Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), ss.522- 533.
- DİZMAN, H., 2003. "Anne- Babası İle Yaşayan Ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DOĞAN, O., 2004. Spor Psikolojisi, Nobel Kitabevi, Adana, 162s.
- DOĞAN, S. ve ŞAHİN, F., 2007. "Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi Ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış", Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1), ss. 231- 252.
- DOĞAN, S ve DEMİRAL, Ö., 2007. "Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Yeri Ve Önemi", Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1), ss. 209- 230.
- DOUGHTERY, D.M., BJORK, J.M., CHEREK, D.R., MOELLER, F.G. ve HUANG, D. B., 1998. "Effects Of Menstrual Cycle Phase On Aggression Measured In The Laboratory", Aggressive Behavior, 24(1), ss. 9- 26.
- DOLKUN, B., 2019. "3- 6 Yaş Çocuğa Sahip Annelerin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Beslenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- DUMAN, D. ve ACAROĞLU, R., 2014. "Hemşirelik Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Empati Becerileri Arasındaki İlişki", F. N.Hemşirelik Dergisi, 22(1), ss. 25- 32.
- EDİZLER, G., 2010. "İnsan Kaynakları Yönetiminde Duygusal Zekâ Ölçüm ve Modelleri", Journal of Yasar University, 5(18), ss. 2970- 2984.
- ERDOĞAN, S., 2014."Lider Ve Astların Duygusal Zeka Faktörleri İle Lider Üye Etkileşimi Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ERKUŞ, A. ve GÜNLÜ, E., 2008. "Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderlik Üzerine Etkileri", İşletme Fakültesi Dergisi, 9(2), 187- 209.
- ERTAŞ, A., 2014. "Duygusal Zekanın Dönüşümcü Liderliğe Etkisi"Gebze Teknik Üniversitesi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze.
- ESTEVE, E., Povedano, A., Jimenez, T. I. ve Musitu, G., 2012. "Aggression In Adolescence: A Gender Perspective. In B.C. Guevara, N.A. Becerr(Eds), Psychology Of Aggression: New Research, New York: Nova Science Publisher, ss. 37- 57.
- FİLOZOF, 2020.<http://www.filozof.net/Turkce/psikoloji/9633-dusmanlik-nedir-dusmanlikhususmet-ne-demektir.html>, (01.01.2020).
- FİTE, P.J., STOPPELBEİN, L., ve GREENİNG, L., 2009. "Proactive And Reactive Aggression In A Child Psychiatric Inpatient Population", J Clin Child Adolesc Psychol, 38(2), ss. 199- 205.
- FİTE, P.J., RATHERT, J., COLDER, C.R., LOCHMAN, J. E. ve WELLS, K. C., 2012. "Proactive And Reactive Aggression", In R. J. R. Levesque(Ed) Encyclopedia Of Adolescence , New York, NY: Springer, ss. 2164- 2170.
- FREELAND, E.M., 2007. "A Comparison Of Emotional Intelligence And Personality Factors: Two Concepts Or One?", Doktora Tezi, University Of Oklahoma, Oklahoma(Yayımlanmamış).
- GARCÍA- SANCHO, E., SALGUERO, J. M. ve FERNANDEZ- BERROCAL, P., 2016. "Angry Rumination As A Mediator Of The Relationship Between Ability Emotional Intelligence And Various Types Of Aggression", Personality And

- Individual Differences, 89, ss. 143- 147.
- GEÇTAN, E., 2014. Psikanaliz Ve Sonrası, Metis Yayınları, İstanbul, 328s.
- GEZER, B.F., 2018. ‘‘Yeni- Sosyalliğin İnsan İnşası: Bağımlılık, Umursamazlık- Bencillik Ve Ben- Sevicilik(Narsisizm) Durumları Bağlamında Sosyal Medya Ve Modern İnsan İlişkisi’’, Tarih Ekonomi Siyaset Araştırmaları Derneği(TEAD).
- GIANCOLA, P. R., 2003. ‘‘Individual Difference And Contextual Factors Contributing To The Alcohol- Aggression Relation: Diverse Populations, Diverse Methodologies: An Introduction To The Special Issue’’, Aggressive Behavior, 29(4), ss. 285- 287.
- GOLEMAN, D., 2019. Duygusal Zeka Neden IQ’ dan Daha Önemlidir?, Çev.: Y. Banu S., Varlık Yayınları, İstanbul, 440s.
- GOLEMAN, D., 2017. İşbaşında Duygusal Zeka, Çev.:B.Handan, Varlık Yayınları, İstanbul, 448s.
- GÖREN, H., 2016 ‘‘Sağlık Çalışanlarının Duygusal Zeka Düzeyleri İle İş Doyumu Arasındaki İlişkiye Dair Bir Alan Araştırması’’ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GRAHAM, K., 1980. ‘‘Theories Of Intoxicated Aggression’’, Canadian Journal Of Behavioural Science, 12(2), ss. 141- 158.
- GÜLAY, H., 2009. ‘‘Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri’’, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(22), ss. 82- 93.
- GÜLLÜCE, A. ve İŞCAN, Ö.F., 2010. ‘‘Mesleki Tükenmişlik Ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki’’, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(2), ss. 7- 29.
- GÜNDOĞAN, S., 2016. ‘‘Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Algılanan Sosyal Destek Ve Öznel İyi Oluş Açısından İncelenmesi’’, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- GÜRBÜZ, S. ve Yüksel, M., 2008. ‘‘Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi’’, Doğu Üniversitesi Dergisi, 9(2), ss. 174- 190.
- GÜRSOY, A., 2005. ‘‘Liderlikte Duygusal Zeka(liderlik özellikleri ile birlikte duygusal zekalı liderlere ulaşılması) Türk Silahlı Kuvvetlerinde Örnek Bir Uygulama’’, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- GÜRSOY, A., 2014. ‘‘Yenilik Yönetiminde Yöneticilerin Duygusal Zeka Yeteneklerinin Rolü’’, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- HASTA, D. ve GÜLER, E., 2013. ‘‘Saldırganlık: Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Empati Açısından Bir İnceleme’’, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(1), ss. 64-104.
- HERECE, G. ve ŞENER, İ., 2017. ‘‘Duygusal Zeka İle Tükenmişlik Arasındaki İlişki: Kamu Sektöründe Bir Uygulama’’, Gazi İktisat Ve İşletme Dergisi, 3(3), ss. 38- 54.
- HERMANN, H. R., 2019. İnsanlarda Ve Hayvanlarda Baskınlık Ve Saldırganlık Büyük Yaşam Mücadelesi, ÇEV.: B. Görkem, The Kitap, İstanbul, 360s.
- HOEBEL, G.B., 1982. ‘‘The Neural And Chemical Basis Of Reward New Discoveries And Theories In Brain Control Of Feeding, Mating, Aggression, Self-Stimulation And Self- Injection’’, Journal Of Social And Biological Structures, 5, ss. 397- 408.

- Ito, T. A., Miller, N. ve Pollock, V.E., 1996. "Alcohol And Aggression: A Meta-Analysis On Moderating Effects Of Inhibitory Cues, Triggering Events, And Self- Focues Attention", Psychological Bulletin, 120(1), ss. 60- 82.
- İŞLİEL, K., 2013. "Duygusal Zeka ve Liderlik", Yüksel Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İŞMEN, E., 2001. "Duygusal Zeka Ve Problem Çözme", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 13, ss. 111- 124.
- JORDAN, P. J., ASHKANASY, N. M., HARTEL, C. E. J. ve HOOPER, G. S. 2002. "Workgroup Emotional Intelligence Scale Development And Relationship To Team Process Effectiveness And Goal Focus", Human Resource Management Review, 12(2), ss.195- 214.
- JOSE, A., O'LENARY, K.D., GOMEZ, J.L. G. ve FORAN, H.M., 2014. "Risk Factors For Men's Intimate Physical Aggression In Spain", Journal Of Family Violence, 29(3), ss. 287- 297.
- KABAR, M., 2017. "Lise Öğretmenlerinin İşe Bağlılık Düzeyleri İle Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki" Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ve Denetimi, İstanbul.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. ve CEMALCILAR, Z., 2017. Dünden Bugüne İnsan Ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınevi, Ankara, 384s.
- KAHRAMAN, N., 2013. "Hemşirelerin Duygusal Zeka Becerilerinin Belirlenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç., 2013. Günümüzde İnsan Ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınevi, 476s.
- KALAYCI, Ş., 2017. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Dinamik Akademi Yayınları, Ankara, 426s.
- KARABULUTLU, E.Y., YILMAZ, S. ve YURTTAŞ, A., 2011. "Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasında İlişki", Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2(2), ss. 75- 79.
- KARAHAN, F. ve SARDOĞAN, M., 2012. Psikolojik Danışma Ve Psikoterapide Kuramlar, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 397s.
- KARATAŞ, Z., 2008. "Lise Öğrencilerinde Öfke Ve Saldırganlık", Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), ss. 277- 294.
- KARATAŞ, Z., 2008. "Bilişsel Davranışsal Teknikler İle Psikodrama Teknikleri Kullanılarak Yapılan Grupla Psikolojik Danışma Uygulamalarının Ergenlerde Saldırganlığı Azaltmadaki Etkilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- KAYA, A. ve KEÇECİ, A., 2004. "Bir Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri", İstanbul Üniversitesi F.N.H.Y.O. Dergisi, 13(52), ss. 39-47.
- KAYA ÇOLHAN, M., 2016. "Yönetici Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Karar Verme Stratejileri", Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KAYMAK, Ö. S., 2004. "Aile İçinde Öfke Ve Saldırganlığın Yansımaları", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2), ss. 27- 39
- KAYNAK, A., 2013. "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- KEKEÇ, A. N., 2019. "Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışları Ve

- Algılanan Anne Baba Tutumları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KELİMECİM, 2020. <https://www.kelimecim.com/anlam-bul/duygusall%C4%B1k-kelimesinin-anlami>, (01.01.2020).
- KESEN, N.F., DENİZ, M.E. ve DURMUŞOĞLU, N., 2007. “Ergenlerde Saldırganlık Ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişki: Yetiştirme Yurtları Üzerinde Bir Araştırma”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007(17), ss.353-364.
- KILIÇARSLAN, S. ve ATICI, M., 2010. “İlköğretim 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(3), ss. 113- 130.
- KILINÇ, M., 2016. “Sağlık Çalışanlarının Empatik Eğilim Düzeyinin Saldırgan Davranış Düzeyleri İle İlişkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- KIRDÖK, O. ve SARP KAYA, A. A., 2017. “Okul Psikolojik Danışmanlarının Duygusal Zeka Düzeylerinin İş Doyumu Düzeylerini Yordama Gücünün İncelenmesi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(40), ss. 86-100.
- KIRMAN, S., 2018. “Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri İle Saldırganlık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- KOÇ B., 2014. “Kişilerarası ilişki Tarzlarının Saldırganlık İle İlişkisi”, Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(4), ss. 160- 182.
- KOÇER, B., 2015. “Aggression And Video Games: The Effect Of Justification Of Violence And Presence Of A Stereotyped Target”, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KODAN ÇETİNKAYA, S., 2013. “Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi”, Nesne-Psikoloji Dergisi, 1(2), ss. 21- 43.
- KONRAD, S. ve HENDL, C., 2001. Duygularla Güçlenmek/ Duygusal Zeka Sayesinde Başarılı Bir Hayat, Çev.: T. Meral, Hayat Yayınları, İstanbul, 175s.
- KÖKNEL, Ö., 1996. Bireysel Ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 255s.
- KULUALP, H.G. ve EROL, S., 2017. “Yöneticilerde Duygusal Zekanın Etik Liderlik Davranışı Üzerindeki Etkisi”, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(52), ss. 1045-1057.
- KURTYILMAZ, Y., 2005. “Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler”, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- KUZUCU, Y., TUNÇER, İ. ve AKSU Ş., 2015. “İlişkilerde Bilişsel Çarpıtmalar Ve Öz Kontrol İlişkisinde Sürekli Öfkenin Aracılık Rolü”, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(1), ss. 48- 56.
- KÜSMEZ, B., 2018. “Yoksul Çevrede Büyüyen Çocukların Ailelerinin Sosyodemografik Özellikleri: Bağcılar Örneği”, Sosyal Çalışma Dergisi, 2(1), ss. 28- 50.
- LAM, L.T. ve KIRBY, S. L., 2002. “İs Emotional Intelligence An Advantage? An E Exploration Of The Impact Of Emotional And General Intelligence On Individual Performance”, The Journal Of Social Psychology, 142(1), ss. 133- 143.

- LEDOUX, J., 2006. Duygusal Beyin, Çev.: U. Arıcan, Pegasus Yayınları, İstanbul, 480s.
- LUNDH, L. G., DAUKANTAITE, D. ve WANGBY- LUNDH, M., 2014. "Direct And İndirect Aggression And Victimization İn Adolescents Associations With The Development Of Psychological Difficulties", BMC Psychol, 12; 2(1), ss. 43- 55.
- MABOÇOĞLU, F., 2006. "Duygusal Zeka Ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MAKEPEACE, J. M., 1987. "Social Factors And Victim Offender Differences İn Courtship Violence", Family Relations, 36(1), ss. 87- 91.
- MARASESCU, M.R., 2014. "The Role Of Hostile And Instrumental Aggression İn Sport", Linguistic And Philosophical Investigations, 13, ss. 170- 175.
- MARTINS, A., RAMALHO, N. ve MORİN, E., 2010. "A Comprehensive Meta-Analysis Of The Relationship Between Emotional Intelligence And Health", Personality And Individual Differences, 49(6), ss. 554- 564.
- MAYER, J.D., CARUSO, D.R. ve SALOVEY, P., 1999. "Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts For An Intelligence ", Intelligence, 27(4), ss. 267- 298.
- MAYER, J.D., SALOVEY, P., CARUSO, D. ve SİTARENİOS, G., 2001. "Emotional Intelligence As A Standard Intelligence", Emotional, 1(3), ss. 232- 242.
- MAYER, J. D., SALOVEY, P. ve CARUSO, D. R., 2004. "A Further Consideration Of The Issues Of Emotional Intelligence", Psychological Inquiry, 15(3), ss. 249- 255.
- NAZLI, S., 2013. "Hemşirelerde Duygusal Zeka Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İl Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- OKCUOĞLU TOSUN, N., 2015. "Yönetici Hemşirelerin Duygusal Zekâ Becerileri Ve Stresle Başa Çıkma Davranışlarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ÖNAL, M., 2010. "Eğitim İşgörenlerinin Duygusal Zekaları İle Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÖZCAN, A., 2015. Hemşire- Hasta İlişkisi Ve İletişim, Saray Tıp, Ankara, 260s
- ÖZGÜVEN, İ.E., 2019. Psikolojik Testler, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 452s.
- ÖZMEN, A., 2006. "Öfke: Kuramsal Yaklaşımlar Ve Bireylerde Öfkenin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenler", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39(1), ss. 39- 56.
- ÖZTÜRK, A., 2006. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÖZTÜRK, A. ve DENİZ, E., 2008. "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", İlköğretim Online, 7(3), ss. 578- 599.
- PARKER, J., SUMMERFELDT, L., HOGAN, M. ve MAJESKİ, S. 2004. "Emotional Intelligence And Academic Success: Examining The Transition From High School To University", Personality And Individual Differences , 36(1), ss. 163- 172.

- PETERSEN, A. ve DAVIES, D., 1997. "Psychology And The Social Construction Of Sex Differences In Theories Of Aggression", *Journal Of Gender Studies*, 6(3), ss. 309- 320.
- PETRİDES, K., FRUNHAM, A. ve MARTİN, N., 2004. "Estimates Of Emotional And Psychometric Intelligence: Evidence For Gender- Based Stereotypes", *The Journal Of Social Psychology*, 144(2), ss. 149- 162.
- RİEFFE, C., BROEKHOF, E., KOUWENBERG, M., FABER, J., TSUTSUI, M. ve GÜROĞLU, B., 2016. "Disantangling Proactive And Reactive Aggression In Child Using Self- Report", *European Journal Of Developmental Psychology*, 13(4), ss. 439- 451
- ROBBİNS, S. P. ve JUDGE, T. A., 2013. *Örgütsel Davranış*, Çev.: Prof. Dr. İnci Erdem, Nobel Yayınları, Ankara, 688s.
- SANDERSON, M., COKER, A. L., ROBERTS, R. E., TORTOLERO, S. R. Ve REİNİNGER, B.M., 2004. "Acculturation, Ethnic Identity, And Dating Violence Among Latino Ninth- Grade Students", *Preventative Medicine*, 39(2), ss. 373- 383.
- SARI, T. ve ÇAKIR, S. G., 2016. "Mutluluk Korkusu İle Öznel Ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(25), ss. 222- 229.
- SART, G., 2015. "Duygusal Zeka, Liderlik Ve Çatışma Çözme Eğilimlerinin Okul Yönetiminde Etkin Olan Öğretmenler Üzerindeki Etkisi", *Istanbul Journal Of Innovation In Education*, 1(33), ss. 43- 66.
- SCHUTTE, N., MALOUF, J., THORSTEINSSON, E., BHULLAR, N. ve ROOKE, S., 2007. "A Metaanalytic Investigation Of The Relationship Between Emotional Intelligence And Health", *Personality And Individual Differences*, 42, ss. 921- 933.
- SERTER, K., 2019. "Yerel Yönetimler Ve Gençlik Hizmetleri Spor Müdürlüğü'nde Görev Yapan Spor Yöneticilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Mutlulukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*.
- SEYFİ, Ü. Y. ve KÖSE, S., 2016. "Ruhsal Zeka Ve Çalışma Algısı Üzerine Bir Analiz", *Yönetim Ve Ekonomi*, 23(3), ss. 767- 787.
- SHAPIRO, L.E., 2017. *Yüksek EQ'lu Bir Çocuk Yetiştirmek*, Çev.: K. Ümran, Varlık Yayınları, İstanbul, 288s.
- SHELLY, Y. S. ve BROWN, L., 2004. "A Review Of The Emotional Intelligence Literature And Implications For Corrections ", *Research Branch Correctional Service Of Canada*.
- STRENZE, T., 2015. "Intelligence And Socioeconomic Success A Study Of Correlations, Causes And Consequences ", *Estonia: University Of Tartu/ Institute Of Social Studies*.
- SUDAK, M.K. ve ZEHİR, C., 2013. "Kişilik Tipleri, Duygusal Zeka, İş Tatmini Üzerine Yapılan Bir Araştırma", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), ss.141- 165.
- SÜTLÜ, S. A., 2013. "Sağlık Çalışanlarında Duygusal Zeka Ve Tükenmişlik İlişkisi", *Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- ŞAHİN, B., 2017. "112 Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarında Algılanan Stres İle Saldırganlık Arasındaki İlişkilerde Sürekli Öfke Ve Algılanan Sosyal Desteğin Aracılık Rolü", *Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara*

- ŞAHİN, H., 2005. "Öfke Ve Öfke Denetiminin Kurumsal Temelleri", Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), ss. 1- 22.
- ŞAHİN, N. H., GÜLER, M. ve BASIM, N., 2009. "A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel Ve Duygusal Zekanın Stresle Başa Çıkma Ve Stres Belirtileri İle İlişkisi", Türk Psikiyatri Dergisi, 20(3), ss. 243-354.
- ŞAHİN, S., AYDOĞDU, B. ve YOLDAŞ, C., 2011. "Duygusal Zeka Ve İş Doyumu Arasındaki İlişkiler: Eğitim Müfettişleri Üzerinde Bir Araştırma", Elementary Education Online, 10(3), ss. 974- 990.
- ŞENOCAK, M., 2015."Duygusal Zeka Ve Liderlik Tarzlarının Çalışan Verimliliği Üzerine Etkileri ve Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TABACHNICK, L.S., FIDELL, B.G., 2013. Using Multivariate Statistics (SixthEd.) Pearson, Boston.
- TAMBAĞ, H., KAYKUNOĞLU, M., GÜNDÜZ, Z. ve DEMİR, Y., 2014. "Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2(1), ss. 41- 46.
- TAŞLIYAN, M., HIRLAK, B. ve ÇİFTÇİ, G. E., 2014. "Akademisyenlerin Duygusal Zeka, İş Tatmini ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki", İşletme Araştırmaları Dergisi, 6(3), ss. 63- 80.
- TDK, 2019. <https://sozluk.gov.tr>, (14.09.2019).
- TEKİN ACAR, F., 2001. "Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik Ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TEMELOĞLU, E., 2018. "Duygusal Zeka İle Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- TETİK, S. ve AÇIKGÖZ, A., 2013. "Duygusal Zeka Düzeyinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", Electronic Journal Of Vocational Colleges, 3(4), ss. 87- 97.
- TİMUROĞLU, K. ve SERÇEMELİ, Ç., 2018. "Duygusal Zeka Ve İş Stresi Üzerine Bir Uygulama: Erzurum Barosu avukatları Örneği", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 138, ss. 317-344.
- TİTREK, O., 2016. IQ'danEQ'ya Duyguları Zekice Yönetme, Pegem Akademi, Ankara, 173s.
- TUZGÖL, M., 2000. "Ana Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", 2(14), ss. 39- 48.
- ÜMİT, N., 2010. "Ergenlerin Duygusal Zekaları Ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- ÜNAL, A. ve ÖNAL, M., 2015. "Eğitim İşgörenlerinin Duygusal Zekaları İle Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki", Türkiye Sosyal Politika Ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 5(8), ss. 133- 154.
- ÜNSAR, S., FINDIK, Ü.Y., KURT SADIRLI, S., EROL, Ö. ve ÜNSAR, S., 2009. "Edirne Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri", Üniversite ve Toplum, 9(1), ss. 13- 27.
- YILDIRIM, B.N., 2010. "Liderlik Özellikleri Ve Liderlik Tarzlarının Duygusal Zeka Perspektifinden İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- YILDIRIM, E. ve AKIN, M., 2018. "Örgütlerde Dışlanma, Sinizm Ve Pozitif- Negatif Duygusallık Arasındaki İlişkiler: Pozitif Ve Negatif Duygusallığın Aracılık Rolü", Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi, 14(2), ss. 427- 449.
- YILDIZ, C. S., 2019. "5. Ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Sosyal Beceri Ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YILMAZ, M., 2015. "Nefroloji Hemşireliği ve Duygusal Zeka", Nefroloji Hemşireliği Dergisi, 10(2), ss. 13- 18.
- YILMAZER, Ö., 2018. "Hastanelerde Sağlık Çalışanlarının Motivasyon Düzeylerinin Örgütsel Bağlılıklarına Etkileri: Kırıkkale İli Örneği", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YÜCEL, A.S., ATALAY, A. ve GÜRKAN, A., 2015. "Sporda Şiddet Ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar", Uluslararası Hakemli Psikiyatri Ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi", 2(2), ss. 68- 90.
- YÜCEL, İ. ve ILGIN, S., 2016. "Yaş Ve Öğrenim Durumunun Duygusal Zeka Ve Tükenmişlik Arasındaki İlişki Üzerindeki Aracılık Etkileri: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(2), 623- 643.
- ZHANG, Q., TIAN, J., ZHANG, D. ve RODKIN, P., 2016. "Exposure To Weapon Pictures And Subsequent Aggression During Adolescence", Personality And Individual Differences, 90, ss. 113- 118.
- ZORLU, G., 2016. "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Duygusal Zeka İle Meslek Algısı İlişisine Yönelik Bir Alan Araştırması", Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- WEERT, M. ve ROOSSE, G., 2012. "The Bar- On Emotional Quotient Inventory (EQ- i) Evaluation Of Psychometric Aspects In The Dutch Speaking Part Of Belgium", 145- 172, <http://www.intechopen.com/books>. Htm (08.12.2019).

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı :Aycan POLAT

İletişim Bilgileri

Adres : ISPARTA/MERKEZ

Telefon : 0533 602 28 09

Mail :aycanpolat24@hotmail.com

Doğum Tarihi :01.11.1992

Unvanı :-

Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Derece	Bölüm/Program	Üniversite
Lisans	Sağlık Yönetimi	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yüksek Lisans	Sağlık Yönetimi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

EKLER

ANKET FORMU

HEMŞİRELERDE DUYGUSAL ZEKÂ VE SALDIRGANLIK

Sayın ilgili, bu anket çalışması “Hemşirelerde Duygusal Zekâ ve Saldırganlık” başlıklı tez çalışmamız da kullanılacaktır. Bu anket çalışmasından elde edilen veriler kesinlikle gizli tutulacak, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Lütfen soru atlamadan tüm sorulara cevap veriniz. Zamanınızdan özveride bulunarak araştırmaya yapacağınız katkılarınızdan dolayı teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

AYCAN POLAT

**Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı**

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz?

Kadın(1)

Erkek()

2. Medeni haliniz?

Evli ()

Bekâr ()

3. Yaşınız?

18-22 () 23-28()

29-34() 35-40() 41 ve üzeri ()

4. Eğitim Düzeyiniz?

Lise()

Yüksek Okul()
Doktora()

Lisans()

Yüksek Lisans()

5. Sağlık sektöründe kaçınıcı yılınız?

1 yıldan az()

1-5()

6-10()

11-15()

16ve üstü()

6. Kaç yıldır bu hastanede çalışıyorsunuz?

1 yıldan az()

1-5()

6-10()

11-15()

16ve üstü()

7. Hangi birimde çalışıyorsunuz?

Dâhiliye Servisi()

Cerrahi Servisi()

Poliklinik()

Acil Servis()

Ameliyathane ()

Yoğun Bakım()

İdari Birimler()

Diğer(Belirtiniz...)

Duygusal Zekâ Ölçeği	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Duygularımı düzenlemekte genellikle zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. İnsanlarla etkin bir biçimde baş edebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Verdiğim kararlarımı sıklıkla değiştirme eğilimim vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Çoğu zaman hangi duyguyu hissettiğimi ayırt edemem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Birçok iyi özelliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Diğer insanların duygularını bir şekilde etkileyebilme Yeteneğim vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Genelde stresle baş edebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Yakınlarıma, duygularımı göstermekte genelde zorlanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Genel olarak, hayatımdan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Sonradan pişman olacağım şeyleri yapma eğilimim vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Sıklıkla duraksar ve hissettiklerimi düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Kişisel donanımlarımın, güçlü yönlerimin tam olduğuna inanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Tartışırken haklı olduğumu bilsem dahi, Geri çekilmeye meyilliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Genellikle, hayatımda işlerin yolunda gideceğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Bana çok yakın olan kişilerle bile, aramda bağ Oluşturmak benim için zordur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Saldırganlık Ölçeği

	Hiçyüğüdeğill	Çokazuygun	Birazuygun	Çokuygun	Tamamenuygun
1	Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
2	Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
3	Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “Acaba benden ne istiyor?” Diye düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
4	Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
5	Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
6	İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
7	Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
8	Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
9	Sakin yapılı biriyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
10	Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
11	Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
12	Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
13	Birisi bana sataşırse kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
14	İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
15	Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
16	Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
17	Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
18	Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
19	Yapmak istediğim bir şey engellendiğinde kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
20	Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
21	İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
22	Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
23	Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
24	Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
25	Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
26	“Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
27	Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
28	Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)
29	Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)(5)

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Etik Kurulu

Sayı : 72321963-044
Konu : Anketler

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT

İlgi : 07/06/2018 tarihli ve 23606 sayılı yazı,

İlgide kayıtlı yazınızda belirttiğiniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı 17121366343 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Aycan POLAT' ın anket çalışması ile ilgili olarak Sosyal Bilimler Etik Kurulumuzun 13/06/2018 tarih ve 2018/14 sayılı oturumunda alınan 01 nolu kararı yazımız ekinde sunulmaktadır.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZDOĞAN
Kurul Başkanı

Ek:Etik Kurul Kararı (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

MEHMET AKİF ÖZDOĞAN (Sosyal Bilimler Etik Kurulu - Kurul Başkanı) 13/06/2018 15:11

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Avşar Kampüsü, 46100 -
Onikişubat/Kahramanmaraş
Telefon No: 0344 300 27 01 Faks No: 0344 300 27 02
E-Posta: genelsekreterlik@ksu.edu.tr İnternet Adresi: www.ksu.edu.tr

Bilgi İçin: Firdevs DUYMAZ

Unvan: Sekreter

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ETİK KURULU KARARLARI

Toplantı Tarihi: 13/06/2018
Toplantı Sayısı: 2018/14

KARAR 1:

Sağlık Yönetimi Bölüm Başkanlığı' nın 07/06/2018 tarih ve E.23606 sayılı yazısı ve ekleri görüşüldü.

Yapılan görüşme ve değerlendirmeden sonra; Danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MACİT' in yürüttüğü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı 17121366343 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Aycan POLAT' ın, "Hemşirelerde Duygusal Zekâ ve Saldırganlık" adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında ilgi de kayıtlı yazının ekindeki anketi Erzincan Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uygulama talebinin uygun olduğuna oylama sonucunda oy birliği ile;
Karar verildi.

ASLI GİBİDİR

BAŞKAN (İMZA)
Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZDOĞAN

ÜYE (İMZA)
Prof. Dr. Seyhan TAŞ

ÜYE (İMZA)
Doç. Dr. Emin TOROĞLU

ÜYE (İMZA)
Dr. Öğretim Üyesi Sadi GEDİK

ÜYE (İMZA)
Dr. Öğretim Üyesi Yemliha COŞKUN